

V. I. Lenin
Udvalgte Værker

Bind 12

**»Venstre« -kommunismen
en Børnesygdom**

Forlaget Tiden 1976

V. I. Lenin

Udvalgte Værker i 15 bind

**Redaktion:
Eigil Nielsen og Gelius Lund**

»Venstre«-kommunismen en Børnesygdom

oversat fra russisk efter

Lenin: Samlede Værker, bind 41,

5. udgave, Moskva 1969

JIEHMH

nOJIHOE COEPAHHE COHHHEHHH

Oversat af Gelius Lund

Oversættelserne © Forlaget Tiden 1976

**Tryk: Terpo Tryk
ISBN 87-579-0116-3**

INDHOLDSFORTEGNELSE

| | |
|---|-----|
| Til den danske udgave | 7 |
| I. I hvilken forstand kan man tale om, at den russiske revolution har international betydning? | 11 |
| II. En af grundbetingelserne for bolsjevikkernes sejr . | 14 |
| III. Hovedetaperne i bolsjevismens historie | 17 |
| IV. I kamp mod hvilke fjender inden for arbejderbevægelsen har bolsjevismen udviklet, styrket og stålsat sig? | 21 |
| V. »Venstre« -kommunismen i Tyskland. Førere — parti—klasse—masse | 29 |
| VI. Bør revolutionære arbejde i reaktionære fagforeninger? | 36 |
| VII. Skal man deltage i borgerlige parlamenter? | 45 |
| VIII. Ingen kompromisser? | 55 |
| IX. »Venstre« -kommunismen i England | 66 |
| X. Nogle konklusioner | 79 |
| Tillæg | |
| I. Spaltningen mellem de tyske kommunister | 93 |
| II. Kommunisterne og de Uafhængige i Tyskland | 95 |
| III. Turati og co. i Italien | 97 |
| IV. Urigtige slutninger ud fra rigtige præmisser | 99 |
| V. Brev fra Wijnkoop | 104 |
| Noter | 105 |
| Navneregister | 115 |

Til den danske udgave

Lenin skrev dette værk i april og maj 1920 med henblik på Kommunistisk Internationales forestående kongres. Eksemplarer blev overrakt de delegerede ved kongressens åbning. Formålet var at hjælpe de unge kommunistiske partier med at finde de rette metoder i den revolutionære kamp og at gøre kommunisterne overalt i verden bekendt med bolsjevikernes, dvs. de russiske kommunisters erfaringer og metoder. De vigtigste formuleringer og argumenter i skriftet finder man udtrykt i kongressens beslutninger.

Artikler af Lenin var fra tid til anden blevet trykt på tysk i Vesteuropa også før 1917. Men *»Venstren-kommunismen, en Børnesygdom* var det første større skrift, der bragte Lenins synspunkter ud til offentligheden i flere andre lande. Det udkom på fransk og engelsk i Sovjetrusland i juli 1920, senere på året på tysk i Berlin og Hamburg, på engelsk i London og New York, på fransk i Paris og på italiensk i Milano. Englands Kommunistiske Parti udsendte et flyveblad med opfordring til subscriptions:

»Det kommunistiske parti har netop offentliggjort et arbejde af Lenin, som måske er det vigtigste og utvivlsomt det interessanteste af hans arbejder. *»Venstre«-kommunismen, en Børnesygdom* er en nødvendig bog for alle, der aktivt deltager i arbejderbevægelsen, den behandler problemer, som diskuteres meget og undertiden fremkalder heftige meningsforskelle.

Lenin undersøger udtømmende den revolutionære taktiks problemer og går uden omsvøb ind på problemer som parlamentarisme, det kommunistiske partis forhold til labourpartiet, fagforeningerne osv. og også på den almindelige situation i England. Bogens betydning rækker videre, dens kritiske gennemgang af forskellige europæiske partiers programmer, politik og virksomhed væbner læseren

med indsigt i den internationale situation, hvad der er så vigtigt for kammeraterne netop nu.

Utvivlsomt bringer bogen klarhed i opfattelsen af mange ting og kan bidrage til praktisk orientering i retning af den enhed, som alle så stærkt ønsker. . .«

Den første oversættelse til dansk udkom 1948 i Lenin: Udvalgte Værker, bd. 11, under titlen »Radikalismen«, *Kommunismens Børnesygdom*. Oversættelsen er på ny gennemarbejdet på grundlag af den russiske tekst, og titlen er ændret for at komme det russiske ordvalg nærmere.

På Lenins manuskript, som befinder sig i Institutet for Marxisme-Leninisme i Moskva, er der en undertitel, som lyder: »Et forsøg på en populær diskussion om marxistisk strategi og taktik«, og en ironisk dedikation til den daværende engelske premierminister Lloyd George: »Jeg dedicerer denne brochure til den højtærede mr. Lloyd George som en erkendtlighed i anledning af hans tale den 18. marts 1920, som var næsten marxistisk og i hvert fald særdeles nyttig for kommunisterne og bolsjevikkerne i hele verden.« De udgaver, der kom i Lenins tid, og som han selv læste korrektur på, indeholdt ikke denne undertitel og dedikation.

Redaktionen

»Venstre« »kommunismen
en Børnesygdom

1.1 hvilken forstand kan man tale om, at den russiske revolution har international betydning?

I de første måneder efter proletariatets erobring af den politiske magt i Rusland (25. oktober/7. november 1917) kunne det se ud, som om de umådelige forskelle mellem det efterblevne Rusland og de fremskredne vesteuropæiske lande, ville bevirke, at proletariatets revolution i disse sidste ville få meget lidt lighed med vor. Nu har vi allerede indhøstet en temmelig præsentabel international erfaring, som helt sikkert siger os, at visse grundtræk i vor revolution har en betydning, som ikke er lokal, ikke særskilt national, ikke russisk alene, men international. Og jeg taler her ikke om international betydning i ordets videste forstand, for ikke blot visse, men alle grundtræk og mange sekundære træk i vor revolution har international betydning i den forstand, at den indvirker på alle lande. Nej, jeg bruger ordet i dets snævrere forstand, dvs. at når man ved international betydning forstår international gyldighed eller historisk uundgåelighed af, at det, som er sket hos os, vil gentage sig i international målestok, så må man anerkende, at visse grundtræk i vor revolution har en sådan betydning.

Det ville naturligtvis være en grov fejl at overdrive denne sandhed, at udvide den til mere end nogle af vor revolutions grundtræk. Og nøjagtig lige så fejlagtigt ville det være at se bort fra, at når den proletariske revolution har sejret i blot et enkelt af de fremskredne lande, vil der sandsynligvis indtræde et brat omslag, idet Rusland snart efter

ikke mere vil være forbillede, men igen vil være et tilbagestående land (i »sovjetisk« og socialistisk forstand).

Men i den nuværende historiske situation er det netop således, at det russiske forbillede viser *alle* lande noget, og noget overordentligt vigtigt, af deres uomgængelige og nære fremtid. Fremskredne arbejdere i alle lande har for længst forstået dette, ja oftest ikke så meget forstået som grebet eller følt det med den revolutionære klasses instinkt.

Heri ligger sovjetmagts internationale »betydning« (i ordets snævre forstand), og heri ligger også grundlaget for bolsjevikisk teori og taktik. Dette er aldrig blevet forstået af II Internationales »revolutionære« førere som Kautsky i Tyskland, Otto Bauer og Friedrich Adler i Østrig, som derfor også har vist sig at være reaktionære og forsvarere af opportunisme og socialforræderi i værste form. For øvrigt viser en anonym brochure: Verdensrevolution, som er udkommet i 1919 i Wien (Weltrevolution (I), Sozialistische Bucherei, Heft 11, Ignaz Brand), særlig tydeligt hele tankegangen og hele tankekredsen, eller rettere afgrunden af begrebsforvirring, pedanteri, gemenhed og forræderi mod arbejderklassens interesser, oven i købet serveret som »forsvar« for »verdensrevolutionen«s idé.

Men denne brochure må vi beskæftige os udførligere med en anden gang. Her vil vi blot bemærke dette ene: I længst forgangne tider, da Kautsky endnu var marxist og ikke renegat, har han, når han undersøgte spørgsmålet som historiker, forudset muligheden af, at der kunne opstå en situation, hvor det russiske proletariats revolutionære holdning ville stå som forbillede for Vesteuropa. Det var i 1902, da Kautsky i den revolutionære Iskra (2) skrev artiklen: De Slaviske Folk og Revolutionen. Se, hvad han skrev i denne artikel:

»I vore dage« (i modsætning til 1848) »kan man forestille sig, at slaverne ikke blot er trådt ind blandt de revolutionære folkeslag, men også at tyngdepunktet for revolutionær tænkning og revolutionær handlen mere og mere vil forskyde sig over mod slaverne. Det revolutionære centrum forskyder sig fra vest mod øst. I første halvdel af 19. århundrede lå det i Frankrig, i visse perioder i England. I 1848 trådte også Tyskland ind i rækken af re-

volutionære nationer . . . -Det ny århundrede begynder med begivenheder, der bringer os til at tro, at vi er på vej mod en videre forskydning af det revolutionære centrum, nemlig dets forskydning til Rusland . . . Rusland, der har øst så meget revolutionært initiativ fra Vesten, er måske nu i stand til selv at blive en kilde til revolutionær energi for den. Den opblussende revolutionære bevægelse i Rusland vil måske blive det vældigste middel til at udrydde den ånd af fejt filisteri og nøgtern politiseren, som begynder at brede sig i vore rækker, den vil på ny bringe kampglæden og den lidenskabelige hengivenhed for vore store idealer til at rejse sig i klare flammer. Rusland er for længst ophørt med blot at være Vesteuropas bolværk for reaktion og enevælde. Forholdet er vel nu netop det omvendte: Vesteuropa bliver et bolværk for reaktion og enevælde i Rusland . . . De russiske revolutionære havde vel nok allerede for længst gjort op med tsaren, hvis de ikke samtidig også havde måttet kæmpe mod hans forbundsfælle, den europæiske kapital. Lad os håbe, at det denne gang må lykkes for dem at gøre op med begge fjender, og at den ny 'hellige alliance' bryder hurtigere sammen end sin forgænger. Men hvordan end den nuværende kamp i Rusland ender, blodet fra de martyrer, den desværre vil skabe til overflod, flyder ikke forgæves. Det vil virke befrugtende på spirerne til den sociale omvæltning i hele den civiliserede verden og bringe dem til at gro yppigere og hurtigere. I 1848 var slaverne den strenge frost, som dræbte folkeforårets blomster. De er måske nu udset til at blive den storm, som skal bryde reaktionens is og uimodståeligt bringe folkene et nyt, lykkeligt forår.« (*Karl Kautsky: De Slaviske Folk og Revolutionen, artikel i Iskra, det russiske socialdemokratiske revolutionære blad, nr. 18, 10. marts 1902.*)

Så godt skrev Karl Kautsky for 18 år siden!

II. En af grundbetingelserne for bolsjevikernes sejr.

Sikkert erkender nu næsten alle, at bolsjevikkerne (4) ikke kunne have beholdt magten i 2 1/2 år, ja ikke engang i 2 1/2 måned uden den strengeste, virkelig jernhårde disciplin i vort parti, uden den mest fuldstændige og uselviske støtte fra arbejderklassens samlede masse, d.v.s. fra alle tænkende, ærlige, opofrende og indflydelsesrige i denne klasse, som er i stand til at lede de tilbagestående lag eller rive dem med sig.

Proletariatets diktatur er den nye klasses mest uselviske og skånselsløse krig mod den *mægtigere* fjende, mod bourgeoisiet, hvis modstand er blevet *tidoblet* ved dets fald, (selv om det kun er i et enkelt land), og hvis formåen ikke blot ligger i den internationale kapitals kraft, i styrken og fastheden af bourgeoisiets internationale forbindelser, men også i *vanens magt*, i *småproduktionens magt*. For småproduktion er der desværre endnu meget af i verden, overordentlig meget, men småproduktion *avler* kapitalisme og bourgeoisie, uafladeligt, hver dag og time, spontant og i masseomfang. Af alle disse årsager er proletariatets diktatur nødvendigt, og sejren over bourgeoisiet er ikke mulig uden en langvarig, ihærdig og forbitret krig på liv og død, en krig, som kræver udholdenhed, disciplin, fasthed, ubøjelighed og viljens enhed.

Jeg gentager, proletariatets sejrige diktatur i Rusland har tydeligt vist dem, der ikke forstår at tænke eller ikke har haft lejlighed til at overveje dette spørgsmål, at den ubetingede centralisering og den strengeste disciplin hos proletariatet er en af grundbetingelserne for sejren over bourgeoisiet.

Dette er noget, man ofte hæfter sig ved. Men man tænker langt fra tilstrækkeligt over, hvad det egentlig betyder, under hvilke betingelser det er muligt. Burde hyldestråbene for sovjetmagten og bolsjevikkerne ikke *oftere* ledsages af en virkelig *alvorlig analyse af årsagerne* til, at bolsjevikkerne kunne tilvejebringe den disciplin, der er nødvendig for det revolutionære proletariat?

Bolsjevismen har eksisteret som strømning i politisk tænkning og som politisk parti siden 1903. Kun bolsjevismens historie gennem *hele* dens levetid kan tilfredsstillen-

de forklare, hvordan den kunne skabe og under de vanskeligste forhold opretholde den jerndisciplin, der er nødvendig for proletariatets sejr.

Og først og fremmest opstår spørgsmålet: Hvorved opretholdes disciplinen i proletariatets revolutionære parti? Hvordan består den prøven? Hvorved styrkes den? For det første ved den proletariske avantgardes bevidste udholdenhed, dens selvopofrelse og dens heroisme. For det andet ved dens evne til at forbinde sig med, nærme sig og til en vis grad, om man vil, smelte sammen med de arbejdendes bredeste masser, i første række de proletariske, *men også de ikke-proletariske* arbejdende masser. For det tredje ved den rigtige politiske ledelse, der virkeliggøres af denne avantgarde, ved dens rigtige politiske strategi og taktik, under den forudsætning, at de bredeste masser ved *egen erfaring* overbeviser sig om, at den er rigtig. Uden disse betingelser er det umuligt at skabe disciplin i et revolutionært parti, så det virkelig egner sig som parti for den fremskredne klasse, der skal styrte bourgeoisiet og om-danne hele samfundet. Uden disse betingelser bliver forsøgene på at skabe disciplin uundgåeligt en fiktion, en frase, et narrespil. Men disse betingelser kan på den anden side ikke opstå på én gang. De tilvejebringes kun gennem langvarigt slid og dyrekøbt erfaring, deres tilvejebringelse lettes ved en rigtig revolutionær teori, der ikke fremtræder som et dogme, men sluttelig kun danner sig i nær forbindelse med den praksis, der udvikles af en virkelig revolutionær bevægelse, en virkelig massebevægelse.

Når bolsjevismen i 1917—1920 kunne skabe og heldigt gøre en streng centralisering og jernhård disciplin til en realitet under uhørt vanskelige forhold, ligger årsagen dertil simpelt hen i en række særlige historiske træk i Rusland.

På den ene side opstod bolsjevismen i 1903 på den marxistiske teoris grundsolide basis. Og rigtigheden af denne — og alene denne — revolutionære teori var bevist ikke blot gennem hele det 19. århundredes erfaringer verden over, men specielt også gennem de erfaringer, de vildfarelser og svingninger, fejl og skuffelser, som den revolutionære tænkning i Rusland havde oplevet. I løbet af et halvt hundrede år — fra 40'erne til 90'erne i forrige århundrede — søgte den progressive tænkning i Rusland

under den uhørt barbariske og reaktionære tsarismes åg med brændende iver efter en rigtig revolutionær teori og studerede med beundringsværdig energi og omhu hvert eneste »sidste ord«, som fremkom i Europa og Amerika på dette felt. Rusland i sandhed *led sig frem* til marxismen som den eneste rette revolutionære teori gennem et halvt århundredes uhørte kvaler og ofre, mageløs revolutionær heroisme, utrolig energisk og uselvisk søgen, læren og eksperimenteren i praksis, skuffelser, efterprøvelse og sammenlignen med Europas erfaringer. Takket være den af tsarismen fremtvungne emigration rådede det revolutionære Rusland i anden halvdel af det 19. århundrede over en sådan rigdom på internationale forbindelser, et så fremragende kendskab til den revolutionære bevægelses former og teorier overalt i verden som intet andet land.

På den anden side gennemgik bolsjevismen, opstået på denne granitfaste teoretiske basis, femten års praktisk historie (1903—1917), som i rigdom på erfaringer ikke har sit sidestykke noget sted. For intet andet land gennemgik i disse år blot tilnærmelsesvis så meget i retning af revolutionær erfaring og hurtig og broget vekslen mellem forskellige former for bevægelsen, legal og illegal, fredelig og stormende, underjordisk og åben, smågrupper og massebevægelse, parlamentarisk og terroristisk. Ikke i noget andet land var der i så kort et spand af år koncentreret en sådan rigdom på former, nuancer og metoder for kampen mellem *alle* klasser i det moderne samfund, en kamp som i kraft af landets tilbagestående og tsarismens tyngende åg særligt hurtigt modnedes, og hvori man tilegnede sig det tilsvarende »sidste nye« i Amerikas og Europas politiske erfaringer med særlig iver og udbytte.

III. Hovedetaperne i bolsjevismens historie.

Årene, hvor revolutionen blev forberedt (1903—1905). Overalt føler man den vældige storm nærme sig. I alle klasser gæring og forberedelse. I udlandet rejser emigrantpressen teoretisk *alle* revolutionens grundspørgsmål. I forbitret kamp om programmatisk og taktisk anskuelser foregribes og forberedes den kommende åbne kamp mellem klasserne af repræsentanterne for de tre hovedklasser, de tre politiske hovedstrømninger: den liberalt-borgerlige, den småborgerligt-demokratiske (maske ret som en »socialdemokratisk« og en »social-revolutionær« retning (5)) og den proletarisk-revolutionære. *Alle* de spørgsmål, som massernes væbnede kamp i 1905—1907 og i 1917—1920 førtes om, kan (og skal) man følge i kim i datidens presse. Og mellem de tre hovedretninger er der naturligvis utallige mellemformer, overgange og halvheder. Eller rettere: i kampen mellem presseorganer, partier, fraktioner og grupper udkrystalliseres de idépolitiske retninger, som er de virkelige klasse-mæssige, klasserne smeder sig de bedst egnede idépolitiske våben til de kommende slag.

Revolutionens år (1905—1907). Alle klasser træder åbent frem. Alle programmatisk og taktisk synspunkter stilles på prøve af massernes aktion. Strejkekampe af en udstrækning og voldsomhed, som verden aldrig har set mage til. Den økonomiske strejke vokser over i den politiske, og den politiske vokser over i opstand. Forholdet mellem det førende proletariat og de førte, vakkende og vankelmødige bønder prøves i praksis. Under kampens spontane udvikling opstår sovjetterne som organisationsform. Den daværende strid om sovjetternes betydning foregriber den store kamp i 1917—1920. Vekslen mellem parlamentarisk og ikke-parlamentarisk kampformer, mellem taktisk boykot af parlamentarismen og taktisk deltagelse i den, mellem legale og illegale kampformer, såvel som mellem deres indbyrdes forhold og forbindelser, alt dette udmærker sig ved en forbavsende rigiditet på indhold. Med hensyn til fundamental politisk viden er hver måned af denne periode både for masse og førere, for klasser og partier lige så lærerig som år med en »fredelig«, »konstitutionel« udvik-

ling. Uden »generalprøven« i 1905 havde oktoberrevolutionens sejr i 1917 ikke været mulig.

Reaktionens år (1907—1910). Tsarismen har sejret. Alle revolutionære og oppositionelle partier er slået. Modløshed, demoralisation, spaltning, virvar, faneflugt og pornografi i stedet for politik. Forstærket dragnng til filosofisk idealisme, mysticisme som dække over kontrarevolutionære stemninger. Men samtidig giver netop det store nederlag de revolutionære partier og den revolutionære klasse en reel og yderst nyttig lære, en lære i historisk dialektik, i forståelsen af den politiske kamp, i færdigheden og kunsten at føre den. I nøden skal man kende sine venner. Slagne hære tager godt ved lære.

Den sejrige tsarisme tvinges til i øget tempo at nedbryde levnene af før-borgerlige, patriarkalske tilstande i Rusland. Den borgerlige udvikling skrider frem med bemærkelsesværdig hast. Illusionerne om en udvikling uden om klasserne eller over klasserne, illusionerne om at kunne undgå kapitalismen spredes som avner for vinden. Klassekampen træder frem i en ganske ny, men så meget tydeligere skikkelse.

Revolutionære partier må lære til bunds. De har lært at gå til angreb. Nu må de forstå, at denne indsigt må suppleres med indsigten i, hvorledes et tilbagetog rigtigt skal gennemføres. Man må forstå — og den revolutionære klasse lærer af egen bitter erfaring at forstå det — at man ikke kan sejre, hvis man ikke har lært at gennemføre et rigtigt angreb og et rigtigt tilbagetog. Af alle slagne oppositionelle og revolutionære partier var det bolsjevikkerne, der trak sig tilbage i bedst orden, med mindst afbræk for deres »hær«, med bedst bevarede kernetropper, med de mindst dybtgående og de færreste uhelbredelige spaltninger, med den mindste demoralisation og den største evne til at genoptage et bredt anlagt, rigtigt og energisk gennemført arbejde. Og dette opnåede bolsjevikkerne alene, fordi de skånselsløst afslørede og skilte sig af med de fraserrevolutionære, som ikke ville indse, at man måtte trække sig tilbage, at man måtte forstå at trække sig tilbage, at man nødvendigvis måtte lære at arbejde legalt i de mest reaktionære parlamenter, de mest reaktionære fagforeninger, brugsforeninger, forsikringsforeninger og lignende organisationer.

Opsvingets år (1910—1914). I begyndelsen foregik opsvinget usandsynlig langsomt, men efter Lena-begivenhederne i 1912 (6) noget hurtigere. Under uhørte vanskeligheder fortrængte bolsjevikkerne mensjevikkerne, hvis rolle som borgerlige agenter i arbejderbevægelsen blev udmærket forstået af hele bourgeoisiet efter 1905, og som derfor også på alle mulige måder støttedes af bourgeoisiet mod bolsjevikkerne. Det var imidlertid aldrig lykkedes bolsjevikkerne at opnå dette, hvis de ikke havde brugt den rigtige taktik at forene det filegale arbejde med en ubetinget udnyttelse af de »legale muligheder«. I den ærkereaktionære дума (7) vandt bolsjevikkerne hele arbejderkurien for sig.

Den første imperialistiske verdenskrig (1914—1917). Den legale parlamentsvirksomhed i det bundreaktionære »parlament« er til uvurderlig nytte for det revolutionære proletariats parti bolsjevikkerne. De bolsjevikkiske deputerede sendes til Sibirien (8). I emigrantpressen får alle afskygninger af socialimperialisme, socialchauvinisme, socialpatriotisme, inkonsekvent og konsekvent internationalisme, pacifisme og revolutionær afstandtagen fra pacifistiske illusioner sit fulde udtryk hos os. De lærde tåber og gamle koner i II Internationale, som ringeagtende og overlegent rynkede på næsen ad de mange »fraktioner« i den russiske socialisme og den forbitrede kamp mellem disse fraktioner, forstod ikke, da krigen afskaffede den højtprieste »legalitet« i *alle* førende lande, at organisere en blot tilnærmelsesvis så fri (illegal) meningsudveksling og en så fri (illegal) udformning af rigtige standpunkter, som de russiske revolutionære organiserede i Svejts og en række andre lande. Netop derfor viste de direkte socialpatrioter og »kautskyanere« i alle lande sig også at være de værste forrædere mod proletariatet. Og når bolsjevismen i 1917—1920 formåede at sejre, så er en af hovedårsagerne hertil, at bolsjevismen allerede fra slutningen af 1914 skånselsløst afslørede nederdrægtigheden, ækelheden og gemenheden ved socialchauvinismen og »kautskyanismen« (hvortil svarer longuetismen (9) i Frankrig, anskuelserne hos førerne for Independent Labour Party (10) og fabianerne (11) i England, Turati i Italien o.s.v., og at masserne derefter gennem egen erfaring i stadig højere grad overbeviste sig om rigtigheden af bolsjevikkernes anskuelser.

Den anden revolution i Rusland (fra februar til oktober 1917). Tsarismens utrolige forkalkning og senilitet frembragte (med bistand af den kvalfulde krigs modgang og byrder) en usandsynlig ødelæggelseskraft rettet mod tsarismen selv. På få dage forvandlede Rusland til en borgerlig demokratisk republik, friere — under krigsforholdene — end noget andet land i verden. Regeringen dannedes af førerne for de oppositionelle og revolutionære partier, ligesom i de mest »strengt parlamentariske« republikker, og stillingen som fører for et oppositionsparti i parlamentet, så ærkereaktionært dette end var, *lettede* en sådan førers senere rolle under revolutionen.

Mensjevikerne og de »socialrevolutionære« tilegnede sig i løbet af et par uger glimrende alle de metoder og manerer, argumenter og sofismer, som benyttes af II Internationales europæiske helte, ministerialister (12) og lignende opportunistisk pak. Alt hvad vi nu læser om Scheidemann'er og Noske, om Kautsky og Hilferding, om Renner og Austerlitz, Otto Bauer og Fritz Adler, om Turati og Longuet, om fabianerne og førerne for det Uafhængige Arbejderparti i England, det forekommer os altsammen at være (og er faktisk også) en kedsommelig gentagelse og efteraben af et gammelkendt motiv. Alt dette har vi allerede set hos mensjevikerne. Historien formede sig som en vittighed og fik et tilbagestående lands opportuniste til at foregribe opportunisterne i en række fremskredne lande.

Når alle II Internationales helte spillede fallit og blame-rede sig i spørgsmålet om sovjeternes og sovjetmagts betydning, når blamagen og forvirringen i dette spørgsmål var særlig »grel« hos førerne for de tre vigtige partier, som nu er udtrådt af II Internationale (nemlig Tysklands Uafhængige Socialdemokratiske Parti (13), de franske longuetister og det engelske Uafhængige Arbejderparti), og når de allesammen viste sig at være slaver af det småborgerlige demokratis fordomme (helt i stil med de småborgere, som i 1848 kaldte sig »socialdemokrater«), så har vi *allerede* set *alt* dette hos mensjevikerne. Historien var så drilagtig, at sovjetterne fødtes i Rusland i 1905, at de i februar-oktober 1917 forfalskedes af mensjevikerne, som spillede fallit, fordi de ikke forstod sovjeternes rolle og betydning, og at sovjetmagts idé nu er født over *hele verden* og breder sig med mageløs hast blandt alle landes

proletarer, medens II Internationales gamle helte på samme måde spiller fallit *overalt*, fordi de ikke kan forstå sovjetternes rolle og betydning, akkurat som vore mensjevnikker. Erfaringen har vist, at i visse af den proletariske revolutions meget væsentlige spørgsmål kommer *alle* lande uvægerligt til at gennemgå det samme, som Rusland har gennemgået.

Bolsjevikerne begyndte deres sejrige kamp mod den parlamentariske, (faktisk) borgerlige republik og mod mensjevikerne meget forsigtigt, og forberedelsen var slet ikke så ligetil, som man ofte synes at tro i Europa og Amerika. I begyndelsen af denne periode opfordrede vi *ikke* til at styrte regeringen, men forklarede, at det var umuligt at styrte den, *før* der var sket ændringer i sovjetternes sammensætning og indstilling. Vi erklærede ikke boykot overfor det borgerlige parlament, den konstituerende forsamling, men sagde — og efter vort partis aprilkonference (1917) sagde vi det officielt og i partiets navn — at en borgerlig republik med en konstituerende forsamling var bedre end en sådan borgerlig republik uden konstituerende forsamling, men at en »arbejder- og bonderepublik«, en sovjetrepublik, var bedre end en hvilken som helst borgerlig demokratisk, parlamentarisk republik. Uden en sådan forsigtig, omstændelig, omhyggelig og langvarig forberedelse havde vi hverken kunnet vinde sejr i oktober 1917 eller fastholde denne sejr.

IV. I kamp mod hvilke fjender inden for arbejderbevægelsen har bolsjevismen udviklet, styrket og stålsat sig?

Først og fremmest i kamp mod opportunismen, som i 1914 definitivt voksede over i socialchauvinisme, definitivt gik over på bourgeoisie's side mod proletariatet. Den var naturligvis bolsjevismens hovedfjende inden for arbejderbevægelsen. Denne fjende er stadig den vigtigste i international målestok. Denne fjende har bolsjevismen altid viet den største opmærksomhed, og det gør den stadig. Denne side af bolsjevikkernes virksomhed er allerede nu ret godt kendt også i udlandet.

Anderledes forholder det sig derimod med en anden af bolsjevismens fjender inden for arbejderbevægelsen. I udlandet er det endnu alt for lidt kendt, at bolsjevismen er vokset op og har fået form og fasthed i en mangeårig kamp mod den *småborgerlige revolutionisme*, som minder om anarkismen eller låner et og andet fra den, og som på intet væsentligt punkt opfylder de betingelser og krav, en konsekvent proletarisk klassekamp stiller. For marxisterne står det teoretisk helt fast — og det er fuldt ud bekræftet gennem erfaringerne fra alle europæiske revolutioner og revolutionære bevægelser — at den lille ejendomsbesidder, den lille næringsdrivende (en social type, der i mange europæiske lande repræsenterer meget brede masser), som under kapitalismen hjem søges af stadig undertrykkelse og meget ofte udsættes for en utrolig voldsom og hurtig forringelse af levevilkår og for at blive ruineret, let forfalder til en yderliggående revolutionisme, men er ude af stand til at vise udholdenhed, organiseret optræden, disciplin og fasthed. Småborgeren, der er blevet »desperat« på grund af kapitalismens rædsler, er et socialt fænomen der, ligesom anarkismen, er karakteristisk for alle kapitalistiske lande. Denne revolutionismes ubestændighed, dens goldhed og tilbøjelighed til hurtigt at gå over i underdanighed, apati, fantasterier eller endog i »rasende« begejstring for en eller anden borgerlig »mode«strømning — alt dette er almindelig kendt. Men den teoretiske abstrakte anerkendelse af disse sandheder har langtfra endnu befriet de revolutionære partier for de gamle fejl, som altid dukker op ved overraskende anledninger i lidt ny form, i en forklædning eller i omgivelser, der ikke er set før i en original — mere eller mindre original — situation.

Anarkismen har ofte været en slags straf for arbejderbevægelsens opportunistiske synder. Disse to misdannelser kompletterede hinanden. Og når anarkismen i Rusland, til trods for at småborgerskabet dér udgør en forholdsvis større del af befolkningen end i de europæiske lande, spillede en forholdsvis underordnet rolle i de to revolutioner (1905 og 1917) og under forberedelserne til dem, så må æren herfor utvivlsomt til dels tillægges bolsjevismen, som altid har ført en aldeles skånselsløs og uforsonlig kamp mod opportunismen. Jeg siger »til dels«, for det har haft endnu større betydning for svækkelsen af anarkismen i

Rusland, at den i fortiden (1870'erne) havde lejlighed til at udvikle sig usædvanlig prangende og til grundigt at afsløre sin urigtighed og uegnethed som vejledende teori for den revolutionære klasse.

Bolsjevismen overtog ved sin opståen i 1903 en tradition for skånselsløs kamp mod den småborgerlige, halvankarkistiske (eller let anarkistvenlige) revolutionisme, en tradition, der altid har eksisteret i det revolutionære socialdemokrati og især havde fæstnet sig hos os i årene 1900 — 1903, da grundlaget for det revolutionære proletariats masseparti i Rusland blev lagt. Bolsjevismen overtog og fortsatte kampen mod det parti, som stærkest gav udtryk for den småborgerlige revolutionismes tendenser, nemlig de socialrevolutionære, på tre hovedpunkter. For det første ville (man må nok hellere sige kunne) dette parti, der afviste marxismen, absolut ikke begribe nødvendigheden af en strengt objektiv vurdering af klassekræfterne og deres indbyrdes forhold forud for enhver politisk aktion. For det andet så dette parti sin egen særlige »revolutionisme« eller »venstreorientering« i, at det anerkendte den individuelle terror, attentaterne, som vi marxister bestemt afviste. Vi afviste naturligvis kun den individuelle terror af hensigtsmæssighedsgrunde. Folk, som kan få sig selv til »principielt« at fordømme den store franske revolutions terror eller overhovedet terror udøvet af et revolutionært parti, som har sejret, men belejres af hele verdens bourgeoisie, sådanne folk har allerede Plekhanov i 1900-1903, da han var marxist og revolutionær, udleveret til latteren og foragten. For det tredje anså de socialrevolutionære det for »venstreorienteret« at grine ad de tyske socialdemokraters forholdsvis små opportunistiske synder, samtidig med at de efterlignede det samme partis mest yderliggående opportunister for eksempel i agrarspørgsmålet *eller i spørgsmålet om proletariats diktatur.

Historien har nu, i forbigående sagt, i stor, verdenshistorisk målestok bekræftet rigtigheden af den opfattelse, vi altid har forfægtet, at det *revolutionære* tyske socialdemokrati (læg mærke til, at allerede Plekhanov i 1900-1903 krævede Bernstein ekskluderet af partiet, og at bolsjevikkerne, som altid har fortsat denne tradition, i 1913 afslørede Legiens (14) hele nederdrægtighed, skamløshed og forræderi) — at det revolutionære tyske socialdemokrati

var det, der var *nærmest* ved at være det parti, det revolutionære proletariat skulle bruge for at sejre. Nu, i 1920, efter alle krigstidens og de første efterkrigsårs skammelige sammenbrud og kriser, står det klart, at det af alle vesteuropæiske partier netop var det tyske revolutionære socialdemokrati, som gav de bedste førere, og som også rettede sig, kom til kræfter og blev stærkt igen før de andre. Dette ses både i spartakisternes parti (15) og på den proletariske venstre fløj af Tysklands Uafhængige Socialdemokratiske Parti, som fører en støt kamp mod opportunismen og karakterløsheden hos folk som Kautsky, Hilferding, Ledebour og Crispian. Kaster man nu et blik ud over en helt afsluttet historisk periode, nemlig perioden fra Pariserkommunen til den første socialistiske sovjetrepublik, tegner marxismens forhold til anarkismen sig i det store og hele med ganske bestemte, uomtvistelige omrids. Marxisme viste sig til slut at have ret, og når anarkisterne med rette henviste til, at flertallet af socialistiske partier nærrede opportunistiske meninger om staten, så hang denne opportuniste for det første sammen med en forvrængning eller direkte undertrykkelse af Marx' anskuelse om staten (i min bog: *Staten og Revolutionen* har jeg gjort opmærksom på, at Bebel i 36 år fra 1875 til 1911 tilbageholdt det brev, hvori Engels (16) særlig plastisk, skarpt, direkte og klart afslørede opportunismen i de gængse socialdemokratiske anskuelse om staten), for det andet var det netop de bedste marxistiske strømninger inden for de europæiske og amerikanske socialistiske partier, som hurtigst og grundigst rettede disse opportunistiske anskuelse og anerkendte sovjetmagten og dens fortrin frem for det borgerlige parlamentariske demokrati.

I to tilfælde antog bolsjevismens kamp mod afvigelser til »venstre« inden for dens eget parti særlig stort omfang: i 1908 i spørgsmålet om deltagelse i det yderst reaktionære »parlament« og i de med ærkereaktionære love omgærdede legale arbejderforeninger, og i 1918 (Brestfreden) (17) i spørgsmålet om tilladeligheden af dette eller hint »kompromis«.

I 1908 blev »venstre«-bolsjevikerne ekskluderet af vort parti, fordi de hårdnakket vægrede sig ved at indse nødvendigheden af at deltage i det ærkereaktionære »parlament« (18). »Venstre«-bolsjevikerne — mellem hvilke der

var mange fortrinlige revolutionære, som senere med ære blev genoptaget i (og stadig er medlemmer af) det kommunistiske parti — påberåbte sig især de vellykkede erfaringer med boykotten i 1905. Da tsaren i august 1905 sammenkaldte det rådgivende »parlament« (19), erklærede bolsjevikkerne boykot mod det, i modsætning til alle oppositionelle partier og i modsætning til mensjevikkerne, og revolutionen i oktober 1905 fejede det faktisk bort (20). Dengang viste boykotten sig rigtig, ikke fordi det altid er rigtigt at afvise deltagelse i reaktionære parlamenter, men fordi vurderingen af den objektive situation var rigtig, den udviklede sig således, at massestrejkerne hurtigt forvandlede til en politisk strejke, dernæst til en revolutionær strejke og endelig til opstand. Desuden drejede kampen sig dengang om, hvorvidt man skulle overlade det til tsaren at indkalde det første repræsentative organ, eller om man skulle søge af fravriste de gamle magthavere dette initiativ. Efterhånden som der ikke var og ikke kunne være sikkerhed for tilstedeværelse af en analog objektiv situation med tilsvarende udviklingsretning og - tempo, ophørte boykot at være rigtig.

Bolsjevikernes boykot af parlamentet i 1905 berigede det revolutionære proletariat med en overordentlig værdifuld politisk erfaring, idet den viste, at når legale og illegale, parlamentariske og ikke-parlamentariske kampformer er for hånden, kan det undertiden være nyttigt, ja nødvendigt, at forstå at give afkald på de parlamentariske. Men blind efteraben og ukritisk overføring af denne erfaring på *andre* forhold, i en *anden* situation, er en grov fejl. En fejl, om end en lille fejl, som var let at korrigere*, var allerede bolsjevikernes boykot af »dumaen« i 1906. En meget alvorlig og svært oprettelig fejl var allerede boykotten i 1907 og 1908 og følgende år, da man på den ene side ikke kunne regne med, at en revolutionær bølge ville rejse sig særligt hurtigt og gå over i opstand, og da det på den anden side klart fremgik af hele den historiske situation under det genoppudsede borgerlige monarki, at legalt og

***) For politik og partier gælder — med passende modifikation — det samme som for det enkelte menneske: Klog er ikke den, der ikke begår fejl. Sådanne mennesker eksisterer ikke og kan ikke eksistere. Klog er den, hvis fejl ikke er særlig væsentlige, og som forstår at rette dem let og hurtigt.**

illegalt arbejde måtte kombineres. Nu, hvor man ser tilbage på en fuldt afsluttet historisk periode, hvis sammenhæng med de følgende perioder er blevet helt klar, er det særlig indlysende, at bolsjevikkerne *ikke havde kunnet* bevare (og da slet ikke konsolidere, udvikle og styrke) den faste kerne i proletarietets revolutionære parti i 1908—1914, hvis de ikke i den hårdeste kamp havde hævdet *pligten* til at forbinde illegale kampformer med legale, *pligten* til at deltage i det ærkereaktionære parlament og i en række andre, af reaktionære love omgærdede institutioner (forsikringskasser o.a.).

I 1918 kom det ikke til brud. »Venstre«-kommunisterne dannede dengang kun en særlig gruppe eller »fraktion« inden for vort parti, og den havde tilmed ingen lang levetid. Endnu samme år, 1918, erkendte »Venstrekommunisten«s mest fremtrædende repræsentanter, f.eks. kammeraterne Radek og Bukharin, åbent deres fejl. De havde ment, at Brestfreden var et for det revolutionære proletariats parti principielt utilladeligt og skadeligt kompromis med imperialisterne. Det var virkelig et kompromis med imperialisterne, men netop af en sådan art og i en sådan situation, at det var en *pligt*.

Når jeg nu hører f.eks. de socialrevolutionære angribe den taktik, vi fulgte, da vi underskrev Brestfreden, eller når jeg hører en bemærkning som den, kammerat Lansbury kom med under en samtale med mig: »Vore engelske fagforeningsledere siger, at de også må have lov at lave kompromisser, når bolsjevikkerne har lov til det,« så plejer jeg først og fremmest at svare med en jævn og »populær« lignelse:

Tænk Dem, at Deres bil blev standset af bevæbnede banditter. De giver dem pengene, passet, revolveren og bilen. De slipper for banditternes behagelige selskab. Der foreligger utvivlsomt et kompromis. »Do ut des.« (»Jeg giver« dig penge, våben, bil, »for at du skal give« mig lejlighed til at komme helskindet væk.) Men det ville være svært at finde et menneske ved sine fulde fem, som ville erklære et sådant kompromis for »principielt utilladeligt«, eller erklære den, som indgik et sådant kompromis, for banditternes håndlanger (skønt banditterne i bilen kan bruge den "og våbnene til nye røverier). Vort kompromis

med den tyske imperialismes banditter var at ligne ved et sådant kompromis.

Men da mensjevnikkerne og de socialrevolutionære i Rusland, Scheidemann'erne (og i vidt omfang kautskyanerne) i Tyskland, Otto Bauer og Friedrich Adler (for slet ikke at tale om de herrer Renner og co.) i Østrig, Renaudel og Longuet og co. i Frankrig, fabianerne, de »uafhængige« og »trudovikkerne« (»labouristerne« (21)) i England i 1914 — 1918 og i 1918—1920 indgik *kompromisser* med deres eget bourgeois og undertiden med det »allierede« bourgeois banditter *imod* deres eget lands revolutionære proletariat, se da optrådte alle disse herrer som *banditternes håndlangere*.

Konklusionen er ligetil: »principielt« at forkaste kompromisser, at bestride tilladeligheden af ethvert kompromis overhovedet, hvordan det end er beskaffent, det er en barnagtighed, som det ligefrem er svært at tage alvorligt. En politiker, som ønsker at være til nytte for det revolutionære proletariat, må forstå at udskille netop de *konkrete* kompromisser, der er utilladelige, og som er udtryk for opportunisme og *forrhæderi*, og vende hele sin kritik, hele skarpheden i sin skånselsløse afsløring og uforsonlige krig imod *disse konkrete* kompromisser, han må ikke lade drevne »realpolitiske« socialister og parlamentariske jesuitter smutte udenom og slippe væk fra ansvaret ved snak om »kompromisser overhovedet«. De herrer engelske fagforeningsledere« og med dem det fabianske selskab og det Uafhængige Arbejderparti smutter netop på denne måde udenom ansvaret for *det forræderi, de har begået, for netop det kompromis, de har lavet, og som virkelig er ensbetydende med den værste opportunisme, med bedrag og forræderi*.

Der er flere slags kompromisser. Man må forstå at analysere situationen og de konkrete betingelser for hvert enkelt kompromis eller for hver slags kompromisser. Man må lære at skelne mellem den mand, som giver banditterne penge og våben for at begrænse den skade, banditterne kan forvolde, og gøre det lettere at få banditterne fanget og skudt, og så den, som giver banditterne penge og våben for at få del i banditternes bytte. I politik er dette altid langt fra så let som i dette lille barnligt-enkle eksempel. Men den, som vil opfinde en recept, der skal give arbejderne

forud tilrettelagte løsninger for alle livets muligheder eller stille i udsigt, at det revolutionære proletariats politik ikke vil komme ud for nogen som helst genvordigheder og nogen som helst komplicerede situationer, han er simpelthen en charlatan.

For at undgå fejlagtige udlægninger skal jeg forsøge, omend i største korthed, at anføre nogle hovedteser for en analyse af konkrete kompromisser.

Det parti, som indgik på et kompromis med de tyske imperialister ved at underskrive Brestfreden, havde udviklet sin internationalisme i gerning siden slutningen af 1914. Det var ikke veget tilbage for at proklamere, at det tsaristiske monarki skulle lide nederlag, og at brændemærke »fædrelandsforsvaret« i kampen mellem de to grupper af imperialistiske røvere. Dette partis parlamentsmedlemmer var havnet i Sibirien i stedet for at følge den vej, der førte til ministertaburetter i en borgerlig regering. Da revolutionen havde styrtet tsarismen og skabt den demokratiske republik, satte den dette parti på en ny og yderst betydningsfuld prøve: partiet gik ikke med til nogen som helst overenskomster med »sine egne« imperialister, men forberedte deres fald og fældede dem. Efter at have grebet den politiske magt lod dette parti ikke sten på sten tilbage hverken af godsejer- eller af kapitalistejendommen. Efter at have offentliggjort og sønderrevet imperialisternes hemmelige traktater tilbød dette parti *alle* nationer fred, og det gav først efter for Brest-røvernes vold, efter at de fransk-engelske imperialister havde forpurret en fred, og der blev fra bolsjevikernes side gjort alt, hvad der var menneskeligt muligt, for at fremskynde revolutionen i Tyskland og i andre lande. For hver dag, der går, bliver den fuldkomne berettigelse af et sådant kompromis, indgået af et sådant parti i en sådan situation, klarere og mere indlysende for alle.

Ruslands mensjevikker og socialrevolutionære (ligesom alle II Internationales førere i hele verden 1914-1920) begyndte med et forræderi, idet de direkte eller indirekte søgte at retfærdiggøre »fædrelandsforsvaret«, d.v.s. forsvaret for *deres eget* røveriske bourgeoisi. De fortsatte forræderiet ved at gå i koalition med bourgeoisiet i *deres* land og sammen med *deres* bourgeoisi bekæmpe det revolutionære proletariat i deres land. Deres blok, først med

Kerenskij og kadetterne, senere med Koltjak og Denikin i Rusland betød, ligesom deres udenlandske meningsfællers blok med bourgeoisiet i *deres* lande, at de gik over på bourgeoisiets side mod proletariatet. *Deres* kompromis med imperialismens banditter betød fra først til sidst, at de gjorde sig til de imperialistiske banditters *medskyldige*.

V. »Venstre«-kommunismen i Tyskland. Førere — parti — klasse — masse.

De tyske kommunister, vi nu skal tale om, kalder sig ikke »venstre«-kommunister, men — hvis jeg ikke tager fejl — »*principiel opposition*« (22). Det følgende vil imidlertid vise, at de helt igennem opviser symptomer på »børnesygdommen venstrestremisme«.

I brochuren: Spaltningen i Tysklands Kommunistiske Parti (Spartakusforbundet), som gengiver denne oppositions standpunkt og er udgivet af lokalgruppen i Frankfurt a. Main, er indholdet i denne oppositions synspunkter, fremstillet særdeles plastisk, præcist, kort og klart. Nogle citater vil være tilstrækkelige til at gøre læseren bekendt med dette indhold:

»Det kommunistiske parti er den mest beslutsomme klassekamps parti...

Politisk bliver denne overgangstid (mellem kapitalisme og socialisme) det proletariske diktators periode...

Der opstår det spørgsmål, hvem der skal være bærer af diktaturet: *Det kommunistiske parti eller den proletariske klasse?* ... Skal man *principielt* tilstræbe det kommunistiske partis eller den proletariske klasses diktatur?« (Kursiv over alt som i originalen.)

Videre beskylder brochurens forfatter Tysklands Kommunistiske Partis »central« for at søge en vej til *koalition med Tysklands Uafhængige Socialdemokratiske Parti* og for at have fremdraget »*spørgsmålet om principiel anerkendelse af alle politiske kampmidler*«, deriblandt parlamentarismen med det ene formål at dække over »centrals virkelige og væsentlige bestræbelse for at opnå en koalition med de Uafhængige. Derefter fortsætter brochuren:

»Oppositionen har valgt en anden vej. Den er af den mening, at spørgsmålet om det kommunistiske partis herredømme eller om partiets diktatur kun er et spørgsmål om taktik. I alle tilfælde er det kommunistiske partis herredømme den sidste form for ethvert partiherredømme. *Principielt* må den proletariske klasses diktatur tilstræbes. Og alle partiets forholdsregler, dets organisation og dets kampform, dets strategi og taktik må tilpasses hertil. I overensstemmelse hermed må man med al mulig beslutsomhed afvise ethvert kompromis med andre partier, enhver tilbagevenden til parlamentarismens historisk og politisk udlevede kampformer, enhver manøvre- og forhandlingspolitik . . . De specifikt proletariske metoder for den revolutionære kamp må især fremhæves. For at sammenslutte de bredeste proletariske kredse og lag, som må optræde i den revolutionære kamp under ledelse af det kommunistiske parti, må der imidlertid skabes nye organisationsformer på det bredeste grundlag og med de videste rammer. Dette samlingssted for alle revolutionære elementer er *Arbejderunionen*, opbygget på basis af bedriftsorganisationerne. I den må alle arbejdere samles, som følger parolen: Ud af fagforeningerne! Her formeres det kæmpende proletariat i de videste kampgeledder. Anerkendelse af klassekampen, sovjetsystemet og diktaturet er tilstrækkeligt til optagelse. Al videre politisk opdragelse af de kæmpende masser og den politiske orientering under kampen er opgaver, der tilfalder det kommunistiske parti, som står udenfor Arbejderunionen...

... To kommunistiske partier står følgelig over for hinanden:

Det ene — førernes parti — som søger at organisere den revolutionære kamp og lede den *ovenfra*, som går med til kompromisser og parlamentarisme for at skabe situationer, som gør det muligt for det at indtræde i en koalitionsregering, i hvis hænder diktaturet vil ligge...

Det andet — massernes parti — som venter den revolutionære kamps rejsning *nedefra*, og som kun kender og bruger en eneste målbevidst metode for denne kamp og afviser alle parlamentariske og opportunistiske metoder. Denne eneste metode er hensynsløst at *styrte bour-*

geoisiet for derefter at oprette proletariatets klassesdiktatur til virkeliggørelse af socialismen. . .

. . . Dér førernes diktatur — her massernes diktatur! Det er vort løsen.«

Dette er de væsentligste teser, som viser de synspunkter, der er karakteristiske for oppositionen i det tyske kommunistiske parti.

Enhver bolsjevik, som selv opmærksomt har gennemlevet eller på nært hold har fulgt bolsjevismens udvikling siden 1903, vil straks, når han læser disse betragtninger, udbrude: »Hvad er det for noget gammelt og velbekendt stads! Hvad er det for 'venstre'-radikal barnagtighed!«

Men lad os se lidt nærmere på de anførte betragtninger.

Allerede problemstillingen: »Partiets diktatur *eller* klassens diktatur? Ledernes diktatur (parti) *eller* massernes diktatur (parti)?« vidner om en ganske utrolig og håbløs tankeforvirring. De vil absolut *udspekulere* noget helt ekstra og gør sig med alle deres visdomsord latterlige. Enhver ved, at masserne er delt i klasser — at man kun kan tale om masser i modsætning til klasser, når man taler om det store flertal i almindelighed, uden opdeling efter stilling i den samfundsmæssige produktion, i modsætning til de enkelte kategorier, som indtager en særlig stilling i den samfundsmæssige produktion — at klasserne sædvanligvis og i de fleste tilfælde ledes af politiske partier, i det mindste i de nuværende civiliserede lande — at politiske partier i reglen ledes af mere eller mindre faste grupper af de mest autoritative, mest indflydelsesrige, mest erfarne personer, som er valgt til de mest ansvarsfulde poster, og som kaldes førere. Alt dette er abc. Alt dette er klart og ligetil. Men hvad skal vi så med den passiar, dette ny volapyk i stedet for? På den ene side er disse folk åbenbart blevet forvirrede i den vanskelige situation, der opstod ved, at den hastige skiften mellem legale og illegale forhold for partiet ødelagde den sædvanlige, normale og enkle forbindelse mellem førere, partier og klasser. I Tyskland var man som i andre europæiske lande blevet alt for vant til legaliteten, til fri og regulære valg af »førere« på ordinære partikongresser, til en bekvem kontrol af partiernes klassemæssige sammensætning ved parlamentsvalgene, møderne, pressen, stemningen i fagforeningerne og andre sammenslutninger

o.s.v. Da man under revolutionens stormende forløb og borgerkrigens udvikling hurtigt måtte opgive disse vaner og gå over til at skifte mellem legalitet og illegalitet, til en kombination af disse former, til »ubekvemme« og »udemokratiske« metoder til at udsøge eller danne eller bevare »førergupper«, så mistede disse folk besindelsen og begyndte at udspekulere dette overnaturlige vrøvl. Sandsynligvis er visse medlemmer af Hollands kommunistiske parti, som har haft det uheld at være født i et lille land, hvor de har traditioner og vilkår, der skyldes en særlig privilegeret og særlig stabil legal stilling, og hvor de aldrig nogen sinde har set legale og illegale forhold skifte, selv blevet forvirrede og har tabt hovedet, siden de støtter disse tåbelige påfund.

På den anden side mærker man simpelt hen en ugennem tænkt, usammenhængende anvendelse af de nu så »moderne« vendinger om »masse« og »førere«. Disse mennesker har hørt en hel del om angreb på »førerne« og om en modsætning mellem »førere« og »masse«, og de har bidt mærke i det, men fatte sammenhængen, gøre sig sagen klar, har de ikke formået.

I alle lande trådte divergensen mellem »førere« og »masse« særlig klart og skarpt frem ved slutningen af den imperialistiske krig og i tiden derefter. Hovedårsagen til dette fænomen har Marx og Engels i årene 1852-1892 mange gange klarlagt ved at tage England som eksempel. Englands monopolstilling førte til, at der af »massen« udskiltes et »arbejderaristokrati«, halvvejs småborgerligt, opportunistisk. Førerne for dette arbejderaristokrati gik til enhver tid over på bourgeoisiets side og blev — direkte eller indirekte — betalt af dette. Marx nød den ære at pådrage sig dette paks had, fordi han åbent stemplede dem som forrædere. Den nyeste imperialism (i det 20. århundrede) gav nogle fremskredne lande en monopolistisk, privilegeret stilling, og på dette grundlag fremtrådte der overalt i II Internationale en vis type forræderiske førere, opportuniste, socialchauvinister, som forsvarede deres eget laugs, det snævre arbejderaristokratis interesser. Der opstod et skel mellem de opportunistiske partier og »masserne«, det vil sige de arbejdendes brede lag, deres flertal, de dårligst betalte arbejdere. Det revolutionære proletariats sejr er ikke mulig, hvis man ikke bekæmper dette oncle,

afslører, brændemærker og fordriver de opportunistiske, socialforræderiske førere. En sådan politik er det da også, III Internationale fører.

I den anledning at svinge sig op til *generelt* at stille massernes diktatur i modsætning til ledernes diktatur er en latterlig meningsløshed og dumhed. Især er det morsomt, at man under parolen: »Ned med førerne« faktisk erstatter de gamle førere, der nærer almindelige menneskelige meninger om simple ting, med *nye førere*, som blot er fulde af overnaturligt vrøvl og forvirring. Af den slags er i Tyskland Lauffenberg, Wolffheim, Horner, Karl Schroder, Friedrich Wendel og Karl Erler*. Denne sidstes forsøg på at »uddybe« spørgsmålet og overhovedet erklære politiske partier for overflødige og »borgerlige«, er allerede sådanne herkulesløjler (23) af dumhed, at man kun har et skuldertræk tilovers. Det er unægtelig sådan, at man altid kan gøre en lille fejl om til en uhyrlig og grov, hvis man fremturer med fejlen, søger at begrunde den dybtgående og »fører den ud i dens konsekvens«.

En afvisning af partiet og partidisciplinen, det var, hvad der *kom ud af* det hos oppositionen. Dette ville være ensbetydende med en fuldstændig afvæbning af proletariatet *til gavn for bourgeoisiet*. Dette er ensbetydende med netop den småborgerlige splittethed, vankelmodighed og mangel på udholdenhed, sammenhold og evne til planmæssig aktion, som uvægerligt vil ødelægge enhver proletarisk revolutionær bevægelse, hvis man lader den passere. At kaste vrage på partiet ud fra kommunismens synspunkt betyder at gøre et spring fra tiden før kapitalismens fald (i Tysk-

*) *Kommunistische Arbeiter-Zeitung* (24), Hamburg, 7. februar 1920, nr. 32, artiklen: Partiets Opløsning af *Karl Erler*: »Arbejderklassen kan ikke knuse den borgerlige stat uden at tilintetgøre det borgerlige demokrati, og den kan ikke tilintetgøre det borgerlige demokrati uden at knuse partierne.«

De mest forvirrede hoveder blandt romanske syndikalister og anarkister kan være godt »tilfredse«: Solide tyskere, der åbenbart anser sig for marxister (K. Erler og K. Horner beviser i deres artikler i nævnte blad særlig solidt, at de anser sig selv for solide marxister, og siger noget latterligt og utroligt tøjeri, som viser, at de ikke har forstået marxismens abc) — svinger sig op til at sige ting, som ingen steder hører hjemme. Anerkendelse af marxismen befrier i sig selv ikke for fejl. Russerne ved dette særlig godt, for hos os var marxismen særlig ofte »på moden«.

land), ikke til kommunismens laveste eller mellemste, men til dens højeste fase. Her i Rusland tager vi — i det tredje år efter bourgeoisiets fald - de første skridt på vejen fra kapitalismen til socialismen eller til kommunismens laveste stadium. Klasserne eksisterer og vil overalt vedblive at eksistere *i årevis efter* proletariatets erobring af magten. Måske kan denne frist tænkes at blive mindre i England, hvor der ingen bønder er (men dog små næringsdrivende !). At ophæve klasserne vil ikke blot sige at fordrive godsejerne og kapitalisterne — det gjorde vi forholdsvis let — det vil også sige *at afskaffe de små vareproducenter*, men dem *kan man ikke fordrive*, dem kan man ikke undertrykke, dem *må man leve sammen med*, dem kan (og skal) man omforme og omskole udelukkende ved et meget langvarigt, langsomt, forsigtigt organisatorisk arbejde. De omgiver proletariatet på alle sider med småborgerlig atmosfære, gennemsyrer det med den, fordærver det med den, fremkalder stadig inden for proletariatet tilbagefald til småborgerlig karakterløshed, splittethed, individualisme og svingninger mellem begejstring og forsagthed. Der behøves den strengeste centralisering og disciplin i proletariatets politiske parti for at modstå dette, for rigtigt, vellykket og sejrrikt at udfylde proletariatets *organisatoriske* rolle, som er dets *vigtigste* rolle. Proletariatets diktatur er en hårdnakket, blodig og ublodig, voldelig og fredelig, militær og økonomisk, pædagogisk og administrativ kamp mod det gamle samfunds kræfter og traditioner. Vanens magt hos millioner og atter millioner er den frygteligste magt. Uden et parti, jernhårdt og hærdet i kamp, uden et parti, der nyder tillid hos alt ærligt i denne klasse, uden et parti, der forstår at følge massernes stemning og indvirke på den, er det umuligt at vinde en sådan kamp.

At besejre det centraliserede storbourgeois er tusinde gange lettere end at »besejre« millioner og atter millioner af små næringsdrivende, men i deres uafslættede, daglige, usynlige og u håndgribelige opløsende virksomhed skaber disse *netop* de resultater, som bourgeoisiet har brug for, og som *genskaber bourgeoisiet*. Den, som blot i mindste måde svækker den jernhårde disciplin i proletariatets parti (særlig under proletariatets diktatur), hjælper i virkeligheden bourgeoisiet mod proletariatet.

Ved siden af spørgsmålet: førere-parti-klasse-masse, må

stilles spørgsmålet om de »reaktionære« fagforeninger. Først vil jeg imidlertid tillade mig endnu et par afsluttende bemærkninger på grundlag af vort partis erfaringer. I vort parti *har vi altid haft* angreb på »føernes diktatur«. Første gang jeg husker sådanne angreb var i 1895, da partiet formelt endnu ikke eksisterede, men en central gruppe i Petersborg var begyndt at danne sig og måtte påtage sig ledelsen af distriktsgrupperne (25). På vort partis 9. kongres (april 1920) var der også en lille opposition, som talte mod »føernes diktatur«, »oligarki« o.s.v. (26). Der er derfor heller intet forbavsende, intet nyt, intet frygteligt ved »børnesygdommen« »venstrekommunisme« hos tyskerne. Denne sygdom forløber ufarligt, og når den er overstået bliver organismen endda stærkere. På den anden side førte den hurtige vekslen mellem legalt og illegalt arbejde i forbindelse med nødvendigheden af at gøre netop hovedstaben, netop førerne særlig »hjemmelige« og konspirative, hos os undertiden til yderst farlige foreteelser. Det værste var, at en provokatør, Malinovskij, i 1912 kom ind i bolsjevikkernes centralkomité. Han forråbte snesevis af de bedste og mest hengivne kammerater, bragte dem på strafarbejde og forårsagede manges tidlige død. Når han ikke voldte endnu større skade, så var det, fordi vi havde indført en rigtig kombination af legalt og illegalt arbejde. For at vinde vor tillid måtte Malinovskij som medlem af partiets centralkomité og af dumaen hjælpe os med at udgive legale dagblade, som også under tsarismen forstod at føre kampen mod mensjevikkernes opportunistiske og udbredte bolsjevismens grundsætninger i passende tilsløret form. Medens Malinovskij altså med den ene hånd sendte snese af bolsjevikkernes bedste folk på strafarbejde og i døden, måtte han med den anden hånd hjælpe til at opdrage titusinder af nye bolsjevikker gennem den legale presse. Det ville ikke være nogen skade til, om de tyske (og også de engelske og amerikanske, franske og italienske) kammerater, som står foran den opgave at lære at gøre et revolutionært arbejde i reaktionære fagforeninger, ville spekulere lidt over dette faktum*.

*) Malinovskij blev krigsfange i Tyskland. Da han vendte tilbage til Rusland, efter at bolsjevikkerne var kommet til magten, blev han

I mange lande, også i de mest fremskredne, sender bourgeoisie utvivlsomt nu provokatører ind i de kommunistiske partier, og det vil de fortsat gøre. Et af midlerne til at bekæmpe denne fare er en klog kombination af illegalt og legalt arbejde.

VI. Bør revolutionære arbejde i reaktionære fagforeninger?

De tyske »venstre«-kommunister mener for deres vedkommende at kunne besvare dette spørgsmål med et klart og ubetinget nej. Efter deres mening er deklamationer og skældsord mod de »reaktionære« og »kontrarevolutionære« fagforeninger nok til at »bevise«, at det er unyttigt, ja utiladeligt for revolutionære, for kommunister at arbejde i de gule, socialchauvinistiske, kompromisvenlige, legien'ske, kontrarevolutionære fagforeninger (særligt »solidt« og særligt dumt går K. Horner til værks i den henseende).

Men hvor overbeviste de tyske »venstre«-kommunister end er om det revolutionære i en sådan taktik, så er den dog i bund og grund fejlagtig og indeholder intet andet end tomme fraser.

For at klargøre dette vil jeg begynde med vore erfaringer — på linje med den almindelige plan for denne artikel, der har til formål at anvende på Vesteuropa de træk i bolsjevismens historie og nuværende taktik, som er alment anvendelige, almengyldige og alment forpligtende.

Relationen førere-parti-klasse-masse samt forholdet mellem proletarietets og dets partis diktatur og fagforeningerne stiller sig nu konkret for os på følgende måde. Diktaturet udøves af det i sovjetterne organiserede prole-

straks stillet for retten og skudt af vore arbejdere. Mensjevikkerne overfaldt os særlig ondartet for den fejl, at en provokatør havde været medlem af vort partis ck. Men da vi under Kerenskij krævede arrestation og retsforfølgning mod dumapresidenten Rodsjanko, fordi Rodsjanko allerede før krigen havde fået kendskab til, at Malinovskij var provokatør, og *ikke havde givet meddelelse* herom til dumaens trudovikker (27) og arbejdere, så støttede hverken mensjevikkerne eller de socialrevolutionære, som deltog i regeringen sammen med Kerenskij, vort krav, og Rodsjanko forblev på fri fod og kunne frit tilslutte sig Denikin.

tariat, som ledes af bolsjevikkernes kommunistiske parti, der ifølge tallene fra den sidste partikongres (april 1920) har 611.000 medlemmer. Både før og efter oktoberrevolutionen svingede medlemstallet meget stærkt, og tidligere har det været væsentligt mindre, selv i 1918 og 1919 (28). Vi er bange for en overdreven udvidelse af partiet, fordi stræbere og svindlere, som kun fortjener at blive skudt, uvægerligt prøver at klistre sig op ad et regeringsparti. Sidste gang vi åbnede partiets døre på vid gab — kun for arbejdere og bønder — var i de dage i vinteren 1919, da Judénitj stod nogle få kilometer fra Petersborg, og Denikin stod i Orel (ca. 370 km fra Moskva), altså på et tidspunkt, da sovjetrepublikken truedes af en frygtelig, dødelig fare, og da eventyrere, stræbere, svindlere og overhovedet upålidelige elementer absolut ikke kunne regne med nogen fordelagtig karriere (men snarere med galger og tortur) ved at slutte sig til kommunisterne (29). Partiet, der samles til årlige kongresser (den sidste med en delegeret for hver 1000 medlemmer), ledes af den på kongressen valgte centralkomité på 19 medlemmer. Det løbende arbejde i Moskva må udføres af endnu snævrere kollegier, nemlig af det såkaldte »orgbureau« (organisationsbureau) og »politbureau« (det politiske bureau), som vælges på centralkomiteens plenarmøder og består af fem centralkomitémedlemmer i hvert bureau. Der fremkommer således et veritabelt »oligarki«. Der bliver ikke truffet afgørelse i noget vigtigt politisk eller organisatorisk spørgsmål i nogen af vor republiks statsinstitutioner, uden at partiets centralkomité har givet sine direktiver.

Partiet støtter sig i sit arbejde umiddelbart på *fagforeningerne*, som ifølge tallene fra sidste kongres (april 1920) tæller over 4 mill. medlemmer, og som formelt er *partiløse*. Faktisk består alle ledende instanser i det overvældende flertal af fagforeninger og først og fremmest naturligvis Fagforeningernes Alrussiske Centralråd eller Bureau (VTSPS) af kommunister og udfører partiets direktiver. Vi har altså i det store og hele et formelt ikke kommunistisk, elastisk og forholdsvis omfattende, overmåde stærkt proletarisk apparat, gennem hvilket partiet er intimt forbundet med *klassen og masserne*, og gennem hvilket *klassens diktatur* under partiets ledelse udøves. Vi ville selvfølgelig ikke have kunnet regere landet og udøve

diktaturet i 2 1/2 år, ja ikke engang 2 1/2 måned, uden den nøjeste forbindelse med fagforeningerne, uden deres varmeste støtte, uden deres selvopofrende arbejde ikke blot i den økonomiske, men *også i den militære* opbygning. Det er klart, at denne nøjeste forbindelse i praksis er ensbetydende med et meget kompliceret og mangesidet arbejde med propaganda og agitation, rettidige og hyppige konferencer, ikke blot med ledere, men i det hele taget med indflydelsesrige folk inden for fagforeningerne, og energisk bekæmpelse af mensjevikkerne, som hidtil har haft et vist, om end ganske ringe antal tilhængere, som de forleder til alle mulige kontrarevolutionære streger, lige fra idémæssigt forsvar for det (*borgerlige*) demokrati og propaganda for fagforeningernes »uafhængighed« (af den proletariske statsmagt!) til sabotage af den proletariske disciplin o.s.v.

Vi har erkendt, at forbindelsen med »masserne« gennem fagforeningerne ikke er nok. Praksis indførte under revolutionen hos os en institution, som vi bestræber os for af al magt at støtte, udvikle og udbrede, nemlig de *partiløse arbejder- og bondekonferencer*, gennem hvilke vi kan følge stemningen hos masserne, være sammen med dem, svare på deres spørgsmål, benytte de bedste medarbejdere derfra til statslige opgaver o.s.v. I en af de seneste forordninger om omdannelsen af folkekommissariatet for statskontrol til »arbejder- og bondeinspektionen« er det bestemt, at partiløse konferencer af denne slags kan vælge medlemmer til statskontrollen, som skal udføre forskellige revisionsopgaver o.s.v.

Desuden udfører partiet naturligvis alt arbejde gennem sovjetterne, som uden faglige skel forener de arbejdende masser. Sovjetternes kredskongresser er en *demokratisk* institution, som den borgerlige verdens mest demokratiske republikker aldrig har set mage til, og gennem disse kongresser (som partiet bestræber sig for at følge så opmærksomt som muligt) og ligeledes gennem stadig udsendelse af bevidste arbejdere til forskellige hverv i landsbyerne, virkeliggøres proletariats førende rolle i forhold til bønderne, virkeliggøres byproletariats diktatur, den systematiske kamp mod det rige, borgerligtsindede, udbytende og spekulerende lag af bønderne o.s.v.

Sådan er den almindelige mekanisme i den proletariske

statsmagt, set »ovenfra«, ud fra den praktiske virkeliggørelse af diktaturet. Læseren vil forhåbentlig forstå, hvorfor en russisk bolsjevik, som kender denne mekanisme og har set, hvordan den er vokset op fra de små, illegale underjordiske cirkler i løbet af 25 år, må anse al snak om »ovenfra« *eller* »nedefra«, førernes diktatur *eller* massens diktatur o.s.v. for noget latterligt og barnagtigt vrøvl, noget i retning af en strid om, hvorvidt venstre ben eller højre arm er mest nyttigt for mennesket.

Som noget lige så latterligt og barnagtigt vrøvl må vi anse de tyske venstrekommunisters opblæste, højtlærde og frygtelig revolutionære snak om, at kommunisterne ikke kan og ikke bør arbejde i reaktionære fagforeninger, at man har lov til at afvise dette arbejde, at man bør gå ud af fagforeningerne og absolut danne en helt ny, helt ren og fin »arbejderunion«, som er udspekuleret af meget søde — og vel for størstedelen meget unge — kommunister o.s.v.

Kapitalismen efterlader sig uundgåeligt som arv til socialismen på den ene side gamle, gennem århundreder udviklede faglige og laugsmæssige forskelligheder mellem arbejderne, og på den anden side fagforeninger, som kun meget langsomt, igennem åringer, kan udvikle sig og vil udvikle sig til mere omfattende, mindre laugsmæssige industriforbund (der omfatter hele industrier og ikke blot laug, håndværk og fag) og dernæst gennem disse industriforbund kan gå over til afskaffelse af arbejdsdelingen mellem mennesker og til opdragelse, opøvelse og uddannelse af *alsidigt udviklede og alsidigt skolede* mennesker, mennesker, *som har forstand på at gøre alt*. Det er kommunismen på vej til, det må nås og *vil blive nået*, men først om en lang årrække. At prøve på i dag praktisk at foregribe dette fremtidige resultat af en fuldt udviklet, fuldt konsolideret og udformet, fuldt udfoldet og modnet kommunisme svarer til, om man vil lære et fireårigt barn højere matematik.

Vi kan (og skal) begynde opbygningen af socialismen, ikke med et fantasifoster, ikke med et specielt menneskemateriale, vi selv har skabt, men med det, der er givet os i arv af kapitalismen. Det er meget »besværligt«, det siger sig selv, men enhver anden måde at gribe opgaven an på, er så lidet alvorlig, at det ikke lønner sig at tale derom.

Fagforeningerne var et umådeligt fremskridt for arbej-

derklassen på kapitalismens begyndelsesstadium, som overgang fra arbejdernes splittethed og hjælpeløshed til en *begyndende* klassemæssig samling. Da den *højeste* form for proletarernes klassesammenslutning begyndte at vokse frem, *proletariatets revolutionære parti* (som ikke fortjener sit navn, så længe det ikke har lært at forbinde lederne med klassen og med masserne til et hele, til noget uadskilleligt), da begyndte fagforeningerne uundgåeligt at udvise *visse* reaktionære træk, en vis laugsmæssig snæverhed, en vis tilbøjelighed til apolitisk holdning, en vis træghed o.s.v. Men overalt i verden er proletariatets udvikling foregået gennem fagforeningerne, ved vekselvirkning mellem dem og arbejderklassens parti, og udviklingen kunne ikke ske på anden måde. Proletariatets erobring af den politiske magt er et umådeligt skridt fremad for proletariatet som klasse, og partiet må i højere grad og på en ny måde, ikke bare på den gamle, opdrage fagforeningerne, lede dem, uden imidlertid at glemme, at fagforeningerne stadig er og længe vil være en nødvendig »skole i kommunisme«, en forberedelsesskole i proletarernes udøvelse af deres diktatur, en nødvendig sammenslutning af arbejderne med det formål, at forvaltningen af hele landets økonomi gradvis kan overgå til arbejderklassen (ikke de enkelte fag) og derefter til hele den arbejdende befolkning.

I den nævnte henseende er det *uundgåeligt*, at fagforeningerne under proletariatets diktatur vil have *noget* »reaktionært« ved sig. Den, der ikke forstår det, forstår slet ikke grundbetingelserne for *overgangen* fra kapitalisme til socialisme. Den, der frygter *dette* »reaktionære« og søger at *komme uden om det*, springe det over, begår den største dumhed, for det vil sige at frygte den rolle, proletariatets avantgarde spiller ved at opøve, oplyse og opdrage arbejderklassen og bøndernes mest tilbagestående lag og masser og drage dem med ind i det nye liv. På den anden side ville det være en endnu grovere fejl at udskyde virkeliggørelsen af proletariatets diktatur, indtil der ikke var en eneste fagligt snæversindet arbejder, ikke en eneste arbejder, som havde laugsmæssige og tradeunionistiske fordomme. Kunsten i politik (og den rette måde for kommunister at forstå deres opgave på) er da også netop at foretage en rigtig vurdering af, hvornår forholdene og tidspunktet er sådan, at proletariatets avantgarde med held

kan gribe magten, at den samtidig og i det følgende formår at skaffe sig tilstrækkelig støtte fra tilstrækkelig brede lag af arbejderklassen og de ikke-proletariske arbejdende masser, og at den derefter formår at opretholde, befæste og udvide sit herredømme ved at opdrage og skole stadig bredere arbejdende masser og drage dem til sig.

Videre: i lande, der er mere fremskredne end Rusland, kom visse reaktionære træk hos fagforeningerne utvivlsomt langt stærkere frem end hos os, og det måtte være sådan. Mensjevnikkerne hos os havde støtte i fagforeningerne (og i meget få fagforeninger har de det til dels endnu) netop på grund af faglig snæverhed, professionel egoisme og opportunistisme. I Vesteuropa har de daværende mensjevnikker sat sig langt grundigere fast i fagforeningerne, dér har der udviklet sig et *fagegoistisk, snævert, selvisk, forstokket, egennyttigt, spidsborgerligt, imperialistisk sindet og af imperialismen underkøbt, af imperialismen demoraliseret »arbejderaristokrati«*, som er et langt stærkere lag end hos os. Det er ubestrideligt. Kampen mod folk som Gompers, i Vesteuropa de herrer Jouhaux, Henderson, Merrheim, Legien og co. er langt vanskeligere end kampen mod vore mensjevnikker, som repræsenterer *ganske samme* sociale og politiske type. Denne kamp må føres skånselsløst, og man må ubetinget føre den frem til det punkt, sådan som vi gjorde det, hvor alle opportunistens og socialchauvinismens uforbederlige førere er helt kompromitteret og uddrevet af fagforeningerne. Det er umuligt at erobre den politiske magt (og man bør ikke prøve på det), før denne kamp har nået et *vist* trin, men i forskellige lande og under forskellige forhold er dette »visse trin« *ikke det samme*, og det kan kun bedømmes rigtigt af besindige, erfarne og velbevandrede politiske ledere af proletariatet i hvert enkelt land. (Hos os var for øvrigt valgene i november 1917 til den Konstituerende Forsamling, nogle dage efter den proletariske omvæltning den 25. oktober 1917, en målestok for vore resultater i denne kamp, mensjevnikkerne blev ved disse valg afgørende slået og fik kun 0,7 mill. stemmer — 1,4 mill., når Transkaukasien medregnes — mod bolsjevikkernes 9 mill. stemmer. Se min artikel Valgene til den Konstituerende Forsamling og Proletariatets Diktatur i tidsskriftet Kommunistisk Internationale (30) nr. 7-8).

Men kampen mod »arbejderaristokratiet« fører vi af hen-

syn til arbejdermasserne og for at drage dem over på vor side, kampen mod de opportunistiske og socialchauvinistiske førere fører vi for at drage arbejderklassen over på vor side. Det ville være dumt at glemme denne ganske elementære og selvindlysende sandhed. Og netop denne dumhed begår de tyske »venstre«-kommunister, der ræsonnerer sådan, at når *toppen* af fagforeningerne er reaktionær og kontrarevolutionær, skal man ... gå ud af fagforeningerne! !, afvise at arbejde i dem! !, lave nye *selvopfundne* former for arbejderorganisationer!! Det er en utilgivelig dumhed, som er ensbetydende med den største tjeneste, kommunisterne kan yde bourgeoisiet. For vore mensjevikker er ligesom alle opportunistiske, socialchauvinistiske, kautskyanske fagforeningsførere intet som helst andet end »bourgeoisiets agenter i arbejderbevægelsen« (som vi altid sagde om mensjevikkerne) eller »kapitalisternes arbejderkorporaler« (labour lieutenants of the capitalist class), som Daniel de Leons amerikanske tilhængere med et smukt og virkelig træffende udtryk siger. Ikke at arbejde i de reaktionære fagforeninger betyder, at man fortsat lader de utilstrækkeligt udviklede eller efterblevne arbejdermasser stå under indflydelse af reaktionære førere, bourgeoisienter, arbejderaristokrater eller »borgerliggjorte arbejdere« (se Engels' brev til Marx fra 1858 om de engelske arbejdere (31)).

Netop den tåbelige »teori«, at kommunisterne ikke skal deltage i reaktionære fagforeninger, viser overordentlig tydeligt, hvor letsindigt disse »venstre«-kommunister behandler spørgsmålet om indflydelse på »masserne«, og hvor vildledende deres skrål om »masserne« er. For at kunne hjælpe »masserne« og vinde »massernes« tillid, sympati og støtte, må man ikke være bange for vanskeligheder, chikanerier, benspænd, fornærmelser og forfølgelser fra »førerne« (der som opportuniste og socialchauvinister i reglen har direkte eller indirekte forbindelse med bourgeoisiet og politiet), og man må absolut *arbejde dér, hvor masserne er*. Man må kunne bringe ethvert offer og overvinde de største hindringer for systematisk, ihærdigt, vedholdende og tålmodigt at propagandere og agitere netop i de institutioner, foreninger og forbund, hvor der blot findes proletariske eller halvproletariske masser, ligegyldig hvor reaktionære disse sammenslutninger end er.

Og fagforeningerne og arbejderkooperativerne (de sidste i hvert fald undertiden) er netop sådanne organisationer, hvor masserne findes. I England er antallet af medlemmer i fagforeningerne ifølge det svenske blad Folkets Dagblad Politiken (32) (10. marts 1920) fra slutningen af 1917 til slutningen af 1918 vokset fra 5,5 mill. til 6,6 mill., d.v.s. steget med 19 pct. Ved slutningen af 1919 regner man med 7,5 mill. medlemmer. Jeg har ikke tilsvarende tal for Tyskland og Frankrig ved hånden, men der findes ganske ubestridelige og velkendte vidnesbyrd om en betydelig vækst i fagforeningernes medlemstal også i disse lande.

Disse kendsgerninger peger soleklart på noget, som også bekræftes af tusinde andre symptomer: en voksende bevidsthed og stræben efter organisation netop hos de proletariske masser, i de »underste« lag, blandt de efterblevne. Millioner af arbejdere i England, Frankrig og Tyskland overgår *for første gang* fra at være helt uorganiserede til den elementære, laveste, enkleste form for organisation, den form, der er lettest tilgængelig (for dem, der endnu er gennemsyret af borgerlig-demokratiske fordomme), nemlig fagforeningerne — og så står de revolutionære, men uforstandige venstre-kommunister udenfor og skriger »masser! masser!« — og *vægrer sig ved at arbejde i fagforeningerne!!* vægrer sig under påskud af, at fagforeningerne er »reaktionære«!! udspekulerer en splinterny, fin, af borgerlig-demokratiske fordomme uplettet og for laugsmæssige og snævertfaglige synder frelst »Arbejderunion«, som skal (skal!) omfatte brede lag, og hvor man for optagelse kun (kun!) forlanger »anerkendelse af sovjetssystemet og diktaturet« (se citatet ovenfor)!!

En større tåbelighed eller noget skadeligere for revolutionen end det, de »venstre«-revolutionære her begår, kan man da ikke forestille sig! Hvis vi nu i Rusland efter 2 1/2 års enestående sejre over Ruslands og ententens bourgeoisie ville gøre en »anerkendelse af diktaturet« til en betingelse for optagelse i fagforeningerne, ville vi begå en dumhed, skade vor indflydelse på masserne og hjælpe mensjevikkerne. For kommunisternes hele opgave består i at *overbevise* de efterblevne, at forstå at arbejde *blandt* dem, men ikke i at *isolere* sig fra dem ved udspekulerede, barnagtige »venstre«-paroler.

Der er ingen tvivl om, at herrer som Gompers, Henderson, Jouhaux og Legien er meget taknemlige for den slags »venstre«-revolutionære, der, ligesom den tyske »princielle« opposition (gud fader fri os for den slags »principper«!) eller visse revolutionære blandt de amerikanske Industrial Workers of the World (33), præker udmeldelse af de reaktionære fagforeninger og afviser arbejdet i dem. Det er givet, at de herrer »førere« for opportunisten vil gribe til ethvert af det borgerlige diplomatis kneb og vil søge hjælp hos borgerlige regeringer, præster, politi og domstole for at holde kommunisterne ude af fagforeningerne, trænge dem ud af dem på enhver måde, gøre dem arbejdet i fagforeningerne så ubehageligt som muligt, håne dem, hetze imod dem og forfølge dem. Man må kunne modstå alt dette, bringe alle mulige ofre, ja — om det er nødvendigt — bruge list og kneb, illegale metoder, fortielser og sandheds fordølgelse, blot for at trænge ind i fagforeningerne, blive i dem og under alle omstændigheder gøre kommunistisk arbejde i dem. Under tsarismen havde vi før 1905 overhovedet ingen »legale muligheder«, men da Subatov fra det hemmelige politi organiserede reaktionære arbejdermøder og arbejderforeninger for at indfange de revolutionære og bekæmpe dem, da sendte vi medlemmer af vort parti til disse møder og ind i disse foreninger (blandt dem husker jeg personlig kammerat Babusjkin, en storartet Petersborg-arbejder, som blev skudt af de tsaristiske generaler i 1906), hvor de fik forbindelse med masserne, behændigt drev agitation og drog arbejderne bort fra Subatov'ernes indflydelse*. Naturligvis er det vanskeligere at gøre sådanne ting i Vesteuropa, som er særlig gennemsyret med særligt indgroede legalistiske, konstitutionelle, borgerligt-demokratiske fordomme. Men det må og skal gøres, og det må man systematisk blive ved med.

III Internationales eksekutivkomité må efter min personlige opfattelse åbent fordømme og foreslå Kommunistisk Internationales næste kongres at fordømme både en poli-

*) Gompers, Henderson, Jouhaux, Legien og ligesindede er ikke andet end Subatov'er, som adskiller sig fra vor Subatov ved deres europæiske dragt og pæne manerer og civiliserede, forfinede, demokratisk polerede metoder i deres gemene politik.

tik, som i almindelighed går ud på ikke-deltagelse i reaktionære fagforeninger (med en udførlig påvisning af det uforstandige i en sådan ikke-deltagelse og dens overordentlige skadelighed for den proletariske revolutions sag), og i særdeleshed den linje, der følges af visse medlemmer af Hollands kommunistiske parti, som, direkte eller indirekte, åbent eller skjult, helt eller delvis, har støttet denne urigtige politik. III Internationale må bryde med II Internationales taktik og ikke gå uden om ømtålelige spørgsmål og dække over dem, men tværtimod stille dem åbent frem. Vi har sagt »de Uafhængige« (Tysklands Uafhængige Socialdemokratiske Parti) hele sandheden ligeud, og vi må også sige »venstre«-kommunisterne hele sandheden ligeud.

VII. Skal man deltage i borgerlige parlamenter?

De tyske »venstre«-kommunister besvarer med største foragt — og største letsindighed — dette spørgsmål med nej. Deres argumenter? I det tidligere anførte citat kunne vi læse:

»Man må med al mulig beslutsomhed afvise . . . enhver tilbagevenden til parlamentarismens historisk og politisk udlevede kampformer. . .«

Det er jo prætentløst indtil det latterlige og helt urigtigt. »Tilbagevenden« til parlamentarismen! Der er måske allerede indført sovjetrepublik i Tyskland? Det ser ikke sådan ud! Men hvordan kan man da tale om »tilbagevenden«? Er det måske ikke tom snak!

Parlamentarismen er »historisk udlevet«. Det er sandt nok som teoretisk forklaring. Men enhver ved, at der herfra til dens overvindelse i *praksis* endnu er meget langt. Allerede for flere årtier siden kunne man — og med fuld ret — erklære kapitalismen for »historisk udlevet«, men det har på ingen måde fritaget os for nødvendigheden af at føre en meget langvarig og sej kamp *på kapitalismens grund*. »Historisk udlevet« er parlamentarismen i *verdenshistorisk* forstand, d.v.s. den borgerlige parlamentarismes *epoke* er forbi, det proletariske diktaturs *epoke* er

begyndt. Det er ubestrideligt. Men en verdenshistorisk målestok regner i årtier. 10-20 år fra eller til, det er for en verdenshistorisk målestok ligegyldigt, det er for verdenshistorien en bagatel, som man ikke engang tilnærmelsesvis kan skønne over. Men netop derfor er det også en himmelråbende teoretisk fejl at påberåbe sig en verdenshistorisk målestok i et spørgsmål om praktisk politik.

Er parlamentarismen »politisk udlevet«? Det er noget andet igen. Hvis det var rigtigt, ville »venstre«-kommunisternes standpunkt være holdbart. Men det måtte man bevise ved en særdeles grundig analyse, og »venstre«-kommunisterne forstår ikke engang at tage fat på en sådan. I de »teser om parlamentarismen«, som findes i Kommunistisk Internationales Provisoriske Amsterdambureaus Bulletin nr. 1 (Bulletin of the Provisional Bureau in Amsterdam of the Communist International, February 1920), og som åbenbart giver udtryk for en hollandsk-venstre eller venstre-hollandsk bestræbelse, er analysen også, som vi skal se, håbløst elendig.

For det første. De tyske »venstre«-folk regnede som bekendt allerede i januar 1919 parlamentarismen for »politisk udlevet«, i modsætning til så fremragende politiske førere som Rosa Luxemburg og Karl Liebknecht. Som bekendt tog »venstre«-folkene fejl. Allerede dette dementerer straks og aldeles den opfattelse, at parlamentarismen skulle være »politisk udlevet«. Det påhviler »venstre«-folkene at bevise, hvorfor deres daværende utvivlsomme fejl er ophørt med at være en fejl. De fremfører ikke skygge af bevis og er ikke i stand til at gøre det. Et politisk partis holdning til sine fejl er et af de vigtigste og sikreste kendetegn på, hvor alvorligt partiet er, og hvordan det i *praksis* opfylder sine forpligtelser mod sin *klasse* og de arbejdende *masser*. Åbent at vedgå en fejl, fastslå årsagerne til den, analysere de omstændigheder, der medfører den, og grundigt at drøfte midlerne til at rette den — det er kendetegnet på et alvorligt parti, det betyder at opfylde sine forpligtelser, det betyder at opdrage og skole *klassen* og dernæst også *masserne*. Og idet »venstre«-folkene i Tyskland (og i Holland) ikke gør denne deres skyldighed og ikke med yderste opmærksomhed, forsigtighed og omhu studerer deres åbenlyse fejl, så beviser de netop derved, at de ikke er *klassens parti*, men en lille kreds, ikke *massernes*

parti, men en gruppe af intellektuelle og et fåtal af arbejdere, som efterligner de intellektuelles dårligste sider.

For det andet. I den samme brochure fra »venstre«-gruppen i Frankfurt, som vi ovenfor har bragt udførlige citater fra, læser vi:

». . . Millioner af arbejdere, som endnu følger Centrums (det katolske 'Centrumparti's) politik, er kontrarevolutionære. Landproletarerne stiller mandskabet til de kontrarevolutionære troppers legioner« (ovennævnte brochure s. 3).

Alting viser, at dette er alt for flot og overdrevent sagt. Men den grundlæggende kendsgerning, som der her er tale om, er ubestridelig, og »venstre«-folkenes anerkendelse af den viser særlig klart deres fejl. Hvordan kan man hævde, at »parlamentarismen er politisk udlevet«, hvis »millioner« og »legioner« af *proletarer* stadig ikke blot støtter parlamentarismen i almindelighed, men ligefrem er »kontrarevolutionære«!? Det er oplagt, at parlamentarismen i Tyskland *endnu ikke er* politisk udlevet. Det er oplagt, at »venstre«-folkene i Tyskland har forvekslet *deres ønsker*, deres ideologisk-politiske indstilling, med den objektive virkelighed. Dette er den farligste fejl, revolutionære kan begå. I Rusland, hvor tsarismens dobbelt barbariske og grusomme åg gennem særlig lang tid og i særlig mange forskellige former skabte revolutionære af forskellige afskygninger, revolutionære med beundringsværdig uselviskhed, entusiasme, heroisme og viljestyrke, i Rusland har vi på særlig nært hold iagttaget denne fejl hos revolutionære, særlig nøje studeret den og særlig godt lært den at kende, og derfor ser vi den også særlig tydeligt hos andre. For kommunisterne i Tyskland er parlamentarismen naturligvis »politisk udlevet«, men sagen er netop, at vi *ikke* må tro, at det, der *for os* er udlevet, også er det for *klassen*, for *masserne*. Netop her ser vi igen, at »venstre«-folkene ikke har tilstrækkelig dømmekraft, ikke forstår at handle som *klassens* parti, som *massernes* parti. Man må ikke synke ned til massernes niveau, til det niveau, klassens efterblevne lag står på. Det er ubestrideligt. Man har pligt til at sige dem den bitre sandhed. Man må kalde deres borgerlig-demokratiske og parlamentariske fordomme fordomme.

Men samtidig må man *nøgternt* vurdere, hvor langt netop hele klassen (og ikke blot dens kommunistiske avantgarde), netop hele den arbejdende *masse* (og ikke blot dens førende elementer) *virkelig* er nået med hensyn til bevidst holdning og forberedthed.

Selv om ikke just »millioner« og »legioner«, men blot et ret anseligt *mindretal* af industriarbejdere følger de katolske præster, og af landarbejdere følger godsejerne og storbønderne, så viser dette allerede *ubestrideligt*, at parlamentarismen i Tyskland *endnu ikke er* politisk udlevet, og at deltagelse i parlamentsvalgene og i kampen på parlamentstribunen er *en pligt* for det revolutionære proletariats parti, *netop* for at opdrage *sin klasses* efterblevne lag, netop for at vække og oplyse de uudviklede, forkuede og uoplyste landsbymasser. Så længe man ikke er i stand til at afskaffe det borgerlige parlament og enhver reaktionær institution af anden art, så længe har man *pligt* til at arbejde i dem, *netop* fordi det er dér, arbejderne endnu er, fordummede af præster og af livet i ravnekrogene. Ellers risikerer man at blive vindbøjtler og ikke andet.

For det tredje. »Venstre«-kommunisterne har en mængde godt at sige om os bolsjevikker. Undertiden har man lyst til at sige: ros os hellere lidt mindre, sæt jer hellere mere ind i bolsjevikernes taktik, bliv hellere mere fortrolig med den! Vi deltog i september-november 1917 i valgene til Ruslands borgerlige parlament, den Konstituerende Forsamling. Var vor taktik rigtig eller var den det ikke? Hvis den ikke var rigtig, må man sige det klart og begrunde det: det er nødvendigt, for at den internationale kommunisme kan udarbejde en rigtig taktik. Hvis den var rigtig, må man drage visse slutninger deraf. Der kan naturligvis ikke være tale om at sidestille vilkårene i Rusland med vilkårene i Vesteuropa. Men når det specielt drejer sig om betydningen af påstanden om, at »parlamentarismen er politisk udlevet«, må man absolut tage tilbørligt hensyn til vore erfaringer, for hvis man ikke tager de konkrete erfaringer i betragtning, bliver den slags begreber alt for let tomme fraser. Havde vi russiske bolsjevikker i september-november 1917 ikke *mere* ret end nogen som helst vestlige kommunister til at antage, at parlamentarismen havde overlevet sig selv i Rusland? Naturligvis havde vi det, for det kommer jo ikke an på, om

borgerlige parlamenter har bestået længe eller kort, men på, hvorvidt den arbejdende befolknings brede masser er (åndeligt, politisk og praktisk) *rede* til at anerkende sovjetsystemet og fordrive det borgerlig-demokratiske parlament (eller tillade fordrivelsen). At byens arbejderklasse, soldaterne og bønderne i Rusland i september-november 1917 som følge af en række særlige forhold var i sjælden grad vel forberedt på at anerkende sovjetsystemet og at fordrive selv det mest demokratiske borgerlige parlament, det er en aldeles ubestridelig og urokkelige historisk kendsgerning. Og alligevel boykottede bolsjevikkerne *ikke* den Konstituerende Forsamling, men deltog i valgene både før og *efter* proletarietets erobring af den politiske magt. At disse valg gav overordentlig værdifulde (og for proletariet i høj grad nyttige) politiske resultater, det har jeg forhåbentlig godtgjort i den ovennævnte artikel, som i detaljer analyserer tallene for valgene til den Konstituerende Forsamling i Rusland.

Konsekvensen heraf er ganske uomtvistelig. Det er bevist, at deltagelse i et borgerlig-demokratisk parlament selv i ugerne før sovjetrepublikkens sejr, ja selv *efter* denne sejr, så langt fra skader det revolutionære proletariat, at det tværtimod gør det lettere for proletariet at *vis* de tilbagestående masser, hvorfor sådanne parlamenter fortjener at blive fordrevet, gør det *lettere* at fordrive dem til gavn, gør det *lettere* at få den borgerlige parlamentarisme »politisk udlevet«. At ignorere denne erfaring og samtidig gøre krav på at tilhøre Kommunistisk *Internationale*, som skal udarbejde sin taktik *internationalt* (ikke som en snæver eller ensidig national, men netop som en international taktik), det vil sige at begå en grov fejl og netop svigte internationalismen i gerning samtidig med at anerkende den i ord.

Lad os nu se på de »hollandsk-venstre« argumenter til støtte for ikke-deltagelse i parlamenterne. Her er den vigtigste af de ovennævnte »hollandske« teser, tese nr. 4:

»Når det kapitalistiske produktionssystem er brudt sammen, og samfundet befinder sig i en tilstand af revolution, taber den parlamentariske virksomhed gradvis betydning i forhold til selve massernes aktioner. Når parlamentet under disse omstændigheder bliver centrum og

organ for kontrarevolutionen, medens på den anden side arbejderklassen opbygger sine magtinstrumenter i form af sovjetterne, kan det endog vise sig nødvendigt at holde sig fra al deltagelse i parlamentarisk virksomhed.«

Den første sætning er oplagt urigtig, for massernes aktioner — for eksempel en storstrejke — er *altid* vigtigere end parlamentarisk virksomhed, absolut ikke blot under revolution eller i en revolutionær situation. Dette oplagte uholdbare, historisk og politisk urigtige argument viser kun med særlig tydelighed, at forfatterne absolut ikke har taget hensyn til hverken de almeneuropæiske erfaringer (de franske op til revolutionerne i 1848 og 1870, de tyske fra 1878 til 1890 o.s.v.) eller de russiske (se ovenfor) erfaringer om betydningen af at *forene* legal og illegal kamp. Dette spørgsmål har såvel generelt som specielt overmåde stor betydning, idet vi i *alle* civiliserede lande hurtigt nærmer os en tid, hvor en sådan forening af kampformer bliver mere og mere uomgængelig for det revolutionære proletariats parti — og til dels allerede er blevet det — fordi proletariats borgerkrig mod bourgeoisiet tager til og rykker stadig nærmere, fordi de republikanske og overhovedet borgerlige regeringer iværksætter rasende forfølgelser af kommunisterne ved på alle måder at bryde legaliteten (man behøver blot at se på Amerikas eksempel) o.s.v. Dette overmåde vigtige spørgsmål har hollænderne og venstre-folkene i almindelighed overhovedet ikke forstået.

Den anden sætning er for det første historisk urigtig. Vi bolsjevikker deltog i de mest kontrarevolutionære parlamenter, og erfaringen viste, at en sådan deltagelse ikke blot var nyttig, men også nødvendig for det revolutionære proletariats parti netop efter den første borgerlige revolution i Rusland (1905) for at forberede den anden borgerlige revolution (februar 1917) og derefter den socialistiske revolution (oktober 1917). For det andet er sætningen forbløffende ulogisk. Konsekvensen af, at parlamentet bliver organ og »centrum« for kontrarevolutionen (i forbigående sagt har det aldrig været og kan aldrig blive et sådant »centrum«), mens arbejderne skaber deres magtinstrumenter i form af sovjetterne, er, at arbejderne må forberede sig — forberede sig idémæssigt, politisk og teknisk — på sovjetternes kamp mod parlamentet, på sovjetternes

fordrivelse af parlamentet. Men konklusionen heraf er på ingen måde, at en sådan fordrivelse skulle blive vanskeligere eller ikke lettere, når der findes en sovjetisk opposition *indenfor* det kontrarevolutionære parlament. Ikke en eneste gang under vor sejrriige kamp mod Denikin og Koltjak har vi oplevet, at eksistensen af en sovjetisk, proletarisk opposition hos dem var ligegyldig for vor sejr. Vi ved udmærket, at fordrivelsen af den Konstituerende Forsamling den 5. januar 1918 ikke blev vanskeligere, men lettere for os ved, at der i denne kontrarevolutionære Konstituerende Forsamling, som skulle fordrives, var både en konsekvent bolsjevikisk og en inkonsekvent venstre-socialrevolutionær sovjetisk opposition. Tesens forfattere er kommet helt på vildspor og har glemt erfaringerne fra en hel række, om ikke alle revolutioner, som viser, hvor overordentligt nyttigt det er under revolutioner at *kombinere* masseaktioner uden for det reaktionære parlament med en opposition indenfor, som sympatiserer med (eller endnu bedre, direkte støtter) revolutionen. Hollænderne og »venstrefolkene overhovedet ræsonnerer her som revolutionsdoktrinære, der aldrig har deltaget i en virkelig revolution, eller ikke grundigt har tænkt over revolutionernes historie, eller naivt tror, at en subjektiv »afvisning« af en bestemt reaktionær institution er det samme som en virkelig ødelæggelse af den gennem en hel række objektive faktorerers samvirkende kræfter.

Det sikreste middel til at kompromittere en ny politisk (og ikke blot en politisk) idé og skade den er, at man, under påskud af at forsvare den, fører den ud i det absurde. Man kan nemlig føre enhver sandhed ud i det absurde, når man gør den »eksorbitant« (som Dietzgen senior sagde), når man overdriver den, anvender den uden for dens virkelige anvendelsesområde, ja, under disse betingelser bliver den uvægerligt absurd. Netop denne bjørnetjeneste gjorde hollandske og tyske venstre-folk den nye sandhed, at sovjetmagten er borgerlig-demokratiske parlamenter overlegen. Selvfølgelig, den der på gammeldags og generel vis vil sige, at man ikke under nogen omstændigheder bør afstå fra at deltage i borgerlige parlamenter, vil ikke have ret. Jeg skal ikke her forsøge at formulere de betingelser, under hvilke boykot er nyttig, for denne artikels opgave er den langt mere beskedne at vurdere russiske erfaringer i

forbindelse med nogle af den internationale kommunistiske taktiks brændende spørgsmål. De russiske erfaringer har vist os en vellykket og rigtig (1905) og en anden fejlagtig (1906) anvendelse af boykot fra bolsjevikernes side. En analyse af det første eksempel viser os, at det lykkedes at *hindre indkaldelsen* af det reaktionære parlament fra de reaktionære magthaveres side i en situation, hvor massernes udenomsparlamentariske revolutionære aktioner (især strejker) voksede med enestående hast, hvor intet lag af proletariatet eller bønderne kunne yde de reaktionære magthavere støtte, og hvor det revolutionære proletariat sikrede sig indflydelse på brede, efterblevne masser gennem strejkekampe og agrarbevægelse. Det er ganske øjensynligt, at *denne* erfaring ikke kan anvendes på de nuværende europæiske forhold. Det er ligeledes ganske øjensynligt — af ovenfor anførte grunde — at når hollænderne og »venstre«-folkene om end betinget forsvare en afvisning af deltagelse i parlamenterne, er det i bund og grund urigtigt og skadeligt for det revolutionære proletariats sag.

I Vesteuropa og Amerika har parlamentet gjort sig særlig forhadbt blandt revolutionære og progressive fra arbejderklassen. Det er ubestrideligt. Og det er fuldtud forståeligt, for man kan vanskeligt forestille sig noget mere infamt, gement og forræderisk end den opførsel, det overvældende flertal af socialistiske og socialdemokratiske parlamentsmedlemmer har udvist under og efter krigen. Det ville imidlertid ikke blot være uklogt, men direkte forbryderisk at give efter for disse stemninger, når man skal afgøre spørgsmålet om, *hvordan* man skal bekæmpe dette almindeligt anerkendte onde. I mange vesteuropæiske lande optræder den revolutionære stemning nu om man må sige som en »nyhed«, en »sjældenhed«, som man alt for længe forgæves, utålmodigt har ventet på, og måske er det derfor, man så let falder for denne stemning. Naturligvis kan en revolutionær taktik ikke omsættes i handling uden revolutionær stemning hos masserne, uden betingelser, som begunstiger væksten af en sådan stemning, men i Rusland er vi gennem alt for langvarige, tunge og blodige erfaringer blevet overbevist om den sandhed, at revolutionær taktik ikke kan bygges på revolutionær stemning alene. Taktikken må

bygge på en nøgtern, strengt objektiv vurdering af *alle* klassekræfter i den pågældende stat (og i de omliggende stater, i alle stater i verdensmålestok) og tillige på en vurdering af de revolutionære bevægelseres erfaringer. At vise sin »revolutionære indstilling« alene ved at skælde ud på parlamentarisk opportuniste, alene ved at afvise deltagelse i parlamenterne er meget let, men netop fordi det er for let, er det ikke nogen løsning på en vanskelig, meget vanskelig opgave. At skabe en virkelig revolutionær parlamentsfraktion i europæiske parlamenter er langt vanskeligere end i Rusland. Naturligvis. Men det er kun et specielt udtryk for den almene sandhed, at det var let for Rusland i den konkrete, historisk overordentlig originale situation i 1917 at *begynde* den socialistiske revolution, mens det vil være vanskeligere for Rusland end for de europæiske lande at *fortsætte* den og føre den til ende. Jeg havde allerede i begyndelsen af 1918 anledning til at påpege denne omstændighed, og de følgende to års erfaringer har til fulde bekræftet rigtigheden af denne betragtning. Sådanne specifikke betingelser som 1) muligheden for at forbinde sovjetomvæltningen med ophøret (takket være denne omvæltning) af den imperialistiske krig, der havde påført arbejderne og bønderne usandsynlige lidelser, 2) muligheden for en tid at udnytte den desperate kamp mellem de imperialistiske røvere, som stod delt i to grupper af verdensmagter, der ikke kunne enes om at bekæmpe den sovjetiske fjende, 3) muligheden for at udholde en forholdsvis langvarig borgerkrig, delvis takket være landets gigantiske udstrækning og dårlige samfærdselsmidler, 4) eksistensen af en så dybtgående borgerlig-demokratisk revolutionær bevægelse blandt bønderne, at proletarietets parti overtog de revolutionære krav, som var opstillet af bøndernes parti (de socialrevolutionære, et parti, hvis flertal stod helt igennem fjendtligt over for bolsjevismen), og straks gennemførte dem, takket være proletarietets erobring af den politiske magt — sådanne specifikke betingelser er ikke til stede i Vesteuropa nu, og sådanne eller lignende betingelser kommer ikke så let igen. Blandt andet derfor foruden af en række andre årsager er det i Vesteuropa vanskeligere end hos os at *begynde* den socialistiske revolution. At prøve på at »undgå« denne vanskelighed ved at »springe over« det vanskelige arbejde

med at udnytte reaktionære parlamenter til revolutionære formål er ren og skær barnagtighed. Man ønsker at skabe et nyt samfund? Og så er man bange for vanskelighederne ved at skabe en god parlamentsfraktion af overbeviste, hengivne og heltemodige kommunister i det reaktionære parlament! Er det måske ikke barnagtigt? Når Karl Liebknecht i Tyskland og Z. Höglund i Sverige endog uden massernes støtte nedefra har kunnet præstere eksempler på virkelig revolutionær udnyttelse af reaktionære parlamenter, hvorfor skulle så et hurtigt voksende revolutionært masseparti ikke være i stand til, i efterkrigstiden, hvor masserne er skuffede og forbitrede, at *opbygge* en kommunistisk fraktion i de værste parlamenter?! Netop fordi de efterblevne masser af arbejdere og — i endnu højere grad — af småbønder i Vesteuropa langt mere end i Rusland er gennemsyret af borgerlig-demokratiske og parlamentariske fordomme, netop derfor er det *kun* ved at være inden for sådanne institutioner som de borgerlige parlamenter, at kommunisterne kan (og skal) føre deres langvarige, hårdnakkede kamp uden at give op for nogen vanskelighed for at afsløre, splitte og overvinde disse fordomme.

De tyske »venstre«-folk beklager sig over dårlige »førere« i deres parti, henfalder i fortvivlelse og svinger sig op til en latterlig »forkastelse« af »førere«. Men under forhold, hvor man ofte må skjule »førerne« i underjordisk arbejde, er det særlig vanskeligt at *udvikle* gode, pålidelige, prøvede og autoritative »førere«, og det er *umuligt* at overvinde disse vanskeligheder uden at kombinere legalt arbejde med illegalt, uden at *prøve »førerne« blandt andet også* på den parlamentariske arena. Kritikken — den skarpeste, den mest skånselsløse og uforsonlige kritik — skal rettes, ikke mod parlamentarismen eller parlamentarisk virksomhed, men mod de førere, som ikke forstår at udnytte — og i endnu højere grad mod dem, som *ikke ønsker* at udnytte — parlamentsvalgene og parlamentstribunen revolutionært, kommunistisk. Kun en sådan kritik — naturligvis forbundet med afsættelse af uduelige førere og udskiftning af dem med duelige — vil være nyttigt og frugtbringende revolutionært arbejde, som både opdrager »førerne«, så de bliver arbejderklassen og de arbejdende masser værdige, og masserne, så de lærer at orientere sig rigtigt i en politisk

situation og at forstå de ofte meget komplicerede og forviklede opgaver, som udspringer af en sådan situation.*

VIII. Ingen kompromisser?

Vi har i citatet fra Frankfurt-brochuren set, med hvilken energi »venstre«-folkene hævder denne parole. Det er trist at se, hvordan folk, der utvivlsomt regner sig for marxister og ønsker at være det, har glemt marxismens grundsandheder. Se hvad Engels, der ligesom Marx hører til de overmåde sjældne forfattere, i hvis store arbejder hver sætning er bemærkelsesværdig ved indholdets dybde, i 1874 skrev imod de 33 blanquistiske kommunarders manifest (38).

»' . . . Vi er kommunister,' (skrev de blanquistiske kommunarder i deres manifest) 'fordi vi ønsker at nå vort mål uden at standse ved mellemstationer, uden at ind-

*) Jeg har haft ringe mulighed for at gøre mig bekendt med »venstre«-kommunismen i Italien. Utvivlsomt har kammerat Bordiga og hans »kommunistiske boykotfraktion« (Comunista astensionista) uret, når de forsvarer ikke-deltagelse i parlamentet. Men på et punkt forekommer det mig, at han har ret — så vidt man kan dømme efter to numre af hans blad *Sovjet* (Il Soviet (34), nr. 3 og 4, 18. januar og 1. februar 1920), fire hæfter af kammerat Serratis udmærkede tidsskrift *Kommunismen* (Comunismo(35), nr. 1-4, 1.10.—30.11.1919) og løsrevne numre af italienske borgerlige blade, som jeg har haft lejlighed til at læse. Kammerat Bordiga og hans fraktion har nemlig ret, når de angriber Turati og hans meningsfæller, der er blevet i partiet og har anerkendt sovjetmagten og proletariatets diktatur, og er blevet siddende som parlamentsmedlemmer og fortsætter deres gamle og yderst skadelige, opportunistiske politik. Naturligvis begår kammerat Serrati og hele det Italienske Socialistiske Parti (36) en fejl ved at tolerere dette, og de risikerer herved samme store skade og fare som i Ungarn, hvor de ungarske Turati'er indefra saboterede både partiet og sovjetmagten(37). En sådan fejlagtig, inkonsekvent eller karakterløs indstilling til de opportunistiske parlamentarikere fremkalder på den ene side »venstre«-kommunisme og retfærdiggør på den anden side *til en vis grad* dens eksistens. Kammerat Serrati har oplagt uret, når han beskylder den deputerede Turati for »inkonsekvens« (Comunismo nr. 3), mens netop det Italienske Socialistiske Parti er inkonsekvent, når det tolererer sådanne opportunistiske parlamentarikere som Turati og co.

lade os på kompromisser, som kun udskyder sejrens dag og forlænger trældomstiden.'

De tyske kommunister er kommunister, fordi de gennem alle mellemstationer og kompromisser, som ikke skabes af dem, men af den historiske udviklings gang, klart ser og stadig forfølger endemålet: afskaffelse af klasserne og skabelse af et samfund, hvor der ikke længere eksisterer privat ejendomsret til jorden og produktionsmidlerne. De 33 blanquister er kommunister, fordi de bilder sig ind, at blot *de* har den gode vilje til at springe mellemstationerne og kompromisserne over, er sagen afgjort, og når det, som det jo står fast 'går løs' en af dagene, og de bare kommer til roret, så er 'kommunismen indført' i overmorgen. Hvis dette ikke er muligt med det samme, så er altså heller ikke de kommunister.

Hvilken barnlig naivitet at gøre ens egen utålmodighed til et teoretisk argument!« (Fr. Engels: De Blanquistiske Kommuneflygtnings Program i brochuren Internationales aus dem Volksstaat (39) (1871—1875), 1894, s. 45.)

I samme artikel giver Engels udtryk for sin dybe ærbødighed for Vaillant og taler om hans »ubestridelige fortjenester« (Vaillant var, ligesom Guesde, en af den internationale socialismes største førere, indtil de forrådte socialismen i august 1914). Men en vitterlig fejl lader Engels ikke passere uden udførlig kritik. Naturligvis, meget unge og uerfarne revolutionære, ligesom småborgerlig revolutionære af endda meget ærværdig alder og med megen erfaring, finder det overordentlig »farligt«, uforståeligt og urigtigt at »gå med til kompromisser«. Og mange sofister ræsonnerer (fordi de er overordentlig eller overvættes »erfarne« politikere) netop sådan som de engelske opportunistiske førere, kammerat Lansbury omtalte: »Når bolsjevikkerne har lov til det og det kompromis, hvorfor skulle vi så ikke have lov til de kompromisser, der passer os?« Men proletarer, som er opdraget gennem talrige strejker — for blot at tage et af klassekampens udslag, — forstår i reglen udmærket den dybe (filosofiske, historiske, politiske og psykologiske) sandhed, som Engels udvikler. Enhver proletar har oplevet en strejke, har oplevet »kompromisser«

med forhadte undertrykkere og udbyttere, hvor arbejderne må genoptage arbejdet, enten uden at have opnået noget eller sådan, at de må gå ind på en delvis opfyldelse af deres krav. Enhver proletar er takket være den atmosfære af massekamp og skarp tilspidsning af klasse modsætningerne, hvori han lever, opmærksom på forskellen mellem et kompromis, der er påtvunget af objektive omstændigheder (de strejkendes kasse er tom, der kommer ingen støtte fra anden side, de er udsultede og udpinte til det yderste), et kompromis, hvis indgåelse på ingen måde formindsker de pågældende arbejderes revolutionære hengivenhed og beredvillighed til fortsat at kæmpe — og på den anden side et kompromis, som indgås af forrædere, der pukker på objektive omstændigheder for at dække over deres egoistiske interesser (skruebrækkere indgår jo også et »kompromis«), deres fejhed, deres ønske om at stå sig godt med kapitalisterne, deres modtagelighed for trusler, undertiden for overtalelse, undertiden for bestikkelse, undertiden for smiger fra kapitalisternes side (sådanne forræder-kompromisser giver den engelske arbejderbevægelses historie særlig mange eksempler på for de engelske tråde union føreres vedkommende, men næsten alle arbejdere i alle lande har i den ene eller den anden form oplevet tilsvarende fænomener).

Der forekommer naturligvis enkelte overordentlig vanskelige og komplicerede tilfælde, hvor det kun med det største besvær lykkes at fastslå den egentlige karakter af et og andet »kompromis«, ligesom der er mord, hvor det er meget svært at afgøre, om der foreligger et fuldt ud berettiget eller måske uomgængeligt drab (for eksempel i nødværge) eller grov uagtsomhed eller ligefrem en raffineret gennemført plan. Selvfølgelig, i politik, hvor det undertiden drejer sig om yderst komplicerede — nationale og internationale — relationer mellem klasser og partier, vil særdeles mange tilfælde være langt vanskeligere end spørgsmålet om det berettigede »kompromis« i en strejke eller om det forræderiske »kompromis«, som begås af en skruebrækker, en forræderisk fører o.s.v. Det er absurd at ville lave en recept eller en almindelig regel (»ingen kompromisser!«), som skal passe til alle tilfælde. Man må bruge sig eget hoved og finde rede i hver enkelt situation. En partiorganisation og partiførere, som fortjener denne

benævnelse, har jo netop også den funktion, gennem langvarigt, hårdnakket, forskelligartet og mangesidet arbejde, som alle tænkende repræsentanter for den pågældende klasse er med i*, at erhverve den nødvendige viden, den nødvendige erfaring og den — ved siden af viden og erfaring — nødvendige politiske sans, så de hurtigt og rigtigt kan løse komplicerede politiske spørgsmål.

Naive og ganske uerfarne folk tror, at hvis man *overhovedet* indrømmer tilladeligheden af kompromisser, sletter man samtidig ethvert skel mellem opportunisten, som vi fører og må føre en uforsonlig kamp imod, og den revolutionære marxisme eller kommunismen. Men hvis den slags folk endnu ikke ved, at *alle* skel, både i naturen og i samfundet, er bevægelige og til en vis grad betingede, kan man ikke hjælpe dem på anden måde end gennem en langvarig skoling, opdragelse og oplysning og politiske og dagligdags erfaringer. Blandt de praktiske, politiske spørgsmål i hvert særskilt eller specifikt historisk øjeblik er det vigtigt at kunne udskille dem, i hvilke man ser hovedformen for utilladelige, forræderiske kompromisser, som rummer en for den revolutionære klasse ødelæggende opportuniste, og at sætte alle kræfter ind på at forklare og bekæmpe dem. Under den imperialistiske krig 1914-18 mellem de to grupper af lige rovgriske røverlande var opportunistens hovedform, grundform, socialchauvinismen, d.v.s. støtte til »fædrelandsforsvaret«, som i virkeligheden i en *sådan* krig var ensbetydende med at forsvare sit »eget« bourgeois røveriske interesser. Efter krigen var forsvar for det røveriske Folkeforbund (40), forsvar for direkte eller indirekte forbund mellem bourgeoisiet i ens eget land mod det revolutionære proletariat og »sovjet« bevægelsen, forsvar for det borgerlige demokrati og den borgerlige parlamentarisme mod »sovjetmagten«

*) I enhver klasse, selv i den mest fremskredne klasse i det mest oplyste land, selv i et øjeblik og under omstændigheder, hvor alle dens åndelige kræfter bringes til enestående høj udfoldelse, er der altid — og vil der, sålænge der eksisterer klasser, sålænge det klasseløse samfund ikke helt er fæstnet og konsolideret, sålænge det ikke har udviklet sig helt på sit eget grundlag, uundgåeligt *fortsat* være — repræsentanter for klassen, som *ikke* tænker og ikke kan tænke. Kapitalismen ville ikke være en masseundertrykkende kapitalisme, hvis dette ikke var tilfældet.

de vigtigste ytringsformer for de utilladelige og forræderiske kompromisser, der tilsammen udgør en for det revolutionære proletariat og dets sag ødelæggende oportuniste.

». . . Man må med al mulig beslutsomhed afvise ethvert kompromis med andre partier . . . enhver manøvre- og forhandlingspolitik. . .«

skriver de tyske venstre-folk i Frankfurt-brochuren.

Det er mærkeligt, at disse venstre-folk ikke med sådanne meninger udtaler en afgjort fordømmelse af bolsjevismen! Det er dog umuligt, at de tyske venstre-folk ikke ved, at hele bolsjevismens historie, både før og efter oktoberrevolutionen er *fuld* af manøvrer, forhandlingspolitik og kompromisser med andre og deriblandt borgerlige partier!

At føre krig for at styrte det internationale bourgeoisie, en krig, der er hundrede gange mere vanskelig, langvarig og kompliceret end den mest hårdnakkede af de sædvanlige krige mellem staterne, og så på forhånd give afkald på manøvrer, udnyttelse af en interesses modsætning (selv en midlertidig) mellem fjenderne, afvise overenskomster og kompromisser med mulige (selv midlertidige, ubestændige, vaklende og betingede) forbundsfæller — er det ikke over al måde latterligt? Er det ikke det samme, som hvis man under en vanskelig bestigning af et endnu uudforsket og hidtil utilgængeligt bjerg på forhånd gav afkald på undertiden at gå i siksak, undertiden at gå tilbage, opgive den en gang valgte retning og prøve forskellige retninger? Og folk, som er så lidt bevidste og så uerfarne (det er endda godt, hvis det skyldes deres ungdom: Vorherre lader jo en tid lang ungdommen sige sådanne dumheder), sådanne folk kan finde støtte — ligegyldigt om det er direkte eller indirekte, åbent eller skjult, helt eller delvist — hos visse medlemmer af det hollandske kommunistiske parti!!

Efter proletariatets første socialistiske revolution, efter at bourgeoisiet er styrtet i et enkelt land, vil dette lands proletariat *længe* være *svagere* end bourgeoisiet, allerede i kraft af bourgeoisiets vældige internationale forbindelser og desuden i kraft af, at de små vareproducenter i det land, hvor bourgeoisiet er styrtet, bevirker en spontan og uafslædelig genoprettelse og genfødsel af kapitalisme og bourgeoisie. Man kan kun besejre en stærkere modstander

med den største kraftanspændelse og med en *ubetinget*, yderst omhyggelig, velovervejet, forsigtig og behændig udnyttelse såvel af enhver, selv den mindste, »revne« mellem fjenderne, enhver interesses modsætning mellem bourgeoisiet i de forskellige lande, mellem de forskellige grupper eller arter af bourgeoisii i det enkelte land — som af enhver, selv den mindste, mulighed for at skaffe sig en forbundsfælle af massekarakter, lad forbundsfællen så være nok så midlertidig, vaklende, usikker, utilforladelig og betinget. Den, som ikke har forstået dette, har ikke forstået en gran af marxismen og af den videnskabelige, nutidige socialisme *overhovedet*. Den, som ikke over et ret langt tidsrum og i ret forskelligartede politiske situationer har bevist sin evne til at anvende denne sandhed i gerning, *i praksis*, han har endnu ikke lært at hjælpe den revolutionære klasse i dens kamp for at befri hele den arbejdende menneskehed for udbytterne. Og det her sagte gælder i lige grad *før* og *efter* proletariatets erobring af den politiske magt.

Vor teori er ikke et dogme, men *en vejledning til handling*, sagde Marx og Engels (41), og den største fejl, den største forbrydelse, sådanne patentmarxister som Karl Kautsky, Otto Bauer o.s.v. har begået, er den, at de ikke har fattet dette og forstået at anvende det i den proletariske revolutions vigtigste øjeblikke. »Politisk virksomhed er ikke som fortovet på Nevskijprospektet« (det rene, brede og jævne fortov på Petersborgs helt lige hovedgade), sagde allerede N. G. Tjernysjevskij (42), den før-marxistiske periodes store russiske socialist. Russiske revolutionære har siden Tjernysjevskijs tid med utallige ofre måttet bøde for at have ignoreret eller glemt denne sandhed. Det må for enhver pris undgås, at venstre-kommunister og revolutionære i Vesteuropa og Amerika, som er arbejderklassens sag hengivne, kommer til at betale *lige så dyrt* som de efterblevne russere for at nå til erkendelse af denne sandhed.

De russiske revolutionære socialdemokrater gjorde inden tsarismens fald ofte brug af borgerlige liberales tjenester, d.v.s. de indgik en mængde praktiske kompromisser med dem, og i 1901-1902, endnu før bolsjevismens opståen, indgik Iskrås gamle redaktion (som bestod af

Plekhanov, Akselrod, Sasulitj, Martov, Potresov og mig) et (ganske vist ikke langvarigt) formelt, politisk forbund med Struve (43), den borgerlige liberalismes politiske fører, idet vi samtidig forstod uden ophør at føre en skånseløs, idémæssig og politisk kamp mod den borgerlige liberalisme og mod selv de ringeste udslag af dens indflydelse i arbejderbevægelsen. Bolsjevikkerne fulgte bestandig den samme politik. Fra 1905 har de systematisk virket for et forbund mellem arbejderklassen og bønderne mod det liberale bourgeoisie og tsarismen, uden nogensinde at opgive at støtte bourgeoisie mod tsarismen (for eksempel ved valgenes anden runde eller ved suppleringsvalg) og uden at indstille den uforsonlige idémæssige og politiske kamp mod det borgerligt-revolutionære bondeparti, de »socialrevolutionære« ved at afsløre dem som småborgerlige demokrater, der falskeligt kaldte sig socialister. I 1907 dannede bolsjevikkerne for en kort tid en formel politisk blok med de socialrevolutionære ved dumavalgene. I 1903 til 1912 stod vi i en årrække formelt sammen med mensjevikkerne i det fælles socialdemokratiske parti, uden *nogensinde* at indstille den idémæssige og politiske kamp imod disse folk, der formidlede den borgerlige indflydelse på proletariatet og var opportuniste. Under krigen indgik vi nogle kompromisser med »kautskyanerne«, venstremensjevikkerne (Martov) og en del af de socialrevolutionære (Tjernov og Natanson), vi sad sammen med dem i Zimmerwald og Kienthal (44) og udgav fælles manifeste, men vi indstillede ikke og svækkede aldrig den idémæssige og politiske kamp mod kautskyanerne, mod Martov og Tjernov (Natanson døde i 1919 og stod os da meget nær, næsten solidarisk med os, som »revolutionær-kommunistisk« narodnik (45)). Under selve oktoberomvæltningen dannede vi en uformel, men meget vigtig (og meget vellykket) politisk blok med de småborgerlige bønder, idet vi uden nogen ændring overtog *hela de socialrevolutionæres* agrarprogram, d.v.s. indgik på et utvivlsomt kompromis for at vise bønderne, at vi ikke ville overstemme dem, men komme til forståelse med dem. Samtidig tilbød vi dem at danne (og realiserede snart) en regulær politisk blok, indbefattet deltagelse i regeringen med de »venstre-socialrevolutionære«, som sprængte denne blok efter indgåelsen af Brestfreden og derpå i juli

1918 rejste en væbnet opstand og siden førte væbnet kamp mod os.

Man vil efter dette forstå, at de tyske »venstre«-folks angreb på det tyske kommunistiske partis centralkomité, fordi denne accepterer tanken om en blok med de Uafhængige (Tysklands Uafhængige Socialdemokratiske Parti, kautskyanerne), forekommer os at være aldeles grundløse og et tydeligt bevis på, at »venstre«-folkene har *uret*. I Rusland havde vi også både højremensjevikker (som var med i Kerenskij's regering), svarende til de tyske Scheidemann'er, og venstremensjevikker (Martov), som var i opposition til højremensjevikkerne og svarede til de tyske kautskyanere. Arbejdermassernes gradvise overgang fra mensjevikkerne til bolsjevikkerne så vi klart i 1917: På den første alrussiske sovjetkongres i juni 1917 havde vi i alt 13 pet. af stemmerne. Flertallet lå hos de socialrevolutionære og mensjevikkerne. På den anden sovjetkongres (25. oktober 1917, efter gammel tidsregning) havde vi 51 pet. af stemmerne. Hvorfor har i Tyskland arbejderne *ganske tilsvarende* drejning fra højre mod venstre ikke straks ført til en styrkelse af kommunisterne, men først af mellem-partiet de Uafhængige, skønt dette parti aldrig har haft selvstændige politiske ideer og aldrig har ført en selvstændig politik, men blot har vaklet mellem Scheidemann'erne og kommunisterne?

En af årsagerne er åbenbart den *fejlagtige* taktik, de tyske kommunister har anvendt, og de må nu frygtløst og ærligt erkende denne fejl og lære at rette den. Fejlen lå i, at de ikke ville deltage i det reaktionære, borgerlige parlament og i de reaktionære fagforeninger, fejlen lå i mangfoldige udslag af den »venstre«-børnesygdom, som nu er kommet til åbent udbrud, og som må helbredes jo før jo bedre, til desto større nytte for organismen.

Det tyske Uafhængige Socialdemokratiske Parti er vitterligt uensartet sammensat, ved siden af gamle opportunistiske førere (Kautsky, Hilferding og åbenbart i høj grad Crispian, Ledebour o.a.), der har vist sig ude af stand til at forstå betydningen af sovjetmagten og proletarietets diktatur og til at lede proletarietets revolutionære kamp, har der også dannet sig en proletarisk venstrefløj i dette parti, og denne fløj er i bemærkelsesværdig hurtig vækst. Hundre tusinder af dette partis medlemmer (det har vel henvend

3/4 mill. medlemmer) er proletarer, som har forladt Scheidemann og hurtigt nærmer sig kommunismen. Denne proletariske fløj foreslog allerede på de Uafhængiges Leipzigkongres (1919) øjeblikkelig og uforbeholden tilslutning til III Internationale. Det er direkte latterligt at være bange for et »kompromis« med denne fløj af partiet. Tværtimod må kommunisterne *ubetinget* søge og *finde* en passende form for kompromis med den, et kompromis, som på den ene side kan lette og fremskynde den nødvendige fuldstændige sammenslutning med denne fløj og på den anden side ikke hæmmer kommunisterne det ringeste i deres idémæssige og politiske kamp mod de Uafhængiges opportunistiske højrefløj. Antagelig vil det ikke blive let at finde en passende form for et kompromis, men kun en charlatan kan love de tyske arbejdere og de tyske kommunister en »let« vej til sejren.

Kapitalismen ville ikke være kapitalisme, hvis det »rene« proletariat ikke var omgivet af en mængde yderst brogede overgangstyper fra proletaren til halvproletaren (den, der delvis tjener til livets ophold ved at sælge sin arbejdskraft), fra halvproletaren til småbonden (og den lille håndværker, hjemmearbejderen, den lille næringsdrivende overhovedet), fra småbonden til middelbonden o. s. v. — hvis der ikke inden for selve proletariatet fandtes delinger mellem mere eller mindre udviklede lag, delinger efter hjemstavn, efter fag, undertiden efter religion o.s.v. Og af alt dette følger uden videre, at det for proletariatets avantgarde, for dets bevidste del, for det kommunistiske parti er nødvendigt, ubetinget nødvendigt at ty til manøvrer, forhandlingspolitik og kompromisser med forskellige grupper af proletarer, med arbejdernes og de små næringsdrivendes forskellige partier. Det gælder blot om at *forstå* at anvende denne taktik til *højnelse* og ikke til sænkning af det *almene* niveau, hvad angår proletarisk klassebevidsthed, revolutionær indstilling og evne til at kæmpe og sejre. Man må iøvrigt lægge mærke til, at bolsjevikkerne for at sejre over mensjevikkerne ikke blot før oktoberrevolutionen 1917, *men også efter* måtte anvende manøvrernes, forhandlingspolitikens og kompromissernes taktik, selvfølgelig kun i sådanne former, at det lettede, fremskyndede, konsoliderede og styrkede bolsjevikernes arbejde på mensjevikernes bekostning. De småborgerlige demokrater (og

herunder mensjevikkerne) svinger uundgåeligt mellem bourgeoisiet og proletariatet, mellem det borgerlige demokrati og sovjetsystemet, mellem reformisme og revolutionslyst, mellem arbejdervenlighed og frygt for det proletariske diktatur o.s.v. Den rigtige taktik for kommunisterne må bestå i at *udnytte* disse svingninger, absolut ikke i at ignorere dem, udnyttelsen kræver indrømmelse til de elementer, som nærmer sig proletariatet, når de nærmer sig og i den udstrækning, de gør det, og samtidig kamp mod dem, der nærmer sig bourgeoisiet. Anvendelsen af den rette taktik har medført, at mensjevismen er gået mere og mere i opløsning hos os, idet denne taktik isolerer de hårdnakket opportunistiske førere, mens den bringer de bedste arbejdere, de bedste elementer fra de småborgerlige demokratier over i vor lejr. Dette er en langvarig proces, og en hastig »afgørelse«: »Ingen kompromisser, ingen manøvrer« kan kun skade arbejdet med at øge det revolutionære proletariats indflydelse og kraft.

Endelig er det utvivlsomt en af de tyske »venstre«-folks fejl, at de stift afviser at anerkende Versaillesfreden (46). Jo »solidere« og »vægtigere«, jo mere »afgjort« og kategorisk denne anskuelse formuleres, f.eks. af K. Horner, des mindre fornuftigt virker det. Det er ikke nok at tage afstand fra »nationalbolsjevismen«s himmelråbende tåbeligheder (Lauffenberg o.a.), som går så vidt, at de taler for en blok med det tyske bourgeoisie med henblik på krig mod ententen (47) under den internationale proletariske revolution nuværende betingelser. Man må forstå, at det taktisk er i bund og grund fejlagtigt ikke at erkende, at et Sovjet-Tyskland (hvis der i en nær fremtid skulle blive en sovjetrepublik i Tyskland) en tid måtte anerkende Versaillesfreden og bøje sig for den. Heraf følger ikke, at de Uafhængige havde ret, dengang de, mens Scheidemann'erne sad i regeringen, mens sovjetmagten i Ungarn endnu ikke var styrtet, mens muligheden for, at en sovjetrevolution i Wien kunne komme Sovjetungarn til hjælp, endnu ikke var udelukket — dengang de *under de daværende forhold* krævede, at Versaillestraktaten skulle underskrives. Dengang navigerede og manøvrerede de Uafhængige meget dårligt, og de påtog sig et større eller mindre ansvar for Scheidemann'ernes forræderi, de forfaldt mere eller mindre til at opgive den skånselsløse (og yderst

koldblodige) klassekrig med Scheidemann'erne og stillede sig på et standpunkt, som var »klasseløst« eller »over klasserne«.

Nu er situationen imidlertid tydeligt nok den, at Tysklands kommunister ikke bør binde sig ved at love absolut og ubetinget at afvise Versaillesfreden i tilfælde af kommunismens sejr. Det ville være dumt. Man må sige: Scheidemann'erne og kautskyanerne har begået en række forræderier, som har vanskeliggjort (til dels ødelagt) mulighederne for et forbund med Sovjetrusland og Sovjetungarn. Vi kommunister vil med alle midler *lette og forberede* et sådant forbund, men vi er aldeles ikke forpligtet til ubetinget og tilmed straks at forkaste Versaillesfreden. Muligheden for at forkaste den med effekt afhænger af sovjetbevægelsens fremgang, ikke blot i Tyskland, men internationalt. Denne bevægelse blev bremset af Scheidemann'erne og kautskyanerne, vi fremmer den. Dette er sagens kerne, dette er grundforskellen. Og når vores klassefjender, udbytterne og deres lakajer, Scheidemann'erne og kautskyanerne har forsømt en række muligheder for at forstærke både den tyske og den internationale sovjetbevægelse og den tyske og internationale sovjetrevolution, så falder skylden på dem. En sovjetrevolution i Tyskland ville forstærke den internationale sovjetbevægelse, som er det stærkeste bolværk (og det eneste pålidelige, urokkelige og internationalt stærke bolværk) mod Versaillesfreden og mod den internationale imperialisme overhovedet. At sætte en absolut, ubetinget og ufortøvet frigørelse fra Versaillesfreden først, *foran spørgsmålet* om frigørelsen af *andre* af imperialismen undertrykte lande fra imperialismens åg er en spidsborgerlig nationalisme (Kautsky, Hilferding, Otto Bauer og den slags folk værdig) og ikke revolutionær internationalisme. Styrtes bourgeoisiet i et hvilket som helst af de store europæiske lande, herunder Tyskland, vil det betyde et sådant plus for den internationale revolution, at man for at opnå det kan og — om fornødent — bør gå med til at *lade Versaillestraktaten bestå gennem længere tid*. Når Rusland alene, til gavn for revolutionen, kunne udholde Brestfreden i flere måneder, er der ikke noget umuligt i, at et Sovjettyskland i forbund med Sovjetrusland til gavn for revolutionen kan udholde Versaillesfreden gennem længere tid.

Imperialisterne i Frankrig, England o.s.v. provokerer de tyske kommunister og sætter fælder for dem: »Sig, at I ikke vil underskrive Versaillesfreden.« Og venstre-kommunisterne går ligesom børn i den opstillede fælde i stedet for at manøvrere klogt mod den snedige og *i øjeblikket* stærkere fjende, i stedet for at sige til fjenden: »Nu vil vi underskrive Versaillesfreden.« At binde sig på forhånd, direkte at fortælle fjenden, som i dag er bedre bevæbnet end vi, om vi vil bekriige ham og hvornår, det er dumhed og ikke revolutionær holdning. At tage kampen op på et tidspunkt, hvor det er en oplagt fordel for fjenden og ikke for os, det er en forbrydelse, og den revolutionære klasse har ikke den fjerneste brug for politikere, som ikke forstår at anvende »manøvrer, forhandlingspolitik og kompromiser« for at undgå et oplagt ufordelagtigt sammenstød.

IX. »Venstre«-kommunismen i England.

I England er der endnu ikke noget kommunistisk parti, men der er blandt arbejderne en frisk, bred, kraftfuld og hurtigt voksende kommunistisk bevægelse, som berettiger til at nære de allerlyseste forhåbninger, der findes en række politiske partier og organisationer (British Socialist Party (48), Socialist Labour Party, South Wales Socialist Society og Workers' Socialist Federation (49), som vil danne et kommunistisk parti og allerede fører indbyrdes forhandlinger herom. Bladet The Workers' Dreadnought (50) (Bd. VI, nr. 48, 21. februar 1920), ugeblad for den sidstnævnte organisation, indeholder en artikel af redaktøren, kammerat Sylvia Pankhurst: »På vej til det kommunistiske parti«. Artiklen skildrer forløbet af forhandlingerne mellem de fire nævnte organisationer om dannelsen af et forenet kommunistisk parti på basis af tilslutning til III Internationale, anerkendelse af sovjetsystemet i stedet for parlamentarismen, og proletariatets diktatur. Det ser ud til, at en af hovedhindringerne for en øjeblikkelig dannelse af et forenet kommunistisk parti er meningsforskelle om deltagelse i parlamentet og om det nye kommunistiske partis tilslutning til det gamle, faglige og hovedsagelig af fagforeninger bestående, opportunistiske og socialchauvinistiske Labour Party. Workers' Socialist Federation går

ligesom Socialist Labour Party* imod deltagelse i parlamentsvalg og parlamentsarbejde og imod tilslutning til Labour Party og er i denne henseende uenige med alle eller dog flertallet af medlemmerne i British Socialist Party, som i deres øjne udgør »de kommunistiske partiers højrefløj« I England. (Nævnte artikel af Sylvia Pankhurst, s. 5.)

Hoveddelingslinjen er således den samme som i Tyskland, trods de uhyre forskelle i den form, uoverensstemmelserne antager (i Tyskland ligger formen langt nærmere den »russiske« end i England), og i en hel række andre omstændigheder. Lad os se på »venstre«-folkens argumenter.

Angående spørgsmålet om deltagelse i parlamentet påberåber kammerat Sylvia Pankhurst sig en artikel i samme nummer af bladet af kammerat W. Gallacher, der som repræsentant for det Skotske Arbejderråd i Glasgow skriver:

»Dette råd er afgjort antiparlamentarisk, og bag det står forskellige politiske organisationers venstrefløj. Vi repræsenterer den revolutionære bevægelse i Skotland, som til stadighed arbejder på i hele landet at danne en revolutionær organisation inden for industrierne og inden for forskellige produktionsbrancher og et kommunistisk parti, der skal oprettes på basis af de sociale komiteer. Vi har længe ligget i strid med de officielle parlamentarikere. Vi har ikke anset det for nødvendigt at erklære dem åben krig, og de er *bange* for åbent at gå til angreb på os.

Men en sådan tingenes tilstand kan ikke fortsætte længe. Vi vinder over hele linjen.

De almindelige medlemmer af Independent Labour Party i Skotland får mere og mere afsmag for tanken om parlament, og næsten alle lokalgrupper går ind for sovjetterne (det russiske ord er anvendt) eller arbejderådene. Naturligvis er dette en meget alvorlig sag for de herrer, der betragter politik som et levebrød, og de tager alle midler i brug for at formå deres medlemmer til at vende tilbage til den parlamentariske fold. Revolutio-

*) Dette parti synes at være imod tilslutning til Labour Party, men ikke alle medlemmer af det er imod deltagelse i parlamentet.

,nære må *ikke* (kursiv overalt forfatterens) støtte denne bande. Vor kamp vil her blive vanskelig. Noget af det værste vil blive forræderi fra dem, hvis personlige ambitioner er større end deres interesse for revolutionen. Enhver støtte til parlamentarismen betyder simpelt hen at være med til at lægge magten i hænderne på vore britiske Scheidemann'er og Noske'r. Henderson, Clynes og co. er håbløst reaktionære. Det officielle Independent Labour Party kommer mere og mere under indflydelse af de borgerlige liberale, som har fundet deres åndelige hjem i de herrer MacDonalds og Snowdens lejr. Det officielle Independent Labour Party er en bitter fjende af III Internationale, men de menige medlemmer er for den. Enhver støtte til de opportunistiske parlamentarikere, betyder simpelt hen at spille disse herrers spil. British Socialist Party har ingen som helst betydning. . . Her er der brug for en sund revolutionær industriorganisation og et kommunistisk parti, som virker på et klart, nøje fastlagt, videnskabeligt grundlag. Kan vore kammerater hjælpe os at skabe disse to organisationer, så modtager vi gerne deres hjælp, kan de det ikke, så lad dem i guds navn holde sig helt udenfor, hvis de ikke vil forråde revolutionen ved at støtte de reaktionære, som er så inderligt optaget af at opnå en parlamentarisk 'værdighed' (?) (forfatterens spørgsmålstegn), og som brænder af ønsket om at vise, at de *kan regere* lige så effektivt som 'bosserne', klassepolitikere, selv.«

Dette brev til redaktionen giver efter min mening størst udtryk for stemningen og indstillingen hos unge kommunister eller almindelige arbejdere, som først lige er begyndt at nærme sig kommunismen. Denne stemning er i høj grad glædelig og værdifuld, og man må vide at påskønne den og støtte den, for uden den vil proletariatet i England aldrig — så lidt som i noget andet land — kunne sejre i revolutionen. Folk, som forstår at give udtryk for denne stemning hos masserne, og som forstår at vække en sådan stemning hos masserne (hvor den ofte er slumrende, ubevist, ikke vakt), må man hæge om og omhyggeligt yde enhver hjælp. Men samtidig må man ligeud og åbent sige til dem, at stemning *alene* ikke er nok til at føre masserne i den store revolutionære kamp, og at de og de fejl, som selv

de, der er revolutionens sag mest hengivne, er ved at begå eller begår, er fejl, som kan volde revolutionens sag skade. Kammerat Gallachers brev til redaktionen viser utvivlsomt kimene til *alle* de fejl, som de tyske »venstre«-kommunister begår, og som de russiske »venstre«-bolsjevikker begik i 1908 og 1918.

Brevets forfatter er fuld af det ædlest proletariske had til borgerlige »klassepolitikere« (en følelse, der imidlertid er forståelig og nærliggende ikke blot for proletarer, men for alle arbejdende, alle »småfolk«, for at bruge et tysk udtryk). Når en talsmand for de undertrykte og udbyttede masser nærer dette had, er det i sandhed »begyndelsen til al visdom«, grundlaget for enhver socialistisk og kommunistisk bevægelse og for dennes resultater. Men forfatteren tager åbenbart ikke i betragtning, at politik er en videnskab og en kunst, som ikke falder ned fra himlen, ikke kommer gratis, og at proletariatet, hvis det vil besejre bourgeoisie, må frembringe *sine egne* proletariske »klassepolitikere«, og det sådanne, som ikke er de borgerlige politikere underlegne.

Brevets forfatter har udmærket forstået, at det ikke er parlamentet, men kun arbejdersovjetterne, som kan bruges til at nå proletariatets mål, og den, som endnu i dag ikke har forstået dette, er naturligvis en ondartet reaktionær, om han så er en nok så lærd mand, erfaren politiker, oprigtig socialist, belæst marxist og god borger og familiefader. Men brevets forfatter stiller end ikke spørgsmålet — det falder ham ikke ind, at det er nødvendigt at spørge — om man kan føre sovjetterne til sejr over parlamentet, uden at sætte »sovjetiske« politikere *ind* i parlamentet, uden at opløse parlamentarismen *indefra*, uden indenfor parlamentet at forberede sovjetternes succes med løsningen af den opgave, der forestår dem, at fjerne parlamentet. Alligevel giver brevets forfatter udtryk for den helt rigtige tanke, at det kommunistiske parti i England må virke på et *videnskabeligt* grundlag. Videnskab kræver nu for det første en vurdering af erfaringerne fra andre lande, især hvis andre lande, som også er kapitalistiske, gennemgår eller nylig har gennemgået en ganske lignende udvikling, for det andet en vurdering af *alle* de kræfter, grupper, partier, klasser og masser, som virker i det pågældende land, hvorimod man absolut ikke kan fastlægge

sin politik alene på grundlag af en enkelt gruppes eller et enkelt partis ønsker og anskuelser, bevidsthedsgrad og kampvilje.

At folk som Henderson, Clynes, MacDonald og Snowden er håbløst reaktionære, er sandt nok. Det er også sandt, at de ønsker at komme til magten (for øvrigt helst i en koalition med bourgeoisiet), at de vil »regere« efter de samme gammelkendte, borgerlige metoder, og at de, når de kommer til magten, uvægerligt opfører sig ligesom Scheidemann og Noske. Det er altsammen rigtigt. Men heraf følger aldeles ikke, at det er forræderi mod revolutionen at støtte dem, derimod at arbejderklassens revolutionære i revolutionens interesse skal yde disse herrer en vis parlamentarisk støtte. For at tydeliggøre denne tanke vil jeg tage to nutidige engelske politiske dokumenter: 1) premierminister Lloyd Georges tale af 18. marts 1920 (efter referat i Manchester Guardian (51), 19. marts 1920) og 2) betragtninger af »venstre«-kommunisten, kammerat Sylvia Pankhurst i den tidligere omtalte artikel.

Lloyd George polemiserede i sin tale mod Asquith (som var specielt indbudt til mødet, men afslog at komme) og mod de liberale, som ikke ville have en koalition med de konservative, men en tilnærmelse til Arbejderpartiet. (I kammerat Gallachers brev til redaktionen så vi også en henvisning til, at liberale går over til Independent Labour Party). Lloyd George påviste, at en koalition — og en *intim* koalition — mellem de liberale og de konservative er nødvendig, hvis ikke sejren skal tilfalde Labour Party, som Lloyd George »foretrækker at kalde« socialistisk, og som arbejder på produktionsmidlernes overgang til »fælles-eje«. »I Frankrig har man kaldt dette kommunisme«, forklarede føreren for det engelske bourgeois populært sine tilhørere, det liberale partis parlamentsmedlemmer, som vel ikke vidste det i forvejen, »i Tyskland har man kaldt det socialisme og i Rusland bolsjevisme«. For de liberale er dette principielt uantageligt, forklarede Lloyd George, de liberale holder nemlig principielt på den private ejendomsret. »Civilisationen er i fare«, erklærede taleren, og derfor bør de liberale og de konservative slutte sig sammen.

». . . Går man ud i landdistrikterne«, sagde Lloyd

George, »så mener også jeg, at man har de gamle parti-delingslinjer lige så stærke som tidligere. De er udenfor fareområdet. Der er der ingen fare på færde. Men når bevægelsen når ud på landet, så vil faren blive lige så stor dér, som den nu er i nogle industridistrikter. Fire femtedele af vort land er beskæftiget ved industri og handel, næppe en femtedel ved landbrug. Dette er en af de omstændigheder, jeg altid har for øje, når jeg tænker på de farer, fremtiden kan bringe os. Frankrig har en landbrugsbefolkning, og her har bestemte meninger en solid basis, som ikke ændres ret hurtigt og ikke let rokkes af revolutionære bevægelser. Dette er ikke tilfældet her. Dette land får lettere overbalance end noget andet land i verden, og begynder det at rokke, så vil braget her af den grund blive voldsommere end i andre lande.«

Læseren vil heraf se, at Lloyd George ikke blot er en meget klog mand, men også har lært meget af marxisterne. Vi har også noget at lære af Lloyd George.

Det er i øvrigt interessant at lægge mærke til følgende episode i den diskussion, der fulgte efter Lloyd Georges tale:

»Hr. *Wallace*: Jeg vil gerne spørge, hvad premierministeren mener, virkningen af hans politik kan blive i industrielle valgkredse på industriarbejderne, hvoraf i øjeblikket så mange er liberale, og fra hvem vi får så megen støtte. Vil resultatet ikke eventuelt blive, at vi fremkalder en overvældende tilgang til Labour Party fra folk, som i øjeblikket er vore venligtsindede støtter?

Premierministeren: Jeg anlægger et ganske andet syn. Den kendsgerning, at de liberale ligger i indbyrdes strid, driver utvivlsomt mange liberale til i skuffelse at søge ind i Arbejderpartiet, hvor man allerede har et betydeligt antal liberale, meget duelige folk, som er optaget af at miskreditere regeringen. Resultatet er utvivlsomt en væsentlig forstærkelse af den offentlige stemning til fordel for Arbejderpartiet. Stemningen går ikke til de liberale, der står udenfor, men til Labour Party, det viser suppleringsvalgene.«

I forbigående sagt viser denne betragtning især, hvor forvirrede selv bourgeoisiets klogeste folk er blevet, og

hvordan de ikke kan lade være med at begå uoprettelige dumheder. Dette vil da også føre til bourgeoisiets undergang. Vore folk derimod kan nok begå dumheder (ganske vist på betingelse af at det ikke er alt for store dumheder, og at de bliver rettet i tide), og alligevel vil de stå som sejrherre til slut.

Det andet politiske dokument var følgende betragtninger af »venstre«-kommunisten, kammerat Sylvia Pankhurst:

»Kammerat Inkipin (British Socialist Party's generalsekretær) kalder Labour Party for 'arbejderbevægelsens hovedorganisation'. En anden kammerat fra British Socialist Party gav på III Internationales konference endnu stærkere udtryk for British Socialist Party's mening. Han sagde: 'Vi betragter Labour Party som den organiserede arbejderklasse.'

Vi deler ikke dette syn på Labour Party. Labour Party er talmæssigt meget stort, selvom en meget væsentlig del af dets medlemmer er uvirksomme og apatiske, det er mænd og kvinder, der er gået ind i fagforeningerne, fordi deres arbejdskammerater er fagforeningsmedlemmer, og fordi de ønsker at få understøttelse.

Men vi indrømmer, at Labour Party's store medlems-tal også skyldes, at partiet er et produkt af en tænke-måde, som flertallet af den britiske arbejderklasse endnu ikke er kommet ud over, omend der er ved at foregå en mægtig sindelagsændring i folket, som snart vil ændre dette forhold . . .

Det britiske Labour Party vil ligesom socialpatriotiske organisationer i andre lande uundgåeligt under samfundsudviklingens naturlige forløb komme til magten. Det er kommunisternes sag at opbygge de kræfter, som kan styrte socialpatrioterne, og i dette land må vi ikke udsætte dette arbejde eller vakle. . .

Vi må ikke formøble vor energi ved at forøge Labour Party's styrke. Det vil uundgåeligt komme til magten. Vi må koncentrere os om at skabe en kommunistisk bevægelse, som kan besejre det. Labour Party vil snart komme til at danne regering, den revolutionære opposition må være parat til at angribe den . . .«

Altså, det liberale bourgeoisi opgiver det ærværdige historiske system med (udbytternes) »to partier«, som

opstod af århundreders erfaringer, og som har været yderst fordelagtigt for udbytterne — idet man finder det nødvendigt at forene de to partiers kræfter i kampen mod Labour Party. En del af de liberale flygter som rotter fra et synkende skib over til Labour Party. Venstre-kommunisterne anser magtens overgang til Labour Party for uundgåelig og erkender, at det nu har arbejderne flertal med sig. Heraf drager de den mærkværdige slutning, som kammerat Sylvia Pankhurst formulerer sådan:

»Det kommunistiske parti må ikke inklude sig på kompromisser . . . Det må bevare sin doktrin ren og sin uafhængighed af reformismen uoplettet, dets opgave er at gå foran uden at standse eller dreje af, ad den lige vej til den kommunistiske revolution.«

Tværtimod, når de fleste engelske arbejdere endnu følger de engelske Kerenskij'er eller Scheidemann'er, når de endnu ikke har gjort erfaringer med en regering af disse folk, erfaringer som både Rusland og Tyskland måtte gøre, før arbejderne i massemålestok begyndte at gå over til kommunismen, så følger ubestrideligt heraf, at de engelske kommunister *skal* tage del i parlamentsvirksomheden og *indenfor* selve parlamentet skal hjælpe arbejdermasserne til i praksis at se resultaterne af en hendersonsk eller snowdensk regering, at de skal hjælpe Henderson'erne og Snowden'erne med at besejre de forenede Lloyd George'r og Churchill'er. At optræde anderledes er at vanskeliggøre arbejdet for revolutionen, for uden ændring af anskuelserne hos arbejderklassens flertal er revolutionen umulig, og denne ændring skabes gennem massernes politiske erfaringer og aldrig ved propaganda alene. »Fremad uden kompromisser, uden drejninger«, når dette siges af et vitterligt magtesløst mindretal af arbejdere, som ved (eller i hvert fald bør vide), at flertallet i løbet af kort tid, forudsat at Henderson og Snowden besejrer Lloyd George og Churchill, vil blive skuffet af deres førere og gå over til at støtte kommunismen (eller i hvert fald til neutralitet og for størstedelen velvillig neutralitet over for kommunisterne) — så er denne parole oplagt fejlagtig. Det svarer til, om 10.000 soldater kastede sig ud i kamp mod 50.000 fjender i stedet for at »standse«, »dreje af« og endda gå på »kompro-

mis« for at afvente en forstærkning på 100.000 mand, som er undervejs, men ikke kan gå i aktion med det samme. Sådant noget er intellektuel barnagtighed og ikke alvorlig taktik for en revolutionær klasse.

Revolutionens grundlov, som er blevet bekræftet af alle revolutioner og især alle tre russiske revolutioner i det 20. århundrede, består i følgende: for revolutionen er det ikke tilstrækkeligt, at de udbyttede og undertrykte masser indser umuligheden af at leve videre på den gamle vis og kræver en forandring, for revolutionen er det nødvendigt, at udbytterne ikke kan leve og styre på den gamle vis. Først når de »lavere lag« ikke vil, og de »øvre lag« *ikke kan fortsætte på den gamle vis*, først da kan revolutionen sejre. Denne sandhed kan også udtrykkes med andre ord: revolutionen er ikke mulig uden en almen national krise (som berører både de udbyttede og udbytterne). Følgelig er det for revolutionen nødvendigt for det første at opnå, at flertallet af arbejderne (i hvert fald flertallet af de bevidste, tænkende, politisk aktive arbejdere) helt og fuldt forstår omvæltningens nødvendighed og er rede til at gå i døden for den, for det andet, at de herskende klasser gennemgår en regeringskrise, som trækker selv de mest efterblevne masser ind i politik (et kendetegn på enhver virkelig revolution er den hastige tidobling, ja hundredobling af antallet af politisk kampdygtige repræsentanter for de arbejdende og undertrykte masser, som hidtil har været apatiske), og som afkræfter regeringen og gør det muligt for de revolutionære at styrte den hurtigt.

I England er, som det blandt andet ses netop af Lloyd Georges tale, begge betingelser for en vellykket proletarisk revolution tydeligt nok ved at modnes. Og venstre-kommunisternes fejl er dobbelt farlig nu, netop fordi der hos visse revolutionære iagttages en utilstrækkelig gennemtænkt, utilstrækkelig opmærksom, utilstrækkelig bevidst og utilstrækkelig forudseende indstilling til hver af de to betingelser. Hvis vi er mere og andet end en revolutionær gruppe, hvis vi er den revolutionære *klases* parti, hvis vi ønsker at få *masserne* til at følge os (og uden det risikerer vi at blive skrålhalse og ikke andet), må vi for det første hjælpe Henderson og Snowden med at slå Lloyd George og Churchill (ja rettere tvinge de første til at slå de sidste, for de første er *bangefor at sejre!*), for det andet må vi hjælpe

arbejderklassens flertal til gennem egen erfaring at overbevise sig om, at det er os, der har ret, at altså Henderson'erne og Snowden'erne er ganske uegnede, at de er småborgerlige og forræderiske naturer, som nødvendigvis må spille fallit, for det tredje må vi bringe det tidspunkt nærmere, da skuffelsen over Henderson'erne blandt flertallet af arbejderne bliver *grundlaget* for, at det med alvorlige chancer for et heldigt resultat bliver muligt straks at styrte en hendersonsk regering, der vil blive endnu mere rådløs og vaklende, når selv den særdeles kloge og særdeles solide, ikke småborgerlige, men storborgerlige Lloyd George står ganske rådløs og svækker sig selv (og hele bourgeoisiet) mere og mere, snart ved sine »rivninger« med Churchill, snart ved sine »rivninger« med Asquith.

Jeg vil udtrykke mig mere konkret. De engelske kommunister bør efter min mening sammenslutte alle deres fire (alle meget svage, nogle af dem overordentlig svage) partier og grupper i ét kommunistisk parti på grundlag af III Internationales principper og *obligatorisk* deltagelse i parlamentet. Det kommunistiske parti foreslår Henderson'erne og Snowden'erne et »kompromis«, en valgoverenskomst: Vi går sammen mod Lloyd Georges alliance med de konservative. Vi deler pladserne i parlamentet i forhold til det stemmetal, arbejderne giver Labour Party eller kommunisterne (ikke ved valgene, men ved en særlig afstemning), vi bevarer vor *fuldstændige frihed* til agitation, propaganda og politisk virksomhed. Uden denne sidste betingelse kan man naturligvis ikke gå ind i en blok, for det ville være forræderi: de engelske kommunister må hævde og sikre deres fuldkomne frihed til at afsløre folk som Henderson og Snowden lige så absolut som de russiske bolsjevikker hævdede den (*gennem femten år*, fra 1903 til 1917) og sikrede den over for de russiske Henderson'er og Snowden'er, dvs. mensjevikkerne.

Hvis Henderson'erne og Snowdern'erne accepterer en blok på disse betingelser, har vi vundet en fordel, for antallet af pladser i parlamentet er ingenlunde væsentligt for os, vi jager ikke efter dem, på det punkt vil vi være imødekommende (mens Henderson'erne og især deres nye venner — eller nye herrer — de liberale, som er gået over til Independent Labour Party, mest af alt jager efter dette).

Vi har vundet en fordel, fordi vi nu vil føre vor agitation ud blandt *masserne* på et tidspunkt, hvor Lloyd George *selv* har »opildnet« dem, og vi vil ikke blot hjælpe Labour Party til hurtigere at danne sin regering, men også hjælpe masserne til hurtigere at forstå hele vor kommunistiske propaganda, som vi uden nogen indskrænkninger eller fortielser vil føre mod Henderson'erne.

Afslår Henderson'erne og Snowden'erne en blok med os på disse betingelser, har vi vundet endnu mere. For så har vi straks vist *masserne* (bemærk at selv i det rent mensjevikiske og helt opportunistiske Independent Labour Party er de *menige medlemmer* for sovjetterne), at Henderson'erne foretrækker *deres* nære forbindelse med kapitalisterne fremfor en samling af alle arbejdere. Vi har straks vundet noget i forholdet til *masserne*, som især efter Lloyd Georges glimrende, helt rigtige og (for kommunismen) overordentlig nyttige udredninger vil sympatisere med tanken om en samling af alle arbejdere mod alliancen mellem Lloyd George og de konservative. Vi har straks vundet noget, for vi har vist masserne, at Henderson'erne og Snowden'erne er bange for at besejre Lloyd George, er bange for at tage magten alene og bestræber sig for *hemmeligt* at opnå støtte hos Lloyd George, der *åbent* rækker hånden til de konservative mod Labour Party. Man skal lægge mærke til, at bolsjevikernes propaganda mod mensjevikkerne og de socialrevolutionære (altså de russiske Henderson'er og Snowden'er) hos os i Rusland efter revolutionen af 27. februar 1917 (gi. tidsregning) havde fordel netop i kraft af tilsvarende forhold. Vi sagde til mensjevikkerne og de socialrevolutionære: Tag hele magten, uden bourgeoisiet, I har jo flertallet i sovjetterne (på den 1. al-russiske sovjetkongres havde bolsjevikkerne i juni 1917 kun 13 pet. af stemmerne). Men de russiske Henderson'er og Snowden'er var bange for at tage magten uden bourgeoisiet, og da bourgeoisiet trak valgene til den Konstituerende Forsamling ud, fordi de udmærket vidste, at valgene ville give flertal til de socialrevolutionære og mensjevikkerne * (som arbejdede de nøje sammen i en politisk

*) Ved valgene til den Konstituerende Forsamling i Rusland i november 1917 fik, ifølge data, som omfatter mere end 36 mill. vælgere, bolsjevikkerne 25 pet. af stemmerne, godsejerne og bourgeoisiets forskellige

blok og faktisk *kun* repræsenterede det småborgerlige demokrati) var de socialrevolutionære og mensjevikkerne ikke i stand til energisk og beslutsomt at bekæmpe disse forhalingsmanøvrer.

Skulle Henderson'erne og Snowden'erne afslå en blok med kommunisterne, vil kommunisterne straks have vundet en fordel med hensyn til erobringen af massernes sympati og kompromittering af Henderson'erne og Snowden'erne, og skulle vi derved gå glip af et par parlamentspladser er det ingenlunde væsentligt for os. Vi vil kun opstille vore kandidater i et ganske forsvindende antal absolut sikre kredse, d.v.s. kredse, hvor opstilling af vore kandidater ikke vil bevirke, at en liberal kandidat vinder over en labourkandidat (et medlem af Arbejderpartiet). Vi vil drive valgagitation, sprede opråb til oplysning om kommunismen og i *alle* kredse, hvor vi ikke selv har kandidater, opfordre *til at stemme på labourkandidaten mod bourgeoisiets kandidat*. Kammeraterne Sylvia Pankhurst og Gallacher tager fejl, når de deri ser et forræderi mod kommunismen eller en svigten i kampen mod socialforræderne. Tværtimod, arbejdet for den kommunistiske revolution ville utvivlsomt vinde derved.

De engelske kommunister har i øjeblikket meget ofte svært ved blot at få masserne i tale, svært ved blot at få dem til at høre på sig. Hvis jeg som kommunist står op og erklærer, at jeg opfordrer til at stemme på Henderson mod Lloyd George, vil man sikkert lytte. Og jeg vil populært kunne forklare, ikke blot hvorfor sovjetterne er bedre end et parlament og proletariatets diktatur bedre end Churchills diktatur (maskeret som borgerligt »demokrati«), men også, at jeg med min stemme vil støtte Henderson nøjagtig som rebet støtter den hængte, — at Henderson'ernes snarlige dannelse af deres egen regering vil bevise, at jeg har ret, vil bringe masserne over på min side og vil fremskynde Henderson'ernes og Snowden'ernes politiske død, sådan som det skete for deres meningsfæller i Rusland og Tyskland.

Og hvis man vil indvende, at dette er en alt for »snild« eller indviklet taktik, at masserne ikke vil forstå den, at den

partier 13 pct., og det småborgerlige demokrati, d.v.s. de socialrevolutionære og mensjevikkerne sammen med nogle få beslægtede grupper 62 pct.

vil sprede og splitte vore kræfter og hindre, at de koncentrerer om en sovjetrevolution osv., så vil jeg svare disse »venstre«-opponenter: Lad være at tillægge masserne jeres egen doktrinarisme! Masserne i Rusland var sikkert ikke mere kulturelt udviklede, end de er i England, snarere mindre. Og dog forstod masserne bolsjevikkerne, og det har ikke skadet, men gavnet bolsjevikkerne, at de *umiddelbart før* sovjetrevolutionen, i september 1917, opstillede kandidater til det borgerlige parlament (den Konstituerende Forsamling) og *straks efter* sovjetrevolutionen, i november 1917, deltog i valgene til den samme Konstituerende Forsamling, som de opløste den 5. januar 1918.

Jeg kan ikke her opholde mig ved den anden uoverensstemmelse mellem de engelske kommunister: hvorvidt de bør indmelde sig i Labour Party eller ikke. Jeg har for lidt materiale om dette spørgsmål, som er særlig kompliceret, fordi det britiske Labour Party er noget helt for sig og i sin opbygning slet ikke ligner de sædvanlige politiske partier på det europæiske kontinent. Det sikre er kun, for det første at man også her uvægerligt vil komme på vildspor, hvis man finder på at bygge det revolutionære proletariats taktik på principper som: »Det kommunistiske parti må bevare sin doktrin ren og sin uafhængighed af reformismen uplettet, dets opgave er at gå foran uden at standse eller dreje af, ad den lige vej til den kommunistiske revolution.« For den slags principper gentager kun den fejl, de franske blanquistiske kommunarder begik, da de i 1874 proklamerede deres »afvisning« af alle kompromisser og alle mellemstationer. For det andet er det sikkert, at opgaven her som alle vegne består i at forstå at anvende kommunismens almene og grundlæggende principper på de *særlige* relationer mellem klasser og partier, på de *særlige* træk i den objektive udvikling henimod kommunismen, som er karakteristiske for hvert enkelt land, og som man må forstå at studere, opspore og finde frem til.

Men dette må man tale om, ikke blot i forbindelse med kommunismen i England, men i forbindelse med de almene konklusioner, som vedrører kommunismens udvikling i alle kapitalistiske lande. Dette emne vil vi så gå over til.

X. Nogle konklusioner.

Den russiske borgerlige revolution i 1905 åbenbarede en yderst original vending i verdenshistorien: i et af de mest efterblevne kapitalistiske lande blev der udløst en strejkebevægelse af et omfang og en styrke som ingensinde før. *Alene i den første måned* af 1905 var antallet af strejkende ti gange så stort som det gennemsnitlige *årlige* antal strejkende i de foregående ti år (1895-1904), og fra januar til oktober 1905 voksede strejkerne uophørligt og i vældigt omfang. Det efterblevte Rusland var på grund af en række ganske særprægede historiske betingelser det første til at vise verden, ikke blot at de undertrykte massers egen aktivitet vokser i spring under revolutionens forløb (det har man oplevet under alle store revolutioner), men også at proletariats betydning er uendelig meget større end dets andel i befolkningen, desuden en kombination af den økonomiske og den politiske strejke, dennes overgang i væbnet opstand og sovjeternes opståen som en ny form for massekamp og masseorganisering af de klasser, kapitalismen undertrykker.

Revolutionerne i februar og oktober 1917 førte til, at sovjetterne udvikledes alsidigt over hele landet og derefter sejrede i den proletariske, socialistiske omvæltning. Og på mindre end to år åbenbares sovjetternes internationale karakter, udbredelsen af denne kamp- og organisationsform til arbejderbevægelsen i hele verden, sovjetternes historiske mission som den borgerlige parlamentarismes, overhovedet det borgerlige demokratis banemand, arvtager og efterfølger.

Mere end det. Arbejderbevægelsens historie viser nu, at den i alle lande skal igennem (og allerede begynder at opleve) en kamp, som den opstående, stadig stærkere, mod sejren skridende kommunisme fører først og fremmest mod hvert lands *egen* »mensjevisme«, d.v.s. opportunisme og socialchauvinisme, for det andet — så at sige som en art supplement — mod »venstre«-kommunismen. Den første kamp er kommet til udfoldelse i alle lande, åbenbart uden undtagelse, som en kamp mellem den (nu faktisk allerede aflivede) II Internationale og III Internationale. Den anden kamp kan man se både i Tyskland, England, Italien og Amerika (i hvert fald en *del* af I. W. W. og de anar-

kosyndikalistiske strømninger fremturer i »venstre«-kommunismens fejltagelser samtidig med en næsten generel, næsten udelt anerkendelse af sovjetsystemet) og Frankrig (den stilling, en del af de tidligere syndikalister indtager til spørgsmålet om et politisk parti og til parlamentarisme, også her forbundet med en anerkendelse af sovjetsystemet), altså utvivlsomt i et omfang, som ikke blot er internationalt, men er verdensomspændende.

Men mens arbejderbevægelsen alle vegne gennemgår en i det væsentlige ensartet, forberedende skoling til sejren over bourgeoisiet, sker denne udvikling i hvert land på *sin egen måde*. Yderligere gennemløber de store, fremskredne, kapitalistiske lande vejen *langt hurtigere* end bolsjevismen, som af historien fik en frist på femten år til som organiseret politisk strømning at forberede sig til sejren. III Internationale har allerede i så kort en frist som et år vundet en afgørende sejr ved at slå den gule, socialchauvinistiske II Internationale, som blot for nogle måneder siden var langt stærkere end den III og syntes solid og mægtig og nød alsidig, direkte og indirekte, materiel (ministertaburetter, pas, presse) og idémæssig støtte fra verdensbourgeoisiets side.

Det gælder nu om, at hvert lands kommunister helt bevidst afvejer både de grundlæggende principielle opgaver, der forestår i kampen mod opportunisten og »venstre«-doktrinarismen og de *konkrete træk*, som denne kamp antager og uvægerligt må antage i hvert enkelt land, alt efter de originale træk, der kendetegner dets økonomiske, politiske og kulturelle forhold, dets nationale sammensætning (Irland o.s.v.), dets kolonier, dets religiøse delingslinjer o.s.v., o.s.v. Alle vegne føles, spredes og vokser utilfredsheden med II Internationale, både med dens opportuniste og med dens uduelighed og evneløshed med hensyn til at skabe et virkeligt centraliseret, virkeligt ledende centrum, som formår at anvise det revolutionære proletariat en international taktik i dets kamp for en verdens-sovjetrepublik. Det er nødvendigt at gøre sig klart, at et sådant ledende centrum i intet tilfælde kan bygges på skematiserede, mekanisk nivellerede, identiske taktiske kampregler. Så længe der eksisterer nationale og statslige forskelle mellem folk og

mellem lande — og disse forskelle vil holde sig længe, længe efter, at proletariatets diktatur er virkeliggjort i verdensmålestok — kræver enheden i den internationale taktik, som den kommunistiske arbejderbevægelse i alle lande anvender, ikke, at man fjerner mangeartetheden eller afskaffer de nationale forskelle (hvad der i øjeblikket ville være tåbeligt drømmeri), men at man anvender kommunismens *grundlæggende* principper (sovjetmagten og proletariatets diktatur) på en sådan måde, at disse principper *tilpasses rigtigt til enkelthederne*, tillempes og anvendes rigtigt på de nationale og nationalt-statslige forskelle. At udforske, studere, opspore, fornemme og gribe det nationalt-særegne, nationalt-specifikke i de *konkrete* måder, som i hvert enkelt land anvendes for at løse denne *samme* internationale opgave, at besejre opportunismen og »venstre«-doktrinarismen i arbejderbevægelsen, at omstyrte bourgeoisiet, at oprette sovjetrepublikken og proletariatets diktatur — det er hovedopgaven i den historiske situation, alle fremskredne (og ikke blot de fremskredne) lande nu står i. Det væsentlige — naturligvis ikke alt, langt fra alt, men det væsentlige — er allerede gjort, idet arbejderklassens avantgarde er vundet, den er gået over på sovjetmagtens side mod parlamentarismen, på det proletariske diktaturs side mod det borgerlige demokrati. Nu må alle kræfter, al opmærksomhed koncentrereres om *næste* skridt, som synes — og for en vis betragtning virkelig er — mindre fundamentalt, men som til gengæld har større praktisk berøring med den praktiske løsning af opgaven, nemlig at finde formerne for *overgangen* eller *tilnærmelsen* til den proletariske revolution.

Den proletariske avantgarde er idémæssigt erobret. Det er hovedsagen. Uden det kan man ikke engang tage det første skridt til sejren. Men herfra er der endnu temmelig langt til sejren. Med avantgarden alene kan man ikke sejre. At kaste avantgarden alene ud i den afgørende kamp, så længe hele klassen, så længe de brede masser ikke direkte støtter avantgarden eller i det mindste indtager en velvillig neutralitet over for den og slet ikke ser sig i stand til at støtte dens modstander, ville ikke blot være en dumhed, men en forbrydelse. Og for at virkelig hele klassen, for at virkelig de arbejdendes og af kapitalen undertrykte brede

masse kan nå frem til et sådant standpunkt, strækker propaganda og agitation alene ikke til. Hertil behøves disse massers egne politiske erfaringer. Det er alle store revolutioners grundlov, som nu er blevet bekræftet med overraskende styrke og anskuelighed ikke blot i Rusland, men også i Tyskland. For resolut at gå over til kommunismen måtte ikke blot Ruslands masser, som står på et lavt kulturniveau og ofte hverken kan læse eller skrive, men også Tysklands masser, som står på et højt kulturniveau og alle kan læse og skrive, korporligt erfare hele magtesløsheden, hele karakterløsheden, hele hjælpeløsheden, hele kryberiet over for bourgeoisiet, hele gemenheden hos regeringen af II Internationales riddere, hele uundgåeligheden af de mest reaktionæres diktatur (Kornilov (52) i Rusland, Kapp (53) og co. i Tyskland) som eneste alternativ til proletariatets diktatur.

Den opgave, som nu står på dagsordenen for den bevidste avantgarde i den internationale arbejderbevægelse, d.v.s. de kommunistiske partier, grupper, strømninger, det er at få de brede (endnu i de fleste tilfælde slumrende, apatiske, vaneprægede, træge, ikke vakte) masser *ført hen til* denne for dem nye stilling, eller rettere at forstå at lede *ikke blot* deres eget parti, men også disse masser under deres tilnærmelse og overgang til denne nye stilling. Kan den første historiske opgave (at vinde proletariatets bevidste avantgarde for sovjetmagten og arbejderklassens diktatur) ikke løses uden fuldstændig, idémæssig og politisk sejr over opportunismen og socialchauvinismen, så kan en anden opgave, som nu står på dagsordenen, og som består i at forstå at føre *masserne* hen til den nye stilling, der sikrer avantgardens sejr i revolutionen, ikke løses uden gendrivelse af »venstre«-doktrinarismen, uden fuldstændig overvindelse af dens fejl, uden frigørelse fra dem.

Så længe det drejede sig om (og for så vidt det endnu drejer sig om) at vinde proletariatets avantgarde for kommunismen, så længe og for så vidt står propagandaen på førstepladsen, selv smågrupperne med alle gruppevæsenets svagheder er her nyttige og giver frugtbare resultater. Men når det drejer sig om massernes praktiske aktion, om — hvis man må sige det sådan — at udfolde millionhære, at opstille *alle* klassekræfter i

det pågældende samfund *til den sidste og afgørende kamp*, så kan man ingenting udrette med propagandistiske færdigheder alene, eller med simpel gentagelse af den »rene« kommunismes sandheder. Her er det ikke nok at regne i tusinder, som en propagandist fra en lille gruppe, der endnu ikke har ledet masserne, i grunden gør, her må der regnes i millioner og snese af millioner. Her må man spørge sig selv, ikke blot om vi har overbevist den revolutionære klasses avantgarde, men også om de historisk virksomme kræfter i *alle* klasser, absolut alle klasser uden undtagelse i det pågældende samfund, er opstillet på en sådan måde, at tiden allerede er moden til det afgørende sammenstød — på en sådan måde at 1) alle os fjendtlige klassekræfter er kommet tilstrækkelig i forvirring, er tilstrækkelig i klammeri indbyrdes, har svækket sig tilstrækkeligt gennem en kamp, som overstiger deres kræfter, at 2) alle vaklende, usikre og ubestandige mellemelementer, d. v. s. småborgerskabet, det småborgerlige demokrati til forskel fra bourgeoisiet, har afsløret sig tilstrækkeligt for folket, har kompromitteret sig tilstrækkeligt ved sin praktiske fallit, og at 3) der i proletariatet er begyndt og stadig kraftigere rejser sig en massestemning for at støtte de mest resolute, grænseløst dristige, revolutionære aktioner mod bourgeoisiet. Så er revolutionen virkelig modnet, så er vor sejr — hvis vi har vurderet alle de ovenfor nævnte, kort skitserede betingelser rigtigt og har valgt øjeblikket rigtigt, så er vor sejr sikker.

Divergenserne dels mellem folk som Churchill og Lloyd George — disse politiske typer eksisterer med ubetydelige nationale forskelle i *alle* lande — dels mellem folk som Henderson og Lloyd George, er ganske uvæsentlige bagateller set ud fra den rene, d.v.s. abstrakte kommunisme, som endnu ikke er voksen nok til praktiske, politiske masseaktioner. Men for massernes praktiske aktioner er disse meningsforskelle meget, meget vigtige. At vurdere dem, at fastslå det øjeblik, da de konflikter, som er uundgåelige mellem disse »venner«, og som svækker og afkræfter *alle* »vennerne« *tilsammen*, har nået deres fulde udfoldelse — det er hele sagen, det er hele opgaven for en kommunist, som ikke blot ønsker at være en bevidst, overbevist, idémæssig propagandist, men også vil være

massernes praktiske leder i revolutionen. Man må forene den yderste hengivenhed for kommunismens ideer med evnen til at gennemføre alle fornødne praktiske kompromisser, manøvrer, aftaler, siksak-bevægelser, tilbagetog og lignende, for at bidrage til, at Henderson'erne (II Internationales helte, for ikke at holde sig til bestemte navne, de repræsentanter for det småborgerlige demokrati, som kalder sig socialister) snarest får den politiske magt og gør sig umulige, for at fremskynde deres uundgåelige fallit i praksis, hvad der oplyser masserne netop i vor ånd, netop i retning af kommunismen, for at fremskynde de uundgåelige gnidninger, stridigheder og konflikter og den fuldstændige opløsning blandt Henderson'er — Lloyd George'r — Churchill'er (mensjevikker og socialrevolutionære — kadetter (54) — monarkister, Scheidemann'er — bourgeoisi — Kappfolk osv.) og for rigtigt at vælge det øjeblik, hvor alle disse »den hellige ejendomsrets støtter« er i maksimal opløsning, til gennem proletarietets beslutsomme offensiv at slå dem alle og erobre den politiske magt.

Historien i almindelighed og revolutionernes historie i særdeleshed er altid mere indholdsrig, mere forskelligartet, mere mangesidet, mere levende og »opfindsom« end selv de mest fremskredne klassers bedste partier, deres mest bevidste fortroppe forestiller sig. Dette er også forståeligt, for selv de bedste avantgarder giver kun udtryk for bevidstheden, viljen, lidenskab og fantasien hos titusinder, medens revolutionen i tider med en særlig løftelse og anspændelse af alle menneskelige evner er resultatet af bevidstheden, viljen, lidenskab og fantasien hos snese af millioner, som piskes frem af den mest forbitrede klassekamp. Heraf kan der drages to meget vigtige praktiske slutninger: for det første at den revolutionære klasse for at løse sin opgave må kunne beherske *alle* former eller sider af samfundets virksomhed uden undtagelse (idet den efter erobringen af den politiske magt, undertiden med den største risiko og under uhyre fare, må fuldføre det, som den ikke fik udrettet før denne erobring), og for det andet, at den revolutionære klasse må være indstillet på, at én form kan afløse en anden på en ganske brat og uventet måde.

Enhver vil indrømme, at den armé optræder uforsigtigt,

ja forbryderisk, som ikke uddanner sig i brugen af alle arter af våben, alle kampmidler og kampmetoder, som fjenden har eller kan tænkes at have. Men dette gælder i endnu højere grad i politik end i krigskunst. I politik kan man endnu mindre på forhånd vide, hvilket kampmiddel der under de eller de fremtidige betingelser vil vise sig brugbart eller fordelagtigt for os. Behersker vi ikke alle kampmidler, kan vi lide et vældigt — undertiden ligefrem afgørende — nederlag, såfremt ændringer i andre klassers stilling, uden at vi kan øve indflydelse derpå, stiller aktionsformer på dagsordenen, som vi er særlig svage i. Behersker vi alle kampmidler, vil vi med sikkerhed sejre, eftersom vi jo repræsenterer den virkelig fremskredne, virkelig revolutionære klasses interesser, selv om omstændighederne ikke skulle tillade os at bruge det våben, som er farligst for fjenden, det våben, som hurtigst ville tilføje ham det dødbringende slag. Uerfarne revolutionære tror ofte, at legale kampmidler er opportunistiske, fordi bourgeoisiet på dette område særlig ofte (specielt i »fredelige«, ikke revolutionære, tider) har snydt og narret arbejderne, hvorimod illegale kampmidler er revolutionære. Men det er urigtigt. Rigtigt er det, at de partier og førere er opportunistiske og forræderiske mod arbejderklassen, som ikke forstår og ikke ønsker at anvende illegale kampmidler (sig ikke: jeg kan ikke, sig hellere: jeg vil ikke) under sådanne forhold som f. eks. den imperialistiske krig 1914-1918, da bourgeoisiet selv i de frieste demokratiske lande med uhørt frækhed og brutalitet snød arbejderne, samtidig med at det var forbudt at sige sandheden om krigens røverkarakter. Men revolutionære, som ikke forstår at kombinere illegale kampformer med *alle* de legale, er meget dårlige revolutionære. Det er ikke svært at være revolutionær, når revolutionen allerede er brudt ud og i fuld gang, når alle og enhver slutter sig til den, af ren og skær begejstring, af mode, undertiden endog af personlige karrierhensyn. Senere hen, efter sejren, koster det proletariatet besværligt arbejde og plagsom møje at »frigøre sig« for sådanne kummerlige revolutionære. Det er betydelig vanskeligere — og betydelig mere værdifuldt — at kunne være revolutionær, når betingelserne for en direkte, åben, virkelig revolutionær kamp i virkelig massemålestok

endnu ikke er til stede, at kunne forfægte revolutionens interesser (propagandistisk, agitatorisk, organisatorisk) i ikke-revolutionære, ja ofte direkte reaktionære institutioner, i en ikke-revolutionær situation, blandt masser, som ikke umiddelbart kan forstå nødvendigheden af den revolutionære aktionsmetode. At finde frem til, føle sig frem til og rigtigt fastlægge den konkrete vej eller den særlige vending af begivenhederne, som kan *føre masserne frem* til den virkelige, afgørende, sidste store revolutionære kamp — det er hovedopgaven for kommunismen i Vesteuropa og Amerika i dag.

Eksempel: England. Vi kan ikke vide — og ingen er i stand til at forudsige, hvor hurtigt en virkelig proletarisk revolution vil flamme op dér, og *hvad* der især vil vække og opflamme de endnu slumrende, meget brede masser og få dem til at gå i kamp. Vi er derfor nødt til at anlægge hele vort forberedende arbejde sådan, at vi er skoet på alle fire hove (som afdøde Plekhanov yndede at sige, dengang han var marxist og revolutionær). Det er muligt, at det bliver en parlamentarisk krise, der »slår en breche«, »bryder isen«, det er muligt, det bliver en krise, som opstår af de håbløst forviklede koloniale og imperialistiske modsætninger, der udvikler og tilspidser sig værre og værre, det er muligt, det bliver noget helt tredje, o.s.v. Vi taler ikke om, hvilken kamp, der vil *afgøre* den proletariske revolutions skæbne i England (dette spørgsmål er der ikke tvivl om hos nogen kommunist, dette spørgsmål er afgjort for os alle, og endelig afgjort), vi taler om, hvad der bliver *anledningen*, som vækker de endnu slumrende proletariske masser, bringer dem i bevægelse og fører dem helt frem til revolutionen. Lad os ikke glemme, at en så »uventet« og »ubetydelig« anledning som f.eks. en af den reaktionære militærkamarillas tusinder og atter tusinder af skamløse intriger (Dreyfus-affæren (55)) i den borgerlige franske republik var nok til at bringe folket helt frem til borgerkrigens rand i en situation, som både internationalt og indadtil var hundrede gange mindre revolutionær end nu!

Kommunisterne må i England uafbrudt, støt og utrætteligt udnytte både parlamentsvalgene, alle faser i den britiske regerings irske, koloniale og verdens-imperialistiske politik og alle andre områder, sfærer og sider af

samfundslivet, og overalt må de arbejde på en ny måde, på en kommunistisk måde, ikke i II, men i III Internationales ånd. Jeg har ikke her tid og plads til at beskrive den »russiske«, »bolsjevikiske« deltagelse i parlamentsvalg og parlamentskampe, men jeg kan forsikre udenlandske kommunister, at de ikke havde nogen som helst lighed med de sædvanlige vesteuropæiske parlamentskampagner. Heraf drages ofte følgende slutning: »Godt, sådan var det hos jer i Rusland, men hos os er parlamentarismen anderledes.« En urigtig slutning. Kommunisterne, III Internationales tilhængere i alle lande, eksisterer jo netop for, at de over hele linjen, på alle livsområder, kan *omforme* det gamle, socialistiske, trade-unionistiske, syndikalistiske og parlamentariske arbejde til *nyt*, kommunistisk arbejde. Ved vore valg var der også altid rigeligt med opportunistiske og rent borgerlige, gesjæftprægede og bedragerisk-kapitalistiske elementer. Kommunisterne i Vesteuropa og Amerika må lære at skabe en ny, usædvanlig, ikke opportunistisk, ikke karrierepræget parlamentsvirksomhed: Kommunisternes parti må udgive sine egne paroler, virkelige proletarer, bistået af uorganiserede, de dårligst stillede fattigfolk må sprede og uddele dets flyveblade, tage rundt til og besøge arbejdernes lejligheder, landproletarernes og afsides "boende bønders hytter (i Europa er der heldigvis langt færre afsides landsbyer end hos os, og i England er der kun ganske få), komme i de jævreste folkelige værtshuse, skaffe sig indpas i de jævreste folkelige foreninger, selskaber og tilfældige møder, snakke med befolkningen uden lærde vendinger (og uden at være særlig parlamentariske), ikke i fjerneste måde jage efter et levebrød i parlamentet, og overalt må de sætte gang i tankerne, drage masserne med sig, tage bourgeoisiet på ordet, udnytte det apparat, bourgeoisiet har skabt, de valg, det har udskrevet, de opfordringer, det har rettet til hele befolkningen, de må give folket et kendskab til bolsjevismen, som det (under bourgeoisiets herredømme) ellers aldrig lykkes at give det uden for valgsituationerne (bortset naturligvis fra situationer som storstrejke, hvor netop *et sådant* apparat hos os arbejdede endnu mere intensivt med agitation i hele folket). Det er meget, meget vanskeligt at gøre dette i Vesteuropa og Amerika, men det

kan og skal gøres, for uden slid løser man ikke kommunismens opgaver i almindelighed, og slide må man for at løse *de praktiske* opgaver, der bliver mere og mere mangfoldige og knyttede til alle samfundslivets forgreninger, sådan at den ene gren, det ene område efter det andet *erobres fra bourgeoisiet*.

I dette England må man ligeledes på en ny måde (ikke på den socialistiske, men på den kommunistiske, ikke på den reformistiske, men på den revolutionære måde) udføre propagandaen, agitationen, organisationen af arbejdet i hæren og blandt de undertrykte og diskriminerede nationaliteter i »*ens egen*« stat (Irland, kolonierne). For alle disse områder af samfundslivet er i imperialismens epoke i det hele taget, og nu efter krigen, der har udpint folkene og hurtigt åbner deres øjne for sandheden (nemlig at millioner og atter millioner er dræbt og lemlæstet blot for at få afgjort, om de engelske eller de tyske røvere skal plyndre flest lande) — alle disse områder af samfundslivet er særlig fyldt med brandfarligt materiale og skaber særlig mange anledninger til konflikter, kriser og skærpelse af klassekampen. Vi ved ikke og kan ikke vide, hvilken gnist — blandt de utallige gnister, som nu under indflydelse af den økonomiske og politiske verdenskrise flyver ud over alle lande — der vil vise sig i stand til at antænde bålet, d. v. s. vække masserne særlig kraftigt, og vi må derfor med vore nye kommunistiske principper gå i lag med at »opdyrke« alle mulige felter, selv de ældste, mest mugne og tilsyneladende håbløse, for ellers vil vi ikke være på højde med opgaven, ikke være alsidige, ikke beherske alle våbenarter, ikke forberede os godt nok, hverken til at vinde sejr over bourgeoisiet (som har organiseret — og nu også desorganiserer — alle sider af samfundslivet på borgerlig vis) eller til den forestående kommunistiske reorganisation af hele tilværelsen efter denne sejr.

Efter den proletariske revolution i Rusland, og efter at denne revolution til bourgeoisiets og filistrenes overraskelse har vundet sejre i international målestok, er hele verden nu blevet en anden, bourgeoisiet er overalt også blevet et andet. Det er blevet forskrækket over »bolsjevismen« og er næsten til vanvid forbitret på den, og netop derfor påskynder det på den ene side begivenhedernes

udvikling, mens det på den anden side koncentrerer opmærksomheden om voldelig undertrykkelse af bolsjevismen, hvorved det svækker sin stilling på en hel række andre områder. Begge disse omstændigheder må kommunisterne i alle de fremskredne lande tage med i betragtning i deres taktik.

Dengang de russiske kadetter og Kerenskij rejste deres rasende hetz mod bolsjevikkerne — især fra april 1917 og endnu stærkere i juni og juli samme år — gik de »over gevind«. Millioner af borgerlige blade, som i alle tonarter skreg op mod bolsjevikkerne, bidrog til, at masserne dannede sig en mening om bolsjevismen, og foruden bladene blev jo hele samfundslivet netop på grund af bourgeoisiets »nidkærhed« gennemsyret af diskussioner om bolsjevismen. Nu opfører millionærerne i alle lande sig i international målestok sådan, at vi af hjertet må være dem taknemmelige. De forfølger bolsjevismen med samme nidkærhed som Kerenskij og co. forfulgte den med, de går på samme måde »over gevind« og *hjælper* os på samme måde som Kerenskij. Når det franske bourgeoisie gør bolsjevismen til midtpunkt i valgagitationen og skælder ret mådeholdne eller vankelmødige socialister ud for bolsjevikker — når det amerikanske bourgeoisie, der helt har tabt hovedet, fængsler tusinder og atter tusinder af mennesker mistænkt for bolsjevisme og skaber en atmosfære af panik ved overalt at udsprede rygter om kommunistiske komplotter — når det engelske bourgeoisie, det »solideste« i verden, med al sin kløgt og erfaring laver utrolige dumheder, stifter stenrige »selskaber til bekæmpelse af bolsjevismen«, laver en særlig litteratur om bolsjevismen og yderligere lejer en række videnskabsmænd, agitatorer og præster til at bekæmpe bolsjevismen — så bør vi tage hatten af og takke de herrer kapitalister. De arbejder for os. De hjælper os at gøre masserne interesseret i bolsjevismens indhold og betydning. Og de kan ikke handle anderledes, for »tie« bolsjevismen ihjel, kvæle den, har de *heller ikke* kunnet.

Men samtidig ser bourgeoisiet næsten kun én side af bolsjevismen: opstand, magtanvendelse, terror, bourgeoisiet søger derfor særlig at forberede modstød og modstand på *dette* felt. Det er muligt, at dette i visse tilfælde og i visse

lande vil lykkes for bourgeoisiet i et eller andet kortere tidsrum. En sådan mulighed må man regne med, og for os er der slet ikke noget frygteligt i, at det kan lykkes for bourgeoisiet. Kommunismen »vokser ud« af alle samfundslivets sider, bogstavelig talt, kimene til den findes afgjort overalt, »smitten« (for at bruge et billedligt udtryk, som bourgeoisiet og dets politi ynder og finder mest »behageligt«) har sat sig godt fast i organismen og har helt gennemtrængt den. »Lukker« man med særlig omhu en af vejene, finder »smitten« en anden, ofte den mest uventede. Livet kræver sin ret. Lad bourgeoisiet slå om sig, lad det blive rasende til vanvid, gå over gevind og gøre dumheder, lad det hævne sig på bolsjevikkerne på forhånd og (i Indien, i Ungarn, i Tyskland o.s.v.) søge at myrde yderligere hundreder, tusinder eller hundredtusinder af gårsdagens eller morgendagens bolsjevikker, når bourgeoisiet optræder på denne måde, optræder det som alle andre klasser, historien forhen har viet til undergang. Kommunisterne må vide, at fremtiden under alle omstændigheder tilhører dem, og derfor kan (og skal) vi forene den højeste lidenskab i den store revolutionære kamp med den mest koldblodige og nøgterne vurdering af borgerskabets rasende anfald. De knuste med grusomhed den russiske revolution i 1905, de slog russiske bolsjevikker ned i juli 1917, de slagtede over 15.000 tyske kommunister ved hjælp af Scheidemanns og Noskes snedige provokationer og behændige manøvrer i ledtog med bourgeoisiet og de monarkistiske generaler, i Finland og i Ungarn raser den hvide terror. Men under alle omstændigheder hærdes og vokser kommunismen i alle lande, dens rødder stikker så dybt, at forfølgelserne ikke svækker den, ikke afkræfter den, men styrker den. Der mangler blot ét, for at vi kan gå sikrere og mere målbevidst mod sejren: nemlig at alle kommunister i alle lande til bunds indser nødvendigheden at være til det yderste *smidig* i sin taktik. Kommunismen, som udvikler sig så prægtigt, mangler nu, især i de fremskredne lande, denne indsigt og evnen til at anvende den i praksis.

En nyttig lære kunne (og burde) uddrages af det, som er passeret så højlærde marxister og socialismen så hengivne førere for II Internationale som Kautsky, Otto Bauer o.a. De indså fuldkommen nødvendigheden af en

smidig taktik, de studerede selv og lærte andre Marx' dialektik (og meget af, hvad de i så henseende har udrettet, vil stedse forblive værdifulde bidrag til den socialistiske litteratur), men i *anvendelsen* af denne dialektik begik de en sådan fejl eller viste sig i praksis som sådanne *ikke-dialektikere*, i den grad ude af stand til at vurdere situationer, hvor formerne vekslede hurtigt og gamle former fyldtes med nyt indhold, at deres skæbne ikke blev meget mere misundelsesværdig end Hyndmans, Guesdes og Plekhanovs.

Hovedårsagen til deres fallit var, at de havde »forset« sig på en bestemt form for arbejderbevægelsens og socialismens vækst, de glemte denne forms ensidighed, de var bange for at se det skarpe brud, der som følge af de objektive forhold var blevet uundgåeligt, og blev ved med at hage sig fast i simple, udenadlærte og ved første øjekast ubestridelige sandheder: tre er mere end to. Politik ligner imidlertid algebra mere end regning og højere matematik mere end lavere. I virkeligheden er alle den socialistiske bevægelses gamle former blevet fyldt med nyt indhold, og der er derfor kommet nyt fortegn for tallene: »minus«, men vore vismænd blev stædigt ved (og bliver stadig ved) at forsikre sig selv og andre, at »minus 3« er mere end »minus 2«.

Man må bestræbe sig for, at kommunisterne ikke gentager denne fejl, blot fra den anden side, eller rettere sagt, at den *samme fejl*, som »venstre«-kommunisterne begår, blot fra den anden side, snarest bliver rettet og hurtigere og mindre smertefuldt for organismen bliver overstået. Venstredoktrinarismen er også en fejl, det er ikke kun højredoktrinarismen, der er det. Naturligvis er den fejl, som venstredoktrinarismen i kommunismen begår i øjeblikket, tusinde gange mindre farlig og mindre betydningsfuld end højredoktrinarismens (d.v.s. socialchauvinismens og kautskyanismens), men sådan er det jo blot, fordi venstrekommunismen er så ung en strømning, den er først ved at vokse frem. Kun derfor kan sygdommen under visse betingelser let kureres, og man må med den største energi tage fat på at kurere den.

De gamle former er sprængt, for det viste sig, at det nye indhold i dem, det antiproletariske, reaktionære indhold, havde udviklet sig overmåde stærkt. Vi har nu, ud fra

9

hensynet til udviklingen af den internationale kommunisme, et så solidt, så stærkt, så mægtigt indhold i vort arbejde (for sovjetmagten, for proletariatets diktatur), at det kan *og skal* give sig udslag i en hvilken som helst form, både gammel og ny, det kan og skal omskabe, besejre og underlægge sig alle former, ikke blot de nye, men også de gamle, ikke for at affinde sig med de gamle, men for at kunne gøre alle mulige nye og gamle former til redskab for kommunismens fuldstændige og endelige, absolutte og uigenkaldelige sejr.

Kommunisterne må gøre sig alle anstrengelser for at føre arbejderbevægelsen og samfundsudviklingen som helhed ind på den mest direkte og hurtige vej til en verdensomspændende sejr for sovjetmagten og proletariatets diktatur. Det er en ubestridelig sandhed. Men det er nok at gå et lille skridt videre, tilsyneladende et skridt i samme retning — og sandheden bliver til en fejl. Det er nok at sige som de tyske og engelske venstre-kommunister, at vi kun anerkender én vej, kun den direkte vej, og at vi ikke vil gå med til manøvrer, forhandlingspolitik og kompromisser, og dette vil allerede være en fejl, som kan forårsage, og til dels allerede har forårsaget og forårsager den alvorligste skade for kommunismen. Højredoktrinarismen ville kun anerkende de gamle former og gik helt fallit uden at opdage det nye indhold. Venstredoktrinarismen afviser ubetinget visse gamle former og ser ikke, at det nye indhold baner sig vej gennem alle mulige former, at det er vor pligt som kommunister at beherske alle former, at lære i største hast at supplere den ene form med den anden, at udskifte den ene med den anden, at tilpasse vor taktik til ethvert skifte, som ikke er fremkaldt af vor klasse eller af vore bestræbelser.

Verdensrevolutionen, som så vældigt er ansporet og fremskyndet af den imperialistiske verdenskrigs rædsler, gemenheder og skurkestreger og af håbløsheden i den situation, den har skabt — denne revolution udvikler sig i bredden og dybden med en så overordentlig hast, med en så prægtig rigdom af vekslende former, med en så lærerig praktisk gendrivelse af enhver doktrinarisme, at der er al grund til at håbe, at den internationale kommunistiske bevægelse snart vil være helt kureret for børnesygdommen »venstre«-kommunisme.

27. april 1920.

Tillæg.

Før forlagene i vort land, som alverdens imperialister har udplyndret for at hævne sig på den proletariske revolution, og som de stadigvæk plyndrer og blokerer trods alle mulige løfter til deres arbejdere — før vore forlag nåede at udgive min brochure, indløb der yderligere materiale fra udlandet. Uden på nogen måde at foregive, at min brochure er mere end en skribents flygtige bemærkninger, vil jeg i korthed berøre enkelte punkter.

I. Spaltningen mellem de tyske kommunister.

Spaltningen mellem kommunisterne i Tyskland er blevet en kendsgerning. »Venstre«-kommunisterne eller »den principielle opposition« har dannet et særligt Kommunistisk Arbejderparti til forskel fra Kommunistisk Parti. I Italien går udviklingen tilsyneladende også i retning af en spaltning — jeg siger tilsyneladende, for jeg har kun fået et par yderligere numre (nr. 7 og 8) af »venstre«-folkernes blad Sovjet (Il Soviet), hvori muligheden for og nødvendigheden af en spaltning åbent drøftes, og der tales samtidig om en kongres for »abstentionisterne« (eller boykottisterne, d.v.s. modstandere af deltagelse i parlamentet), en fraktion, som hidtil har været en del af Italiens Socialistiske Parti.

Man kan befrygte, at bruddet med »venstre«-folkene, antiparlamentarikerne (som tildels også er antipolitikere, modstandere af et politisk parti og af arbejde i fagforeningerne) vil blive en international foreteelse, ligesom bruddet med »centristerne« (eller kautskyanerne, longuetisterne, de Uafhængige o. s. v.). Det må så være. Spaltning er dog altid bedre end virvar, der hæmmer både den idémæssige, teoretiske og revolutionære udvikling og modning af partiet og dets endrægtige, virkelig organiserede, praktiske arbejde til virkelig forberedelse af proletariatets diktatur.

Lad »venstre«-folkene prøve sig selv i gerning, i national og international målestok, lad dem forsøge at forberede (og dernæst også realisere) proletariatets diktatur uden et strengt centraliseret parti med jerndisciplin, uden

forstand på at beherske alle virkefelter, grene og afarter af politisk og kulturelt arbejde. Den praktiske erfaring vil hurtigt blive en lære for dem.

Blot må man gøre alt, for at bruddet med »venstre«-folkene ikke vanskeliggør eller dog så lidt som muligt vanskeliggør det arbejde, der i nær fremtid nødvendigvis må gøres for at danne et enhedsparti, der sammensmelter alle, som virker i arbejderbevægelsen, og som ærligt og oprigtigt går ind for sovjetmagten og proletarietets diktatur. I Rusland var det et særligt held for bolsjevikkerne, at de havde 15 år til at føre en systematisk og tilbundsgående kamp såvel mod mensjevikkerne (d.v.s. opportunisterne og »centristerne«) som mod »venstre«-folkene længe før den umiddelbare massekamp for proletarietets diktatur satte ind. I Europa og Amerika må det samme arbejde nu gøres i »ilmarcher«. Enkelte personer, især uheldige førerinspiranter, kan (hvis de mangler proletarisk disciplin og »ærlighed over for sig selv«) længe fremture med deres fejl, men arbejdermasserne vil, når tiden er moden, let og hurtigt samle sig og samle alle sande kommunister i et enhedsparti, som er i stand til at virkeliggøre sovjetsystemet og proletarietets diktatur*.

*) Til spørgsmålet om »venstre«-kommunisternes, antiparlamentariskernes fremtidige samling med kommunisterne iøvrigt vil jeg yderligere bemærke følgende. Efter det, jeg har haft lejlighed til at se af »venstre«-kommunisternes og de øvrige kommunisters blade i Tyskland, har de førstnævnte det fortrin, at de bedre forstår at agitere blandt masserne end de sidstnævnte. Noget lignende — blot i mindre målestok og i enkelte lokale organisationer, men ikke i landsmålestok — har jeg adskillige gange iagttaget i det bolsjevikiske partis historie. F.eks. agiterede »venstre«-bolsjevikkerne i 1907—1908 undertiden og hist og her med større held blandt masserne end vi. Dette har til dels sin forklaring i, at det i et revolutionært øjeblik, eller mens erindringen om revolutionen endnu er levende, er lettere at gå ud til masserne med den »enkle« afvisningstaktik. Men dette er dog ikke noget bevis for denne taktiks rigtighed. Der kan i hvert fald ikke være nogen tvivl om, at et kommunistisk *parti*, som i gerning vil være avantgarde, fortrop, for den revolutionære *klasse*, proletariet, og som desuden vil lære at lede brede *masser*, ikke blot proletariske, men også ifefee-proletariske masser af de arbejdende og de udbyttede, er nødt til at kunne både propagandere, organisere og agitere så simpelt og forståeligt, så klart og levende som overhovedet muligt både i byens fabrikskvarter og i landsbyen.

II. Kommunisterne og de Uafhængige i Tyskland.

Jeg har i brochuren udtalt den opfattelse, at et kompromis mellem kommunisterne og de Uafhængiges venstrefløj vil være nødvendigt og nyttigt for kommunismen, men at det ikke vil blive let at få det i stand. De aviser, jeg senere har modtaget, har bekræftet begge dele. I nr. 32 af Den Røde Fane, organ for Tysklands Kommunistiske Partis centralkomité (Die Rote Fahne (56), Zentralorgan der kommunistischen Partei Deutschlands, Spartakusbund, for 26. marts 1920) findes en »erklæring« fra centralkomiteen angående Kapp-Liittwitz' militærkup og om en »socialistisk regering«.

Denne erklæring er fuldkommen rigtig både i sin hovedforudsætning og i sin praktiske konklusion. Hovedforudsætningen er den, at der i øjeblikket ikke er noget »objektivt grundlag« for proletarietets diktatur, fordi »flertallet af byarbejderne« slutter sig til de Uafhængige. Konklusion: Løfte om »loyal opposition« (d.v.s. afkald på at forberede en »voldelig omstyrtelse«) over for en »socialistisk regering, hvor de borgerlig-kapitalistiske partier er udelukket«.

Taktikken er utvivlsomt i det væsentlige rigtig. Men selv om man ikke skal hænge sig i små unøjagtigheder i formuleringen, må det dog siges, at man (i en officiel erklæring fra det kommunistiske parti) ikke kan kalde en regering af socialforrædere for »socialistisk«, og at man ikke kan tale om »udelukkelse af borgerlig-kapitalistiske partier«, når både Scheidemann'ernes parti og Kautsky-Crispiens parti er småborgerlig-demokratiske. Man kan heller ikke skrive sådanne ting som dem, der står i erklæringens afsnit 4:

»For en fortsat erobring af de proletariske masser for kommunismen er det af største vigtighed for udviklingen i retning mod det proletariske diktatur, at der består en tilstand, hvor den politiske frihed kan udnyttes ubegrænset, og hvor det borgerlige demokrati ikke kan optræde som kapitalens diktatur.«

En sådan tilstand er umulig. De småborgerlige førere, de tyske Henderson'er (Scheidemann'er) og Snowden'er

(Crispien'er) går ikke og kan ikke gå ud over rammerne for det borgerlige demokrati, og dette kan ikke være andet end kapitalens diktatur. Disse principielt urigtige og politisk skadelige ting havde man overhovedet heller ikke behovet at skrive for at opnå det praktiske resultat, som det kommunistiske partis centralkomité med fuld ret stilede efter. For at opnå det havde det været nok at sige (hvis man vil være parlamentarisk høflig): Sålænge flertallet af byarbejderne følger de Uafhængige, kan vi kommunister ikke hindre disse arbejdere i at overvinde deres sidste spidsborgerlig-demokratiske (d.v.s. også »borgerlig-kapitalistiske«) illusioner gennem de erfaringer, de gør med »deres egen« regering. Dette er nok til at begrunde et kompromis, som virkelig er nødvendigt, og som må bestå i, at der for en vis tid gives afkald på forsøg på voldelig omstyrtelse af en regering, som flertallet af byarbejderne har tillid til. Og i den daglige masseagitation, hvor man ikke er bundet af den officielle, parlamentariske høflighed, kan man naturligvis føje til: Lad slubberter som Scheidemann og filistre som Kautsky-Crispien gennem deres handlinger afsløre, hvordan de selv bliver gjort til nar og selv gør arbejderne til nar, deres »rene« regering vil på »reneste« måde gøre arbejdet med at »rense« socialismens augiasstald, socialdemokratismen og andre former for socialforræderi.

De nuværende førere for Tysklands Uafhængige Socialdemokratiske Parti (de førere, om hvem man med urette har sagt, at de allerede har mistet enhver indflydelse, og som faktisk er endnu farligere for proletariatet end de ungarske socialdemokrater, som kaldte sig kommunister og lovede at »støtte« proletariatets diktatur) har gang på gang vist deres sande natur under det tyske Kornilov-kup, d.v.s. Kapps og Liittwitz' kup*. En lille, men anskuelig illustration hertil giver to små artikler, dels af Karl Kautsky: Afgørende Timer (Enstscheidende Stunden) i Freiheit (58) (de Uafhængiges

*) Dette belyses for øvrigt ualmindeligt klart, kort og præcist, på marxistisk vis i det østrigske kommunistiske partis fortræffelige blad Røde Fane for 23. og 30. marts 1920 (Die Rote Fahne (57), Wien 1920, nr. 226 og 227, L.L.: Ein neuer Abschnitt der deutschen Revolution (Et Nyt Afsnit i den Tyske Revolution)).

blad), 30. marts 1920, dels af Arthur Crispian: Til den Politiske Situation (samme sted 14. april 1920). Disse herrer forstår overhovedet ikke at tænke og ræsonnere som revolutionære. De er jammerlige, spidsborgerlige demokrater, som er tusinde gange farligere for proletariatet, når de erklærer sig for tilhængere af sovjetmagten og proletariatets diktatur, for faktisk vil de i enhver farlig og vanskelig situation uvægerlig begå forræderi . . . samtidig med, at de stadig vil have den »ganske rigtige« overbevisning, at de hjælper proletariatet! De ungarske socialdemokrater, som tog navneforandring til kommunister, ville jo også »hjælpe« proletariatet, da de fejlt og karakterløst regnede sovjetmagtens stilling i Ungarn for håbløs og grædende kastede sig i støvet for ententekapitalisternes og ententebødlernes agenter.

III. Turati og co. i Italien.

De ovennævnte numre af det italienske blad Soviet bekræfter fuldt ud, hvad jeg i brochuren har sagt om de fejl, der er begået af det italienske socialistiske parti, som i sine rækker tolererer sådanne medlemmer og ligefrem en sådan gruppe af parlamentarikere. Yderligere bekræftes dette af et udenforstående vidne som det engelske borgerlig-liberale blad The Manchester Guardian's korrespondent i Rom, som bringer et interview med Turati i bladet for 12. marts 1920.

»Signor Turati — skriver denne korrespondent — mener ikke, den revolutionære fare er så stor, at den bør give anledning til bekymring i Italien. Maksimalisterne puster blot til ilden med sovjetteoriene for at holde masserne vågne og i bevægelse. Disse teorier er imidlertid rene eventyrforestillinger, umodne programmer, som ikke duer i praksis. De vil formodentlig kun holde de arbejdende klasser i en tilstand af forventning. De samme folk, der bruger dem som mading for at blænde proletariatets øjne, ser sig nødsaget til at føre en daglig kamp for at opnå nogle ofte ubetydelige økonomiske forbedringer for således at udskyde det øjeblik, da arbejderklassen mister sine illusioner og troen på sine yndlingsmyter. Heraf den lange kæde af strejker i alle

formater og i alle mulige anledninger indtil de sidste strejker inden for post- og jernbanevæsenet, strejker, som gør landets i forvejen vanskelige stilling endnu vanskeligere. Landet er irriteret over vanskelighederne i forbindelse med dets adriatiske problem, det er tynget af sin udenlandske gæld og den inflatoriske udstedelse af papirpenge, og alligevel føler landet langt fra nødvendigheden af at tilegne sig den arbejdsdisciplin, som alene kan genoprette orden og velstand...«.

Det er klart som dagen, at den engelske korrespondent har plapret ud med en sandhed, som formodentlig Turati selv og hans borgerlige forsvarere, hjælpere og inspiratorer i Italien tilslører og besmykker. Denne sandhed er, at de herrer Turati, Treves, Modigliani, Dugoni og co.'s ideer og politiske arbejde virkelig er sådan, og akkurat er sådan, som den engelske korrespondent skildrer det. Det er tykt socialforræderi. Hvad skal arbejderne stille op med denne forsvarstale for orden og disciplin, når de selv er lønslaver, som arbejder for at skaffe kapitalisterne profit! Hvor kender vi russere hele denne mensjevikiske snak! Hvor værdifuld er ikke indrømmelsen af, at masserne *går ind for* sovjetmagten! Hvor stupid og borgerlig plat virker ikke den manglende forståelse af de spontant fremvældende strejkers revolutionære betydning! Ja vist, denne engelske korrespondent til en borgerlig liberal avis har gjort de herrer Turati og co. en bjørnetjeneste og har på en storartet måde bekræftet rigtigheden af kammerat Bordigas og hans venners krav i bladet *So viet om*, at det Italienske Socialistiske Parti, hvis det ønsker i gerning at *gå ind for* III Internationale, skal jage de herrer Turati og co. på porten med skam og skændsel og blive et kommunistisk parti såvel af gavn som af navn.

IV. Urigtige slutninger ud fra rigtige præmisser.

Men ud fra deres rigtige kritik af de herrer Turati og co. drager kammerat Bordiga og hans »venstre«-venner den urigtige slutning, at det er skadeligt overhovedet at deltage i parlamentet. De italienske »venstre«-folk kan ikke anføre nogen som helst alvorlige argumenter til støtte for den opfattelse. De kender simpelthen ikke (eller de søger at glemme) de internationale eksempler på en virkelig revolutionær og kommunistisk udnyttelse af borgerlige parlamenter til ubestridelig nytte for forberedelsen af den proletariske revolution. De kan simpelthen ikke tænke sig en »ny« udnyttelse af parlamentarismen, men råber op i det uendelige om den »gamle« og ubolsjevikiske.

Heri ligger også deres fundamentale fejl. Kommunismen skal ikke blot på det parlamentariske, men på *alle* virkefelter *indføre* noget principielt nyt, som fundamentalt bryder med II Internationales traditioner (og samtidig bevarer og udvikler, hvad den bragte af godt), og dette *kan kommunismen ikke gøre* uden langvarigt, ihærdigt og sejt arbejde.

Lad os tage det journalistiske arbejde. Aviser, brochurer og proklamationer er nødvendige i propaganda-, agitations- og organisationsarbejde. Uden et journalistisk apparat kan ingen massebevægelse i et nogenlunde civiliseret land klare sig. Og ingen jammerklager over »førere«, ingen højtidelige løfter om at bevare massernes renhed ubesmittet af førerindflydelse, kan i dette arbejde fritage os for at anvende folk, der er kommet til os fra den borgerlige intelligens, eller fritage os for den borgerlig-demokratiske »besidderatmosfære« og »besiddersituation*«, i hvilken dette arbejde foregår under kapitalismen. Endnu 2 1/2 år efter bourgeoisiets fald, efter proletariatets erobring af den politiske magt mærker vi omkring os denne atmosfære, denne tilstand, som betinges af borgerlig-demokratiske indstillinger og privatejendom blandt bonde- og håndværkermasser.

Parlamentarisme er én form for arbejde, journalistik en anden. Indholdet kan være kommunistisk i begge former, og skal være kommunistisk, når de, der arbejder på disse områder, virkelig er kommunister, virkelig er

medlemmer af det proletariske masseparti. Men hverken på det ene eller det andet område — *eller på noget som helst arbejdsfelt* under kapitalismen og under overgangen fra kapitalisme til socialisme — kan man undgå de vanskeligheder, de særprægede opgaver, som proletariatet skal overvinde og løse for at kunne anvende de folk, der kommer til os fra et borgerligt miljø, i vore formåls tjeneste, for at besejre borgerligt-intellektuelle fordomme og indflydelser og for at svække modstanden fra de småborgerlige tilstande (og på længere sigt helt omforme dem).

Har vi måske ikke før krigen 1914-18 i alle lande set en overflod af eksempler på, at meget »radikale« anarkister, syndikalister o. lign. tordnede mod parlamentarismen, spottede de borgerligt anløbne parlamentssocialister, hudflettede stræberne o.s.v., o.s.v. — hvorpå de selv *gennem* journalistikken, *gennem* arbejdet i syndikaterne (fagforeningerne) opnåede *ganske den samme* bprgerlige karriere? Er herrer som Jouhaux og Merrheim, for at holde sig til Frankrig, måske ikke typiske?

Det barnagtige i at »afvise« deltagelse i parlamentets arbejde ligger netop i, at man på en så »simpel«, »let« og tilsyneladende revolutionær måde tror at kunne »løse« den vanskelige opgave at bekæmpe de borgerlig-demokratiske indflydelser *inden for* arbejderbevægelsen, mens man i virkeligheden kun flygter for sin egen skygge, kun lukker øjnene for vanskelighederne, kun søger at snakke sig fra dem. Skamløst stræberi, borgerlig udnyttelse af parlamentsposter, himmelråbende reformistisk pervertering af det parlamentariske arbejde, fladpandet spidsborgerlig vanetænkning — alt dette er utvivlsomt ordinære og overvejende karaktertræk, som kapitalismen afføder overalt, ikke blot uden for, men også inden for arbejderbevægelsen. Men kapitalismen og dens borgerlige tilstande (som selv efter bourgeoisiets fald kun forsvinder meget langsomt, idet bønderne stadig genskaber bourgeoisii) vil afgjort på alle felter og livsområder blive ved at afføde borgerligt stræberi, national chauvinisme og spidsborgerlig fladpandethed o. s. v. med det samme indhold, kun med ubetydelige variationer i formen.

I forekommer jer selv at være »skrækkelig revolutionære«, I kære boykottister og anti-parlamentarikere, men

faktisk er I bange for de forholdsvis små vanskeligheder ved at bekæmpe bourgeoisiets indflydelse i arbejderbevægelsen, skønt jeres sejr, d.v.s. bourgeoisiets fald og proletariatets erobring af den politiske magt, vil skabe de *samme* vanskeligheder i endnu langt større målestok. Ligesom børn er I bange for den lille vanskelighed, der forestår jer i dag, og forstår ikke, at i morgen og i overmorgen bliver I alligevel nødt til at lære og lære til bunds at overvinde de samme besværligheder i dimensioner, som har umådelig meget større betydning.

Under sovjetstyret vil der smutte endnu flere folk fra den borgerlige intelligens ind i jeres og ind i vores proletariske parti. De vil også smutte ind i sovjetterne, i domstolene, i administrationen, for det er nu engang umuligt at opbygge kommunismen af andet end det menneskemateriale, kapitalismen har skabt, det er umuligt at forjage og tilintetgøre de borgerlige intellektuelle, man må besejre, omskabe, fordøje og nyopdrage dem, ligesom man i en langvarig kamp på det proletariske diktaturs grund også må nyopdrage proletarerne selv, som ikke befrier sig for deres egne småborgerlige fordomme på én gang, ved et under, på guds moders bud, på befaling gennem paroler, resolutioner og dekreter, men kun gennem langvarig og vanskelig massekamp mod småborgerlige indflydelsers masseforeteelser. De samme opgaver, som anti-parlamentarikerne nu så flot og overlegent, så letsindigt og så barnagtigt viser fra sig med en håndbevægelse, *de samme* opgaver opstår under sovjetstyret, *inden for* sovjetterne, *inden for* sovjetadministrationen, blandt de sovjetiske »retshjælpere« (vi udryddede i Rusland den borgerlige sagførerinstitution, og vi gjorde ret i at udrydde den, men den genopstår hos os som »sovjetiske« »retshjælpere« (59). Blandt sovjetingeniørerne, blandt sovjetlærerne, blandt de privilegerede, d. v. s. de bedst kvalificerede og bedst stillede *arbejdere* på sovjetfabrikkerne, ser vi bestandig *alle* de negative træk genopstå, som er så karakteristiske for den borgerlige parlamentarisme, og kun i en uafsluttelig, uophørlig, langvarig og hårdnakket kamp for proletarisk organisation og disciplin kan vi — gradvis — besejre dette onde.

Under bourgeoisiets herredømme er det selvfølgelig

meget »svært« at overvinde borgerlige vaner i vort eget, d. v. s. arbejdernes parti: det er »svært« at jage de tilvante, af borgerlige fordomme håbløst fordærvede parlamentariske førere ud af partiet, det er »svært« at indpode proletarisk disciplin i de (i et vist, omend meget begrænset antal) absolut nødvendige folk, som kommer til os fra bourgeoisiet, det er »svært« i det borgerlige parlament at skabe en kommunistisk fraktion, som i alle henseender er arbejderklassen værdig, det er »svært« at sikre, at kommunistiske parlamentsmedlemmer ikke driver tiden hen med borgerlig-parlamentariske petitesser, men passer det mest påkrævede propagandistiske, agitatoriske og organisatoriske arbejde blandt masserne. Alt dette er »svært«, absolut, det var svært i Rusland, det er endda sværere i Vesteuropa og Amerika, hvor bourgeoisiet er langt stærkere, hvor de borgerlig-demokratiske traditioner er stærkere, o.s.v.

Men alle disse »vanskeligheder« er dog kun børneleg i sammenligning med de opgaver *af ganske samme art*, som proletariatet alligevel uvægerligt må løse både som forberedelse til sejren og under den proletariske revolution og efter proletariatets magtovertagelse. I sammenligning med *disse* i sandhed gigantiske opgaver, som forestår, når man under proletariatets diktatur skal give millioner af bønder og små næringsdrivende, hundredtusinder af funktionærer, embedsmænd og borgerlige intellektuelle en ny opdragelse og få dem til at rette sig efter den proletariske stat og den proletariske ledelse, når deres borgerlige vaner og traditioner skal overvindes — i sammenligning med disse gigantiske opgaver er det i et borgerligt parlament under bourgeoisiets herredømme børneleg for et ægte proletarisk parti at skabe en virkelig kommunistisk fraktion.

Hvis de »venstre« og antiparlamentariske kammerater ikke lærer at overvinde en så lille vanskelighed nu, så kan man med sikkerhed sige, at enten vil de vise sig ude af stand til at virkeliggøre proletariatets diktatur og til i stor målestok at underlægge sig og omskabe borgerlige intellektuelle og borgerlige institutioner, eller også kommer de til at *lære det i stor hast*, og med dette hastværk vil de tilføje proletariatets sag uhyre skade, begå

ualmindelig mange fejl, vise mere end sædvanlig svaghed og uforstand o.s.v., o.s.v.

Så længe bourgeoisie ikke er styrtet, og yderligere så længe smådriften og den lille vareproduktion ikke er helt forsvundet, så længe vil borgerlige tilstande, besiddervaner og spidsborgerlige traditioner gøre skade i det proletariske arbejde, såvel udefra som indefra i selve arbejderbevægelsen, ikke blot på dette ene virkefelt, det parlamentariske, men uvægerligt på hvert eneste samfundsmæssigt arbejdsområde, på alle kulturelle og politiske felter uden undtagelse. Og det ville være en meget alvorlig fejltagelse, som man uvægerlig senere vil komme til at bøde for, hvis man søger at slippe uden om eller afviser *en eneste* af de »ubehagelige« opgaver eller vanskeligheder, man møder på noget arbejdsområde. Man må lære, virkelig lære at beherske alle arbejdsområder og virkefelter uden undtagelse, at besejre alle vanskeligheder og alle borgerlige skikke, traditioner og vaner hvor som helst. Enhver anden behandling af spørgsmålet er simpelthen letsindig, simpelthen barnagtig.

12. maj 1920.

V.

Den russiske udgave af denne bog har givet en noget urigtig belysning af, hvordan det hollandske kommunistiske parti i dets helhed har optrådt i international politik. Jeg benytter derfor lejligheden til at offentliggøre nedenstående brev fra vore hollandske kammerater herom og dernæst til at rette udtrykket »hollandske tribuner« (60), som jeg brugte i den russiske tekst, ved at erstatte det med ordene »visse medlemmer af det hollandske kommunistiske parti«.

N. Lenin.

Brev fra Wijnkoop.

Moskva 30. juni 1920.

Kære kammerat Lenin.

Takket være Deres imødekommenhed har vi medlemmer af den hollandske delegation til Kominterns 2. kongres haft mulighed for at gennemse Deres bog: »Venstre«-kommunismen, en Børnesygdom, inden dens udgivelse på vesteuropæiske sprog. I Deres bog understreger De nogle gange Deres misbilligelse af den rolle, som visse medlemmer af det hollandske kommunistiske parti har spillet i international politik.

Vi må imidlertid alligevel protestere imod, at De tilskriver det kommunistiske parti ansvaret for deres optræden. Det er aldeles ikke træffende. Ja, det er uretfærdigt, idet disse medlemmer af det hollandske kommunistiske parti deltager meget lidt eller slet ikke i vort partis løbende arbejde, de forsøger desuden direkte eller indirekte at bibringe det kommunistiske parti oppositionelle paroler, mod hvilke det hollandske kommunistiske parti og alle dets organer har ført og den dag i dag fører den mest energiske kamp.

Med broderlig hilsen
(på den hollandske delegations vegne)

D. I. Wijnkoop

Noter.

1) Brochuren *Weltrevolution, Verdensrevolution*, var skrevet af Otto Bauer. S. 12.

2) *Iskra, Gnisten*, det første landsomfattende blad for russiske marxister, grundlagt 1900 af Lenin, spillede en afgørende rolle for dannelsen af et marxistisk parti for Ruslands arbejderklasse. Det første nummer blev trykt i december 1900 i Leipzig, de næste numre i München, fra juli 1902 i London og fra foråret 1903 i Geneve. *Iskra's* medarbejdere udarbejdede et forslag til program for Ruslands Socialdemokratiske Arbejderparti, navnet på datidens revolutionære marxistiske parti, og forberedte partiets 2. kongres 1903. Kort efter kongressen fik Lenins modstandere i partiet, mensjevikkerne, herredømmet over *Iskra*, som fra nr. 52 ikke længere var organ for den revolutionære marxisme. S. 12.

4) *Bolsjevikkerne*, d. v. s. flertalsfolkene, betegnelse for medlemmerne af den leninske fløj af Ruslands Socialdemokratiske Arbejderparti, RSDAP. Denne fløj opstod på partiets 2. kongres i 1903. Mod den stod mensjevikkerne, mindretalsfolkene. På en partikonference i Prag januar 1912 konstituerede bolsjevikkerne og nogle partitro mensjevikker sig som selvstændigt parti, idet konferencen samtidig ekskluderede mensjevikiske grupper som likvidatorerne, der ville opløse RSDAP, og otsovisterne (se note 18). 11918 tog partiet navneforandring til Ruslands Kommunistiske Parti (b), hvor (b) står for (bolsjevikkerne). I 1925 ændrede 14. partikongres navnet til VKP (b), dvs. Unionens Kommunistiske Parti (b). I 1952 ændrede 19. partikongres navnet til Sovjetunionens Kommunistiske Parti, SUKP. S. 14.

5) Dette sigter til *mensjevikkerne*, den opportunistiske fløj af Ruslands Socialdemokratiske Arbejderparti, og til de *socialrevolutionære*, et parti som i århundredets begyndelse opstod af overlevende narodnik-grupper. Det socialrevolutionære parti var småborgerligt. Det benyttede individuel terror som kampmiddel. Det havde sin største tilslutning blandt bønderne. I sin videre udvikling blev partiet kontrarevolutionært. S. 17.

6) Den 4. (17.) april 1912 beskød tsarens gendarm ubevæbnede strejkende arbejdere i Lena-guldminerne i Sibirien. 300.000 arbejdere landet over deltog i proteststrejker. S. 19.

7). *Duma* — det russiske ord for et parlament med stærkt beskårne beføjelser, indført af tsaren i 1905 for at svække den revolutionære bølge. Den såkaldte Bulyginske дума, som skulle have været indkaldt i 1905, lykkedes det bolsjevikkerne helt at forpurre. Den ville have været en narresut, arbejderne havde ikke stemmeret. Den første дума trådte derefter sammen 1906, den anden 1907, den tredje 1907-12 og den fjerde 1912-17.

Vælgerne var inddelt i fire »kurier«: store jordbesiddere, byboere, bønder, arbejdere. Valgene var indirekte og ulige: én valgmand for 2000 store jordbesiddere, én for 7000 byboere, én for 30.000 bønder og én for 90.000 arbejdere. S. 19.

8) De bolsjevikiske dumamedlemmer, som i 1914 blev forvist til Sibirien, var A. Badajev, M. Muranov, G. Petrovskij, F. Samojlov og N. Sjavov. Den 26. juli (8. august) 1914 stemte de i dumaen mod krigsbevillingerne, og de fortsatte deres offentlige propaganda mod krigen. I november blev de arresteret og i februar 1915 dømt til livsvarig forvisning. S. 19.

9) *Longuetismen* var en centristisk retning (midterretning) i det franske socialistparti, ledet af Jean Longuet. Under den første verdenskrig støttede de »fædrelandsforsvaret«. Efter oktoberrevolutionen erklærede de sig som tilhængere af proletariatets diktatur, men brød i december 1920 ud af partiet og sluttede sig til den reformistiske, såkaldte halvtredje Internationale. S. 19.

10) *Independent Labour Party* (I.L.P.), reformistisk organisation, grundlagt i 1893 aflederne af de »nye fagforeninger« på et tidspunkt, da strejkekampene aktiviseredes og bevægelsen for arbejderklassens uafhængighed af de borgerlige partier forstærkedes. I.L.P.s ledere var Keir Hardie og Ramsay Mac Donald. I.L.P. interesserede sig hovedsagelig for parlamentariske kampformer og for parlamentariske aftaler med det liberale parti. S. 19.

11) *Fabianerne*, medlemmer af Fabian Society, engelsk reformistisk organisation, dannet i 1884. Navnet hentyder til den romerske general Fabius Maximus, med tilnavnet Nøleren, fordi han undgik afgørende slag i krigen mod Hannibal (3. årh. før vor tidsregning). Til fabianerne hørte bl. a. Sidney og Beatrice Webb, Ramsay MacDonald, Bernard Shaw o.a. I 1900 gik Fabian Society ind i Labour Party. (Se note 21). S. 19.

12) *Ministerialister* (af ministerialisme, eller ministersocialisme eller millerandisme), opportunistiske socialister, som gik ind for deltagelse i reaktionære borgerlige regeringer. Ordet blev første gang brugt, da den franske socialist Millerand gik ind i regeringen Waldeck-Rousseau i 1899. S. 20.

13) *Tysklands Uafhængige Socialdemokratiske Parti* var et centristisk parti, dannet i april 1917 på en kongres i Gotha. (Centrisme betyder her forsøg på at holde en midterposition mellem opportunisme og revolution.) De »uafhængige« tilstræbte »enhed« med socialchauvinisterne og gik så vidt, at de fornægtede klassekampen. Kautskys gruppe udgjorde den største del af partiet. Det spaltedes på kongressen i Halle i oktober 1920. En stor del af partiet sluttede sig til Tysklands Kommunistiske Parti i december 1920. Partiets højrefløj dannede et separat parti under det hidtidige navn, det bestod til 1922. S. 20.

14) Dette sigter formentlig til Lenins artikel: *Hvad man ikke skal efterligne i den tyske arbejderbevægelse*, trykt i det bolsjevikiske blad *Prosvesjtjenie* april 1914. Den afslørede den tyske socialdemokrat Karl Legiens optræden under en Amerika-rejse 1912, hvor han i USA's kongres holdt en hilsmingstale til borgerlige partier og regeringsmedlemmer. S. 23.

15) *Spartakusgruppen* dannedes af tyske venstre-socialdemokrater i begyndelsen af den første verdenskrig. Stifterne var Karl Liebknecht, Rosa Luxemburg, Franz Mehring, Clara Zetkin, Julian Marchlewski, Leo

Jogiches (Jan Tyszka) og Wilhelm Pieck. Spartakus-folkene drev revolutionær massepropaganda, organiserede antikrigsaktioner, anførte strejker og afslørede verdenskrigens imperialistiske karakter og de opportunistiske ledeses forræderi. I april 1917 tilsluttede Spartakus-folkene sig Tysklands Uafhængige Socialdemokratiske Parti, men opretholdt organisatorisk uafhængighed. Under den tyske revolution i november 1918 dannede de Spartakusbund, Spartakusforbundet, og afbrød forbindelsen med de Uafhængige. I december 1918 offentliggjorde de deres eget program og dannede Tysklands Kommunistiske Parti på en kongres 30. december 1918 - 1. januar 1919. S. 24.

16) Brevet findes i Marx-Engels: Udvalgte Skrifter, bd. II, s. 31 ff., Forlaget Tiden. S. 24.

17) *Brestfreden* sluttedes mellem Sovjetrusland og firemagtsalliancen (Tyskland, Østrig-Ungarn, Bulgarien og Tyrkiet) den 3. marts 1918 i Brest-Litovsk og ratificeredes den 15. marts 1918 af den 4. alrussiske sovjetkongres. Ved traktaten kom Polen, næsten hele det baltiske område og en del af Hviderusland under Tysklands og Østrig-Ungarns kontrol, og Ukraine blev skilt fra Sovjetrusland som en særlig stat, der var uafhængig af Tyskland. Byerne Kars, Batum og Ardagan blev afstået til Tyrkiet. I august 1918 påtvang Tyskland Sovjetrusland endnu en traktat, hvis finansielle bestemmelser betød simpel udplyndring. Indgåelsen af Brestfreden blev modarbejdet af Trotskij og gruppen Venstre-kommunisterne. Det kostede Lenin store anstrengelser at få Brest-Litovsk traktaten undertegnet. Traktaten gav sovjetrepublikken et pusterum, en lejlighed til at hjemsende den gamle hær, som var i fuld opløsning, og at danne en ny, den Røde Hær, og endvidere mulighed for at tage fat på den socialistiske opbygning og forberede sig på kampen mod den indre kontrarevolution og den udenlandske intervention. Den 13. november 1918, efter udbruddet af novemberrevolutionen i Tyskland, annullerede sovjetstyret Brest-Litovsk traktaten. S. 24.

18) Dette sigter til *otsovisterne* og *ultimatumisterne*. Kampen mod disse strømninger udviklede sig i 1908 og resulterede i, at otsovisternes leder A. Bogdanov i 1909 blev ekskluderet af det bolsjevikiske parti. Ordet otsovist betyder en »tilbagekalder«. Otsovisterne forlangte, med mange revolutionære fraser, at de socialdemokratiske medlemmer af den 3. дума skulle træde ud af denne, og at partiet skulle opføre at arbejde i legale organisationer som fagforeninger, kooperationer osv. Ultimatumisterne var idémæssigt beslægtede med otsovisterne. Ultimatumismen forstod ikke nødvendigheden af at udføre et vedvarende arbejde med socialdemokratiets dumamedlemmer, således at disse kunne udvikle sig til konsekvente revolutionære parlamentarikere. Ultimatumisterne foreslog, at man skulle stille dumamedlemmerne et ultimatum om enten at følge centralkomiteens beslutninger eller træde ud af думаen. En udvidet konference af det bolsjevikiske blad Proletarijs redaktion vedtog i juni 1909, at »bolsjevismen som bestemt strømning i Ruslands Socialdemokratiske Arbejderpartiintet har tilfælles med otsovismen og ultimatumismen«, og opfordrede bolsjevikerne til at »føre den mest resolute kamp mod disse afvigelser fra den revolutionære marxismes vej«. S. 24.

19) Se note 7. Den дума, hvis indførelse tsaren proklamerede i august 1905, fik navnet Bulygins дума, efter indenrigsministeren. Denne дума skulle ikke have anden funktion end at drøfte forskellige spørgsmål og være rådgivende for tsaren. Bolsjevikkerne opfordrede til boykot af den. Deres kampagne havde tre paroler: væbnet opstand, revolutionær hær, provisorisk revolutionær regering. Boykotkampagnen hidrøg til at mobilisere de revolutionære kræfter, føre politiske massestrejker og forberede en væbnet opstand. Valgene til Bulygins дума blev aldrig til noget, regeringen kunne ikke bringe den i stand, det revolutionære opsving og den landsomfattende politiske strejke i oktober 1905 gjorde denne дума umulig. S. 25.

20) I oktober 1905 udbrød der politisk strejke over hele Rusland. Der deltog over to millioner arbejdere i den. Parolerne var: afskaffelse af selvsærkerdommet, aktiv boykot af Bulygins дума, indkaldelse af en grundlovgivende (konstituerende) forsamling og oprettelse af en demokratisk republik. Strejken fremmede udviklingen af den revolutionære kamp på landet og i hæren og flåden. Strejken i oktober var forspillet til proletarietets væbnede opstand i december 1905. S. 25.

21) Det engelske *Labour Party* dannedes i 1900 som en alliance af fagforeninger og socialdemokratiske organisationer og grupper for at få repræsentanter for arbejderklassen valgt til parlamentet. Organisationen hed i begyndelsen Labour Representation Committee. Navnet Labour Party blev indført i 1906. Så længe en fagforening betaler kontingent er ethvert medlem af fagforeningen automatisk medlem af partiet. Allieret med Labour Party er Cooperative Party (som er kollektivt medlem) og Independent Labour Party (se note 10). Under den første verdenskrig indtog Labour Party's ledere (Arthur Henderson o.a.) en socialchauvinistisk position (dvs. de støttede krigsførelsen) og trådte ind i regeringen, de støttede en række love, som var vendt mod arbejderne. Labours ledere har flere gange haft regeringsmagten. S. 27.

22) Den »princielle opposition« sigter til en gruppe venstre-kommunister med anarkosyndikalistiske anskuelser. De pågældende blev ekskluderet af Tysklands Kommunistiske Parti på dets kongres i Heidelberg i oktober 1919, de kaldte sig fra april 1920 Tysklands Kommunistiske Arbejderparti (KAPD). I november 1920 blev denne opposition midlertidigt optaget i Kommunistisk Internationale som sympatiserende medlem for at lette sammenslutningen af alle kommunistiske kræfter i Tyskland. Optagelsen skete på betingelse af, at KAPD skulle tilslutte sig et forenet Tysklands Kommunistiske Parti. Dette skete ikke. Kommunistisk Internationales 3. kongres (juni-juli 1921) gav — af hensyn til de arbejdere, der endnu fulgte KAPD — dette endnu to måneders frist til at indkalde en kongres og behandle spørgsmålet om sammenslutningen. Heller ikke dette skete, og dermed stod KAPD uden for Internationalen. KAPD mistede efterhånden al indflydelse blandt arbejderne. S. 29.

23) Udtrykket *her kulesøjler* hentyder til den græske mytologiske fortælling om Herkules, som rejste søjler ved verdens ende. Længere ud kunne ingen komme. S. 33.

24) *Kommunistische Arbeiter-Zeitung*, organ for den anarkosyndikalistiske gruppe blandt de tyske venstre-kommunister (se note 22), ud-

kom i Hamburg fra 1919 til 1927. Karl Erler var pseudonym for Heinrich Lauffenberg. S. 33.

25) Distriktsgrupperne — sigter til en snes marxistiske kredse i Skt. Petersborg. De blev sluttet sammen i Kampforbundet for Arbejderklassens Befrielse, stiftet af Lenin i 1895. Forbundet lededes af en central gruppe, der omfattede V. I. Lenin, A. Vanejev, P. Saporosjets, G. Krsjsjanovskij, N. Krupskaja, L. Martov, M. Silvin og V. Starkov. Den direkte ledelse havde fem medlemmer med Lenin som formand. Blandt aktivisterne var Ivan Babusjkin, Vasilij Sjelgunov o.a. S. 35.

26) Se Lenins beretning på RKP's 9. kongres, i denne udgave bd. 13, S. 35.

27) Trudovikkerne var en gruppe småborgerlige demokrater. Den dannedes i april 1906 af bondemedlemmer i den 1. дума (se note 7). Trudovik-gruppen bestod i alle fire думаer. Under den første verdenskrig gik trudovikkerne ind for støtte til Ruslands krig. Efter februarrevolutionen gik trudovikkerne over til kontrarevolutionen. S. 36.

28) Partiets medlemstal udviklede sig fra februarrevolutionen 1917 til og med 1919 således: på partiets 7. landskonference (april 1917) 80.000, på 6. kongres (juli-august 1917) ca. 240.000, på 7. kongres (marts 1918) godt 300.000, på 8. kongres (marts 1919) 313.766. S. 37.

29) Dette sigter til *partiugen*, en kampagne, som partiets 8. kongres (marts 1919) vedtog for at forøge medlemstallet. Den første partiuge organiseredes af partiets Petrograd-organisation fra 10. til 17. august 1919, den anden i oktober-november 1919, Moskva guvernementets partiorganisation holdt partiuge fra 20. til 28. september. Der holdtes partiuger i byer, landsbyer og hærenheder. I den europæiske del af Sovjet-rusland indtrådte over 200.000 nye medlemmer i partiet, mere end halvdelen af dem arbejdere. I den aktive hær og flåde blev ca. 25 pct. af alle soldater og marinere optaget i partiet. S. 37.

30) *Kommunistisk Internationale*, tidsskrift, udgivet af Kommunistisk Internationales eksekutivkomité på russisk, tysk, fransk, engelsk, spansk og kinesisk. Udgivelsen ophørte i 1943, da Kommunistisk Internationale opløstes (15. maj 1943). S. 41.

31) Engels' brev er dateret 7. oktober 1858. Dets udgangspunkt var en tidligere revolutionær chartistfører Jones' samarbejde med borgerligt-radikale kredse. Engels skrev: »Efter denne historie skulle man virkelig tro, at den engelske proletarbevægelse i den gammeltraditionelle, chartistiske form må gå helt til grunde, før den kan udvikle sig i en ny livsduelig form, og man kan jo ikke have nogen anelse om, hvordan denne nye form vil se ud. Jones' nye bevægelse i forbindelse med tidligere mere eller mindre vellykkede forsøg på en sådan alliance forekommer i øvrigt virkelig at hænge sammen med, at det engelske proletariat bliver mere og mere borgerligt, således at denne den borgerligste af alle nationer sluttelig synes at ende med at have et borgerligt aristokrati og et borgerligt proletariat ved *siden af* bourgeoisiet. I en nation, som udbytter hele verden, er dette imidlertid til en vis grad retfærdiggjort. Her kan kun et par helt elendige år hjælpe, og sådanne synes efter guldfundene ikke mere så let at komme i stand.« S. 42.

32) *Folkets Dagblad Politiken* —udgivet af svenske venstre-socialdemokrater, som i 1917 dannede et parti. 11921 tilsluttede Sveriges Venstre-socialdemokratiske Parti sig Kommunistisk Internationale og antog navnet Kommunistisk Parti. Da partiet spaltedes i oktober 1929 gik bladet over til højre fløj. Det ophørte i maj 1945. S. 43.

33) *Industrial Workers of the World, I.W.W.* — amerikansk fagorganisation, grundlagt 1905, hovedsageligt af ufaglærte og lavtlønnede arbejdere. Ledere: Daniel de Leon, Eugene Debs og William Haywood. I.W.W. fik afdelinger i Canada, Australien, England, Latinamerika og Sydafrika. I.W.W. var en kamporganisation, anarkosyndikalistisk orienteret, afvisende over for politik og politisk partidannelse. Organisationen mistede indflydelse i 1920'erne. Haywood o.a. tilsluttede sig USAs kommunistiske parti. S. 44.

34) *Il Soviet*, italiensk socialistisk blad, udgivet i Napoli 1918-22, fra 1920 som organ for en gruppe kommunist-abstentionister i det italienske socialistiske parti. S. 55.

35) *Comunismo*, socialistisk tidsskrift, udgivet i Milano 1919—22, redigeret af Giacinto Serrati. S. 55.

36) *Italiens Socialistiske Parti*, grundlagt 1892, fra begyndelsen strid mellem to retninger i partiet, den revolutionære og den opportunistiske. 11912 ekskluderedes en reformistisk højrefløj. Fra den første verdenskrigs udbrud indtil Italiens indtræden i krigen proklamerede partiet parolen »Mod krig, for neutralitet«. En gruppe renegater (Mussolini o.a.) ekskluderedes i december 1914 for deres støtte til bourgeoisiets imperialistiske politik og for propaganda for Italiens indtræden i krigen. Fra Italiens indtræden i krigen (maj 1915) var der tre retninger i partiet: 1) højrefløjen, som støttede bourgeoisiets krigsførelse, 2) centristerne, flertallet i partiet, hvis parole var »Tag ikke del i krigen og saboter den ikke«, og 3) venstrefløjen, som vendte sig mod krigen, men ikke formåede at organisere en konsekvent kamp mod den. Venstrefløjen blev stærkere efter oktoberrevolutionen i 1917 i Rusland. På en kongres i Bologna oktober 1919 vedtoges det, at partiet skulle tilslutte sig Kommunistisk Internationale. På kongressen i Livorno januar 1921 afslog centristerne at bryde med reformisterne og at anerkende alle Kommunistisk Internationales optagelsesbetingelser. Venstrefløjen dannede derpå Italiens Kommunistiske Parti. S. 55.

37) Sovjetstyre oprettedes i Ungarn 21. marts 1919. Revolutionen var af relativt fredelig karakter, bourgeoisiet var ude af stand til at modstå massernes pres og at klare indre og ydre vanskeligheder og besluttede for at hindre udviklingen af revolutionen at overlade magten til højreorienterede socialdemokrater. Det kommunistiske partis autoritet i befolkningen var på det tidspunkt så stor og de menige socialdemokraters krav om en alliance med kommunisterne så stærk, at de socialdemokratiske ledere opfordrede de dengang arresterede kommunistiske ledere til at danne en fælles regering. De socialistiske ledere var nødt til at acceptere kommunisternes betingelser: dannelse af en sovjetregering, afvæbning af bourgeoisiet, oprettelse af en Rød Hær og en folkemilits, konfiskation af godserne, nationalisering af industrien, alliance med So-

vjetrusland osv. De to partier sluttedes mekanisk sammen, de reformistiske elementer forblev i partiet. Den nye regering gik straks i gang med gennemførelsen af de nævnte foranstaltninger. Imidlertid følte de små bønder sig skuffet over jordreformen, idet godsejerjorden ikke blev udstykket til dem. Dette svækkede sovjetstyret i Ungarn.

De vestlige imperialistiske magter organiserede økonomisk blokade og væbnet intervention i Ungarn. Det aktiviserede den ungarske kontrarevolution. Sovjetstyret blev styrtet den 1. august 1919. S. 55.

38) Blanquistiske kommunarder — medlemmer af Pariserkommunen 1871, som efter dennes nedkæmpelse flygtede til London. Pariserkommunen, den første regering, som udøvede proletariats diktatur, varede 72 dage, fra 18. marts til 28. maj 1871. Blanquisterne havde navn efter Louis Auguste Blanqui (1805-81), en fransk utopisk kommunist. De lagde ikke vægt på forbindelse med masserne, afvejede ikke de forhåndenværende betingelser for en opstands sejr og tilstræbte ikke dannelse af et revolutionært parti, men satte i stedet deres lid til, at en gruppe sammensvorne kunne gennemføre revolutionen. S. 55.

39) *Der Volksstaat* — tysk socialdemokratisk blad. udgivet i Leipzig 1869—76, redigeret af Wilhelm Liebknecht. Marx og Engels skrev i bladet. Se Werke, bd. 18, s. 533. S. 56.

40) *Folkeforbundet* oprettedes 1919 af de sejrende magter på fredskonferencen i Paris. Folkeforbundspagten var en del af Versaillestraktaten (se note 46), som undertegnedes af 44 stater. Ifølge pagten skulle Folkeforbundet modvirke aggression, fremme afrustning og styrke fred og sikkerhed. De ledende magter opmuntrede imidlertid aggressorer, fortsatte oprustningen og forberedte den anden verdenskrig. Fra 1920 til 1934 stod Folkeforbundet fjendtligt over for Sovjetunionen.

Den 15. september 1934 opfordrede 34 lande i Folkeforbundet på fransk initiativ Sovjetunionen til at indtræde i organisationen. Sovjetunionen indtrådte for at fremme arbejdet for freden, men alle bestræbelser herfor strandede på vestmagternes modstand. S. 58.

41) Dette sigter til nogle sætninger i Engels' brev af 29. november 1886 til den tyske socialdemokrat Friedrich Anton Sorge, dengang bosat i USA, hvor det om de øvrige tyske socialdemokrater i USA hed: »Tyskerne har nu engang ikke forstået at gøre deres teori til en løftestang, som kunne sætte de amerikanske masser i bevægelse, de forstår for størstedelen ikke selv teorien og behandler den doktrinært og dogmatisk som noget, der skal læres udenad, men som så også uden videre kan bruges i alle tænkelige situationer. Den er for dem en trosbekendelse, ikke en vejledning til handling.« S. 60.

42) I en anmeldelse af Henry C. Careys bog *Breve til USA's Præsident* skrev Tjernysjevskij: »Historiens vej er ikke som fortovet på Nevskij prospekt, den passerer bestandigt støvede eller plørede marker, sumpe eller tætte skove. Den, der er bange for at blive dækket af støv eller få mudder på støvlerne, skal ikke tage del i offentlig virksomhed.« S. 60.

43) Det af Lenin grundlagte blad *Iskra's* redaktion forhandlede i 1901 med P. B. Struve om udgivelsen af et illegalt tidsskrift. Der kom ikke noget ud af forhandlingerne. S. 61.

44) Der holdtes under den første verdenskrig to internationale socialistiske konferencer 1 Svejts, den første i *Zimmerwald* (5.-8. september 1915), den anden i *Kienthal* (24.-30. april 1916). Mange af deltagerne i disse konferencer spillede senere en betydelig rolle, dels ved dannelsen af kommunistiske partier i deres lande, dels i Kommunistisk Internationale. S. 61.

45) »*Revolutionære kommunister*«, en gruppe narodnikisk sindede venstre-socialrevolutionære, som brød med deres parti efter det socialrevolutionære oprør i juli 1918. 1 september 1918 dannede gruppen den Revolutionære Kommunistes Parti, som gik ind for samarbejde med Ruslands Kommunistiske Parti (bolsjevikkerne) og meddelte, at det ville støtte sovjetstyret. Deres program var fortsat præget af narodnikiske utopiske forestillinger og sammenstykket af forskellige politiske opfattelser. De anerkendte, at sovjetterne banede vej for det socialistiske system, men bestred nødvendigheden af proletarietets diktatur under overgangen fra kapitalisme til socialisme. Deres parti opdeltes atter og atter, nogle sluttede sig til kommunisterne, andre til de venstre-socialrevolutionære. To repræsentanter for dette parti overværede Kommunistisk Internationales 2. kongres med taleret, men uden stemmeret. Efter kongressens beslutning om, at der kun skulle være ét kommunistisk parti i hvert land, vedtog de Revolutionære Kommunister at indmelde sig i Ruslands Kommunistiske Parti (bolsjevikkerne). S. 61.

46) *Versaillestraktaten* blev indgået efter den første verdenskrig. Den undertegnedes den 28. juni 1919 af Storbritannien, Frankrig, Italien, Japan og af disse landes forbundsfæller og af Tyskland. Traktaten legaliserede opdelingen af den kapitalistiske verden mellem sejrherrelandene og skabte et internationalt system, vendt mod Sovjetrusland og den revolutionære bevægelse verden over. Se note 40. S. 64.

47) Ordet *entente* betegnede den imperialistiske blok, som Storbritannien, Frankrig og Rusland dannedes i 1907, rettet mod Triple Alliancen, dvs. Tyskland, Østrig-Ungarn og Italien. Ordet *entente* benyttedes i traktaten mellem Storbritannien og Frankrig 1904, der kaldtes *entente cordinale*, d. v. s. hjertelig forståelse. Under den første verdenskrig fik ententen tilslutning af Japan og andre lande. Efter oktoberrevolutionen 1917 var ententens hovedmagter bagmænd for militær intervention mod sovjetrepublikken. S. 64.

48) *British Socialist Party*, B.S.P., dannedes i 1911 i Manchester af flere socialdemokratiske grupper. Det virkede i marxistisk ånd, men var ret fåtalligt, og dets forbindelser med arbejdermasserne var svage. Under den første verdenskrig opstod en skarp ideologisk kamp inden for partiet. Den internationalistiske retning i det fik overtaget på kongressen i april 1916. Partiet hilste oktoberrevolutionen i Rusland og spillede en betydelig rolle i de engelske arbejderes bevægelse til forsvar for Sovjetrusland mod intervention. Dets medlemmer var afgørende for dannelsen af Storbritanniens Kommunistiske Parti, og i 1920 sluttede de fleste af B.S.P.s medlemmer sig sammen med det kommunistiske partis afdelinger. S. 66.

49) *Socialist Labour Party*, en revolutionær, marxistisk organisation, som oprettedes 1903 i Skotland af en gruppe venstre-socialdemokrater.

South Wales Socialist Society, en lille organisation, hovedsagelig revolutionære minearbejdere.

Workers' Socialist Federation. En lille organisation, som i maj 1918 brød ud af Women's Suffrage League (Kvindernes Stemmeretsliga).

Da Storbritanniens Kommunistiske Parti dannedes (1. august 1920), indbefattede dets program deltagelse i parlamentsvalg og medlemskab i Labour Party. Socialist Labour Party sluttede sig ikke til det kommunistiske parti, de to sidstnævnte grupper indtrådte i partiet i januar 1921. S. 66.

50) *The Workers' Dreadnought* udkom i London fra marts 1914 til juni 1924, indtil juli 1917 under navnet *The Women's Dreadnought*. Fra 1918 organ for Workers' Socialist Federation. S. 66.

51) *Manchester Guardian*, liberalt borgerligt dagblad, som i de første år efter 1917 gav et nogenlunde objektivt billede af situationen i Sovjetrusland. S. 70.

52) General Kornilov ledede et kontrarevolutionært oprør i august 1917, i bourgeoisiets og godsejernes interesse, for at erobre Petrograd, knuse det bolsjevikiske parti og sovjetterne og oprette et militærdiktatur. Revolten blev slået ned af arbejderne og soldaterne, anført af bolsjevikkerne. S. 82.

53) En tysk monarkistisk godsejer Kapp organiserede med bistand af generalerne Ludendorff, Seeckt og Ltittwitz et kup i marts 1920. Kuppemagerne lod den 13. marts nogle troppeafdelinger rykke mod Berlin og proklamerede sig selv som regering. De tyske arbejdere svarede med generalstrejke, og socialdemokraterne kom atter til magten. S. 82.

54) De *Konstitutionelle Demokrater*, forkortet *Kadetterne*, var det førende parti for det liberale monarkistiske bourgeoisie i Rusland. De samarbejdede under krigen med tsarregeringen. Under februarrevolutionen 1917 forsøgte de at redde monarkiet. De stod i sommeren 1917 i spidsen for den provisoriske regering og førte en kontrarevolutionær politik i vestmagternes interesse. Efter oktoberrevolutionen deltog de i alle væbnede aktioner mod sovjetstyret. S. 84.

55) *Dreyfus-affæren* (1894 f.) i Frankrig var en provokation, lavet af reaktionære militaristiske kredse mod en fransk officer Dreyfus af jødisk herkomst. Dreyfus, medlem af den franske generalstab, blev anklaget for spionage og højforræderi og dømt til livsvarigt tughus og forvisning. Socialister og progressive intellektuelle, deriblandt Émile Zola, Jean Jaurés og Anatole France, gik i brechen for Dreyfus. Sagen delte Frankrig i to lejre, republikanere og demokrater på den ene side, royalister, klerikale og antisemitter på den anden. Dreyfus blev rehabiliteret i 1906. S. 86.

56) *Die Rote Fahne*, dagblad grundlagt af Karl Liebknecht og Rosa Luxemburg som centralorgan for Spartakusbund (se note 15), senere centralorgan for Tysklands Kommunistiske Parti. Det første nummer udkom 9. november 1918. I nazitiden udkom bladet illegalt. S. 95.

57) *Die Rote Fahne*, Wien, centralorgan for Østrigs kommunistiske parti. Bladet kom efter 1945 til at hedde Österreichische Volksstimme, fra 1957 Volksstimme. S. 96.

58) *Die Freiheit*, dagblad udgivet af Tysklands Uafhængige Socialdemokratiske Parti fra november 1918 til oktober 1922. S. 96.

59) »Sovjetiske retshjælpere«, et kollegium af advokater, som i februar 1918 dannedes ved sovjetterne, men som kom under stærk indflydelse af borgerlige sagførere. I oktober 1920 blev dette kollegium opløst. S. 101.

60) Ordene »hollandske tribunister« er i denne udgave alle vegne blevet erstattet med ordene »visse medlemmer af Hollands Kommunistiske Parti«. S. 103.

Navneregister.

Adler, Friedrich (1879-1960) — østrigsk socialdemokrat, en af organisatorerne af den såkaldte 2 1/2 Internationale (1921-23) og derefter en af lederne af Socialistisk Arbejder-Internationale.

Akselrod, P. B. (1850-1928) — deltog i 1883 i dannelsen af gruppen Arbejds Befrielse og fra 1900 i Iskra's redaktion, efter RSDAPs 2. kongres aktiv mensjevik. Emigrerede efter oktoberrevolutionen og stillede sig fjendtligt til sovjetstyret.

Babusjkin, I. V. (1873-1906) — arbejder, revolutionær, bolsjevik. Aktivt medlem af Kampforbundet for Arbejderklassens Befrielse, i nært samarbejde med Lenin, deltog i oprettelsen af Iskra. Under revolutionen 1905 organisator, blev overrumplet af en militær straffeekspedition i Sibirien i 1906 under en våbentransport og skudt.

Bauer, Otto (1882-1938) — østrigsk socialdemokrat, en af den såkaldte austro-marxismes ideologer, fjendtligt indstillet over for sovjetstyret.

Bernstein, Eduard (1850-1932) — leder af den mest opportunistiske fløj inden for det tyske socialdemokrati og II Internationale. Teoretiker for revisionisme og reformisme.

Bernstein deltog i den socialdemokratiske bevægelse fra 70'erne. 1881-1889 var han redaktør for socialdemokratiets centralorgan *Der Sozialdemokrat*. 1896-1898 offentliggjorde han i tidsskriftet *Die Neue Zeit* en række artikler *Socialismens Problemer*, hvori han gik ind for en revision af marxismens filosofiske, økonomiske og politiske grundlag. Han mente, at arbejderklassens væsentligste opgave var at kæmpe for reformer og en forbedring af dens økonomiske situation («Bevægelsen er alt — målet intet!»).

Blanqui, Louis Auguste (1805-1881) — fransk revolutionær, aktiv deltager i juli-revolutionen 1830 og i senere rejsninger. Flere lange fængselsstraffe. I maj 1839 leder af opstandsforsøg mod monarkiet, idømt dødsstraf, der forvandlede til livsvarigt fængsel, løsladt 1844 på grund af sygdom, deltog i revolutionen 1848, fængsledes på ny, løslodes 1859, fortsatte det revolutionære arbejde, grundlagde i fængslet et blanquistisk parti af studenter og unge arbejdere, flygtede, skrev en række socialistiske artikler mod den »fredelige økonomisme«, fængsledes atter i 1871 og blev derved forhindret i at deltage i Pariserkommunen, som valgte ham til medlem. Løsladt 1878 og fortsatte til sin død arbejdet for socialismen.

Bordiga, Amadeo (f. 1889) — fra 1910 italiensk socialist, deltog 1921 i dannelsen af Italiens Kommunistiske Parti, ekskluderet 1930, dannede 1944 et trotskistisk parti.

Bukharin, N. I. (1888-1938) — medlem af det bolsjevikkiske parti fra 1906, emigrerede 1911, 1915 medarbejder ved tidsskriftet »Kommunist«, udførte propagandistisk og teoretisk arbejde, ofte kritiseret af Lenin. Fra 1917 redaktør af Pravda, medlem af det kommunistiske partis centralkomites politbureau og af Kommunistisk Internationales ledelse. 1918 leder af gruppen »venstre-kommunisterne«, senere i tyverne i samarbejde med Trotskij, repræsenterede fra 1928 en højreretning i partiet. Med urette dømt til døden 1938.

Churchill, Winston (1874-1965) — konservativ engelsk politiker, 1918-21 en af bagmændene bag den væbnede intervention mod Sovjetrusland. Englands leder under den anden verdenskrig, indledte i 1946 med sin tale i Fulton (USA) den kolde krig mod Sovjetunionen.

Clynes, John Robert (1869-1949) — engelsk labourpolitiker og fagforeningsmand. Under den første verdenskrig socialchauvinist, i 1918 levedsmiddelminder.

Crispien, Artur (1875-1946) — tysk socialdemokrat, skribent. I 1917-22 ledede han højrefløjen i Tysklands Uafhængige Socialdemokratiske Parti, deltog i denne egenskab 1920 i Kommunistisk Internationales 2. kongres, fra 1922 medlem af det tyske socialemokrati og dets ledelse.

De Leon, Daniel (1852-1914) — arbejderpolitiker, USA. Medstifter af International Workers of the World, førte energisk kamp mod højreopportunisten i fagbevægelsen, syndikalistisk orienteret.

Engels, Friedrich (1820-1895) — en af den videnskabelige kommunismes grundlæggere, Karl Marx' ven og medarbejder. Se Lenins artikel om Engels i denne udgave bd. 1.

Erler, Karl — se Laufenberg.

Gallacher, William (1881-1965) engelsk kommunist, under den første verdenskrig leder af strejker og revolutionære aktioner, delegeret på Kommunistisk Internationales 2. kongres, fra 1956 præsident for Englands Kommunistiske Parti.

Gompers, Samuel (1850-1924) — en af grundlæggerne af American Federation of Labour, talsmand for classesamarbejde med kapitalisterne, under verdenskrigen socialchauvinist.

Guesde, Jules (1845-1922) — fransk socialist, 1901 medstifter af Fransk Socialistiske Parti, virkede energisk for marxismens ideer, ofte sekterisk, under verdenskrigen social chauvinist og medlem af den borgerlige franske regering.

Henderson, Arthur (1863-1935) — engelsk labourpolitiker og fagforeningsleder, 1914-17 formand for Labours parlamentsgruppe, socialchauvinist.

Hilferding, Rudolf (1877-1914) — opportunistisk tysk socialdemokrat, en af austro-marxismens teoretikere, under den første verdenskrig centralist, fra 1917 Tysklands Uafhængige Socialdemokratiske Parti, fjendtligt indstillet til sovjetstyret. Ophavsmand til teorien om den »organiserede kapitalisme«.

Horner, Karl — se Pannekoek.

Hyndman, Henry Myers (1842-1921) — engelsk socialist, reformist. Fjendtligt indstillet over for sovjetstyret.

Hoglund, Karl (Zeta) (1884-1956) — svensk socialdemokrat, 1908-18 redaktør af ungdomsbladet Stormklockan, under den første verdenskrig internationalist, med i Zimmerwald-venstre, 1917-24 en af lederne af Sveriges Kommunistiske Parti. Vendte i 1926 tilbage til det socialdemokratiske parti.

Jouhaux, Leon (1879-1954) — fransk reformist og fagforeningsleder. Under den første verdenskrig socialchauvinist.

Judenitj, N. N. (1862-1933) — tsargeneral, kontrarevolutionær.

Kapp, Wolfgang (1858-1922) — tysk højrepolitiker, militarist, ledede i marts 1920 sammen med general Ltittwitz et kupforsøg for at genindføre monarkiet i Tyskland.

Kautsky, Karl (1854-1938) — en af det tyske socialdemokratiske og II Internationales ledere. Fra 1881 udvikledes hans forfatterskab under Marx' og Engels' indflydelse. 180'erne og 90'ernes udgav han en række marxistiske skrifter. I 1910-11 kom hans opportunistiske standpunkter stærkt frem, og under 1. verdenskrig blev han aktiv modstander af den revolutionære marxisme. Efter oktoberrevolutionen vendte han sig skarpt mod den proletariske revolution, proletariatets diktatur og sovjetstaten.

Kerenskij, Aleksander (1881-1970) — en af de socialrevolutionæres deputerede til IV statsduma. Under 1. verdenskrig støttede han Tsarusslands krig. Efter den borgerlig-demokratiske revolution februar-marts 1917 blev han justits- og krigsminister og derefter statsminister i den provisoriske regering og landets militære øverstkommanderende. Efter oktoberrevolutionen bekæmpede han sovjetstyret. I 1918 flygtede han til udlandet.

Koltjak, A. V. (1873-1920) — tsaradmiral, kontrarevolutionær, oprettede 1918 et reaktionær diktatur i Ural, Sibirien og det fjerne Østen. Tilfange-taget 1920 og skudt.

Kornilov, L. G. (1870-1918) — tsargeneral, kontrarevolutionær, stod i spidsen for monarkistisk kupforsøg i august 1917.

Lansbury, George (1859-1940) — engelsk labourpolitiker, parlamentsmedlem, redaktør.

Laufenberg, George (Karl Erler) (1872-1932) — tysk venstresocialdemokrat, skribent, under verdenskrigen internationalist, efter 1918 kommunist med anarkosyndikalistisk hældning, ekskluderet af Tysklands Kommunistiske Parti i 1919, deltog i stiftelsen af »Tysklands Kommunistiske Arbejderparti«, senere medarbejder ved anarkistiske tidsskrifter.

Ledebour, Georg (1850-1947) — tysk socialdemokrat, under den første verdenskrig internationalist, deltager i Zimmerwald-højre, senere med i Tysklands Uafhængige Socialdemokratiske Parti.

Legien, Karl (1881-1920) — tysk socialdemokrat, fagforeningsleder, revisionist.

Liebkecht, Karl (1871-1919) — tysk revolutionær, en af lederne af venstrefløjen i det tyske socialdemokrati, aktiv bekæmper af opportunisme og militarisme, en af organisatorerne af gruppen Internationale og Spartakusbund, under novemberrevolutionen 1918 sammen med Rosa Luxemburg leder af den revolutionære avantgarde, redaktør af Rote Fahne, medstifter af Tysklands Kommunistiske Parti. Myrdet af reaktionære officerer i januar 1919.

Lloyd George, David (1863-1945) — engelsk liberal politiker, 1916-1922 premierminister, søgte at styrke den engelske imperialisme overalt i verden. Efter oktoberrevolutionen 1917 en af organisatorerne af interventionen og blokaden mod sovjetstaten.

Longuet, Jean (1876-1938) — fransk socialist og skribent. Ledede under den første verdenskrig et centristisk-pacifistisk mindretal i Frankrigs Socialistiske Parti, modstander af, at Frankrigs Socialistiske Parti sluttede sig Kommunistisk Internationale. Gik i 1930'erne ind for aktionsenhed af socialister og kommunister mod fascisme og krig.

Luxemburg, Rosa (1871-1919) — en af lederne af II Internationales venstrefløj, medstifter af Polens Socialdemokratiske Parti, fra 1897 aktiv deltager i Tysklands socialdemokratiske bevægelse, bekæmpede revisionismen, deltager i den første russiske revolution (i Warszawa). Under verdenskrigen internationalist, i nært samarbejde med Karl Liebknecht, medstifter af gruppen Internationale og Spartakusbund, under den tyske novemberrevolution 1918 en af den revolutionære avantgardes ledere, medstifter af Tysklands Kommunistiske Parti. Myrdet af reaktionære officerer i januar 1919.

Luttwitz, Walter (1859-1942) - se Kapp.

MacDonald, James Ramsay (1866-1937) — engelsk labourpolitiker, opportunist, gik ind for klassesamarbejde med kapitalisterne. I begyn-

delsen af den første verdenskrig pacifist. 1924 og 1929-32 premierminister i en Labour-regering, førte reaktionær politik over for kolonierne, gik 1931 i samarbejde med de konservative i en »national regering«.

Martov, L. (Tsederbaum, J. O.) (1873-1923) — mensjevnik. Deltog 1900 i udgivelsen af Iskra, medlem af redaktionen, efter RSDAPs 2. kongres en af mindretallets (mensjevikkernes) ledere. Under verdenskrigen centrist. I 1917 leder af de »mensjevikkiske internationalister«. Efter oktoberrevolutionen modstander af sovjetstyret. Emigrerede 1920 til Tyskland.

Marx, Karl Heinrich (1818-1883) — skaber af den videnskabelig kommunisme, medstifter af I. Internationale. Se Lenins artikel om Karl Marx i denne udgave bd. 1.

Merrheim, Alphonse (1881-1925) — fransk fagforeningsleder, syndikalist, i begyndelsen af den første verdenskrig leder af den syndikalistiske venstrefløj i Frankrig, vendt mod socialchauvinisme og imperialistisk krig, deltog i Zimmerwald-højre, centrist, fra begyndelsen af 1918 reformist, sovjetfjendtlig.

Modigliani, Vittorio Emanuele (1872-1947) — italiensk socialist, centrist, deltager i Zimmerwald og Kienthal konferencerne, redigerede som emigrant efter 1926 et italiensk reformistisk tidsskrift i Frankrig.

Natanson, M. A. (1850-1919) — russisk, revolutionær narodnik, senere socialrevolutionær. I 1918 fordømte han de venstre-socialrevolutionæres opstand mod sovjetstyret.

Nikolaj II (Romanov) (1868-1918) — den sidste russiske tsar. Skudt i Jekaterinburg (Sverdlovsk) den 17. juli 1918 efter ordre fra Urals distriktssovjet af Arbejder- og soldaterrepræsentanter.

Noske, Gustav (1868-1946) — en af de opportunistiske ledere af Tysklands Socialdemokratiske Parti, stod i spidsen for nedslagtningen af revolutionære i Tyskland efter 1918. Fik under Hitler-diktaturet pension.

Pankhurst, Sylvia Estella (1882-1960) — aktiv i den engelske arbejderbevægelse og kvindebevægelse, under den første verdenskrig pacifist, efter oktoberrevolutionen bekæmper af interventionen mod Sovjetrusland. Deltog i Kommunistisk Internationales 2. kongres, indtrådte i 1921 i Storbritanniens Kommunistiske Parti, men blev snart efter ekskluderet og angreb senere partiet.

Pannekoek, Anton (1873-1960) — en af de ledende personligheder i det hollandske socialdemokratiske venstrefløj. Fra 1919 indledte han et snævert samarbejde med venstrefløjens indenfor det tyske socialdemokrati. Under 1. verdenskrig var han internationalist og var med til at udgive tidsskriftet Vorbote, der var teoretisk talerør for Zimmerwald-venstre, som opfordrede de krigsførende landes masser til at vende sig mod krigen gennem revolution mod deres egne regeringer. I 1918-1921

var Pannekoek medlem af Hollands Kommunistiske Parti, og han deltog i Kominterns arbejde. Han indtog en sekterisk ultra-venstre holdning. 11921 trådte han ud af det kommunistiske parti og ophørte hurtigt efter med aktiv politisk virksomhed.

Plekhanov, G. V. (1856-1918) — materialistisk filosof, progandist for marxismen i Rusland.

11875 kom han i forbindelse med narodnikkerne og sluttede sig til den revolutionære kamp. For at undgå tsarregimets forfølgelser flygtede han til udlandet, hvor han udviklede sig til marxist. 11883 oprettede han den første russiske marxistiske organisation: Arbejdets Befrielse. I 90'erne indtrådte han i avisen Iskra og tidsskriftet Sarjas redaktioner.

Efter det russiske socialdemokratis 2. kongres hældede han mod opportunisten og knyttede sig til mensjevikkerne. Under den første russiske revolution i 1905 indtog han i afgørende spørgsmål et mensjevikisk standpunkt, men ikke desto mindre vendte han sig i tiden derefter mod de forsøg på revision af marxismen, som hovedsagelig blev gjort af mensjevikkerne.

Under 1. verdenskrig indtog han et social-chauvinistisk standpunkt. Efter februarrevolutionen ledede han det yderste højre blandt de mensjevikiske forsvarstilhængere. Han tog afstand fra bolsjevismen og den socialistiske revolution, da han ikke regnede med, at Rusland var modent til socialismen, men han bekæmpede ikke det sovjetiske styre.

Potresov, A. N. (1869-1934) — mensjevik, under den første verdenskrig socialchauvinist, bekæmpede bolsjevikkerne. Emigrerede efter oktoberrevolutionen og blev medarbejder ved Kerenskijs ugeblad.

Radek, Karl (1885-1939) — deltog fra begyndelsen af 1900-tallet i den socialdemokratiske bevægelse i Galicien, Polen og Tyskland. Under 1. verdenskrig internationalist, hældede til centrismen, men indtrådte 1917 i det bolsjevikiske parti. Arbejdede efter oktoberrevolutionen i det sovjetiske udenrigsministerium og senere i Kommunistisk Internationales sekretariat. Inddraget i en Moskva-proces og i 1937 dømt til fængsel.

Renaudel, Pierre (1871-1935) — fransk socialist, reformist. Under verdenskrigen socialchauvinist.

Renner, Karl (1870-1950) — østrigsk socialdemokrat, politiker og skribent. En af austro-marxismens ideologer. Under den første verdenskrig socialchauvinist, 1945-50 Østrigs præsident.

Rodsjanko, M. V. (1859-1924) — storgodsejer, monarkist, fra marts 1911 formand for tsarens дума. Flygtede efter oktoberrevolutionen til den kontrarevolutionære general Denikins hovedkvarter og søgte at samle alle kontrarevolutionære styrker.

Sasulitj, Vera (1849-1919) — russisk narodnik, senere socialdemokrat, efter RSDAPs 2. kongres 1903 mensjevik. Under verdenskrigen socialchauvinist.

Scheidemann, Philip (1865-1939) — tysk højresocialdemokrat, indtrådte under novemberrevolutionen 1918 i det såkaldte Rat der Volksbeauftragten, som tjente det kontrarevolutionære bourgeoisis interesser. Var i februar-juni 1919 statsminister i Weimarrepublikken, delagtig i den blodige undertrykkelse af den revolutionære tyske arbejderbevægelse i årene 1918-21.

Schroder, Karl (1884-1950) — tysk venstresocialdemokrat, efter 1918 medlem af Tysklands Kommunistiske Parti, anarkosyndikalistiske anskuelser. Vendte via »Tysklands Kommunistiske Arbejderparti« snart tilbage til socialdemokratiet.

Serrati, Giacino Menotti (1872-1926) — italiensk arbejderpolitiker. 1915-23 redaktør af det socialistiske partis centralorgan Avanti! Under verdenskrigen internationalist, med i Zimmerwald og Kienthal. Indtrådte 1924 i Italiens Kommunistiske Parti.

Snowden, Philip (1864-1937) — engelsk labourpolitiker, parlamentsmedlem fra 1906, under verdenskrigen centrist.

Struve, P. B. (1870-1944) — borgerlig økonom og publicist, en af »kadetterne« s dvs. det liberalt-monarkistiske partis ledere. I 90'erne var han en af de mest fremtrædende repræsentanter for den »legale marxisme«, der ville »øve kritik« mod og »supplere« Marx' økonomiske og filosofiske teorier for at tillempe marxismen til bourgeoisiets interesser.

Subatov, S. V. (1864-1917) — russisk gendarmerioberst, stikkerchef, organiserede i årene 1901-03 arbejderforeninger, der lededes af politiet.

Tjernov, N. G. (1828-1952) — socialrevolutionær. I maj-august 1917 landbrugsminister i den borgerlige provisoriske regering, påbød repressalier mod bønder, der beslaglagde godsjord. Efter oktoberrevolutionen aktiv kontrarevolutionær.

Tjernysjevskij, N. G. (1828-1889) — russisk demokrat og utopisk socialist, forsker og skribent. Forfatter af romanen »Hvad må der gøres?« (udk. 1863). 1862 arresteret, tilbragte 22 år i fængsel og forvisning. Kæmpede hele sit liv mod politisk og økonomisk undertrykkelse.

Treves, Claudio (1868-1933) — reformistisk italiensk socialist. Under verdenskrigen centrist.

Turati, Filippo (1857-1932) — reformistisk italiensk socialist, under verdenskrigen centrist.

Vaillant, Edouard Marie (1840-1915) — fransk socialist, medlem af I Internationales generalforsamling, og af Pariserkommunens ledelse, senere en af II Internationales ledere og medstifter af Frankrigs Socialistiske Parti (1901). Blev opportunist og under verdenskrigen social chauvinist.

Wendel, Friedrich (1886-1960) — tysk venstresocialdemokrat, skribent. Efter 1918 medlem af Tysklands Kommunistiske Parti, hvor han dannede en »venstreopposition« sammen med Laufenberg og Wolffheim. Ekskluderet, vendte via »Tysklands Kommunistiske Arbejderparti« snart tilbage til socialdemokratiet.

Wijnkoop, David (1877-1941) —hollandsk venstresocialdemokrat, senere kommunist.

Wolffheim, Fritz — tysk venstresocialdemokrat, skribent, under den første verdenskrig internationalist. Efter 1918 medlem af Tysklands Kommunistiske Parti, ekskluderet 1919.